ONS IS DIE NUWE SUID-AFRIKA

Vrye Weekblad

12 April 1990 Tel: (011) 836-2151 Fax: (011) 838-5901 Prys: R1,50 (R1,33 + 17c AVB)

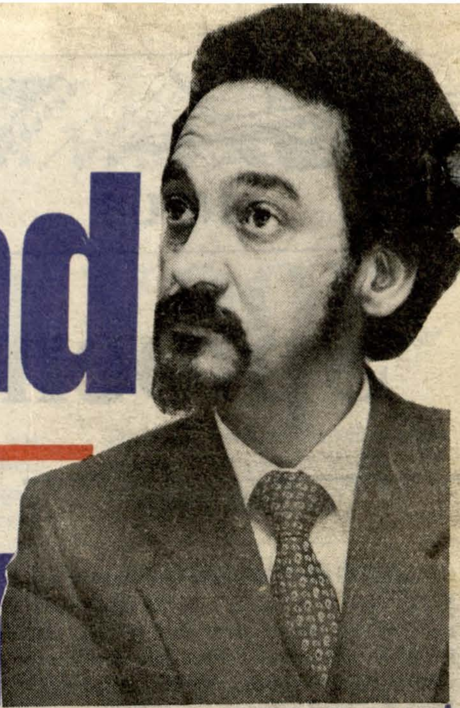

Jakes Gerwel praat sy hart uit - 10

ANC-oorname dreig in Bop

Spioenkinkel in Eskomkabel - 2

PETER AUF DER HEYDE en CHRISTELLE TERREBLANCHE

BOPHUTHATSWANA kan binne die volgende drie of vier weke die eerste ANC-regering binne Suid-Afrika se grense hê.

Die uitgeweke leier van die Bophuthatswana Progressive Peoples Party (PPP) wat in 1988 'n mislukte staatsgreep gelei het, Rocky Malebane-Metsing, sê hy verwag dat die regering van pres Lucas Mangope binne die volgende maand omver gewerp sal word.

Die regering sal dan deur 'n ANC-bewind vervang word, sê Metsing. Sy PPP het onlangs met die ANC saamgesmelt, en hy sê hy keer binnekort na Bophuthatswana terug.

Politieke waarnemers meen die opwelling van politieke bewussyn in Bophuthatswana is deel van 'n breër beweging regoor die Transvaal, waardeur steun vir sowel die ANC as vir hereniging van tuislande met Suid-Afrika "soos 'n veldbrand" versprei.

Polisie-optrede in veral die Noord-Transvaal en die Gazankulu-gebiede is volgens inwoners die afgelope maand intens verskerp in 'n klaarblyklike poging om die totstandkoming van progressiewe strukture aan bande te lê.

Gemeenskapsleiers in Venda meen 'n ANC-staatsgreep in dié tuisland met die oog op herinlywing sou onafwendbaar gewees het, was dit nie vir die militêre magsoorname deur kol Gabriel Ramushwana verlede week nie.

Na die Ciskeise bewindsoorname verlede maand was dit reeds duidelik dat die tradisionele tuislandstrukture nie veel langer kan staande bly te midde van die herlewing van politieke aspirasies nie.

Malebane-Metsing het dié week uit ballingskap in 'n buurstaat aan Albany News bevestig dat hy by die ANC aangesluit het nadat Suid-Afrikaanse soldate in 1988 die staatsgreep wat hy gelei het, onderdruk het en hy moes vlug weens sy aktiewe betrokkenheid by pogings om Mangope te onttroon.

Malebane-Metsing sê hy verwag dat die mense van Bophuthatswana die huidige regering omver sal werp voordat die proses van onderhandelings in Suid-Afrika begin. "Ek beplan om in daardie tyd in Bophuthatswana aan te kom en hoewel daar 'n hoë prys op my kop is, verwag ek nie dat Mangope enigiets daaraan sal kan doen nie. Die soldate sal die mense se kant kies", het hy gesê.

Volgens Malebane-Metsing sal hy bereid wees om 'n nuwe regering te lei as die mense hom versoek om dit te doen. "Ek het geen aspirasies om 'n tuisland-regering te

Vervolg op bladsy 2

Onskuld en die Buffel - 6 & 7

Die Edendale-blues - sal die weermag dié seun se toekoms kan beveilig?

(Foto: Avigail Uzi - Afrapix)

Onderhandeling: Hier is die spanne -12 & 13

Eskom en Jhb-stadsraad konkel saam

Spioen-kinkel in Eskom-kabel

JACQUES PAUW

GETUIENIS oor spioenasiebedrywighede van Eskom, wat onder meer besoeke insluit deur intelligensie-amptenare aan Vlakplaas, hoofkwartier van die polisie se moordbende, word aanstaande week in die Johannesburgse Nywerheidshof gelewer.

Volgens Vrye Weekblad se inligting het die intelligensie-afdelings van Eskom en die Johannesburgse Stadsraad mekaar by verskeie geleenthede ontmoet om inligting uit te ruil. Baasspioen Craig Williamson het minstens een keer 'n intelligensie-opleidingskursus van Eskom bygewoon. Hy het met 'n helikopter daar aangekom.

Minstens vier amptenare van Eskom se sekuriteits- en intelligensie-afdelings wat na bewering by spioenasie-bedrywighede op vooraanstaande swart, politieke leiers, vakbonde en eie werknemers betrokke was, is die afgelope maande afgedank of tydelik geskors.

Merkwaardige ooreenkomste tussen die spioenasie-bedrywighede van Eskom en die Johannesburgse Stadsraad gaan na verwagting aan die lig kom indien Frans van Jaarsveld, gewese intelligensie-beampte van Eskom, se getuienis in die Nywerheidshof as waar bewys word.

Van Jaarsveld beweer dat hy, Eskom se intelligensie-afdeling en "gewerfde bronne" op politieke leiers soos Frank Chikane, Cyril Ramaphosa en Albertina Sisulu moes spioeneer. Terselfdertyd is Cosatu-vakbonde geïnfiltreer en die politieke bedrywighede van eie werknemers gemonitor.

Bewerings oor noue kontak tussen Eskom, die veiligheidspolisie en die Johannesburgse Stadsraad kom in 'n tyd wanneer die korporasie uiters vertroulike en sensitiewe onderhandelings met die gemeenskapsleiers van Soweto voer in 'n poging om elektrisiteitsvoorsiening aan dié swart stad te normaliseer.

Die intelligensie-afdeling van Eskom moes volgens Van Jaarsveld op 'n gereelde basis profielstudies op die swart leiers doen en deurstuur aan Eskom se onderhandelspan en vakbonde infiltreer om bestuur oor komende stakings te waarsku.

Die afdeling moes ook op Eskom se eie werknemers spioeneer. Die bedrywighede van vakbonde se vloervlak-bevelvoerders is gemonitor en vergaderings in kamponge is afgeluister en verslae daaroor opgestel.

Vrye Weekblad het dié week verneem dat Eskom een van die omvattendste intelligensie-afdelings buite die bestaande veiligheidsmagte het.

Die bedrywighede van Eskom se intelligensie-afdeling is verlede jaar deur Van Jaarsveld ontbloot nadat hy deur die korporasie afgedank is omdat hy glo gelieg het oor sy akademiese kwalifikasies. Klagtes oor industriële spioenasie word ook teen hom ondersoek.

Intussen het dit aan die lig gekom dat benewens Van Jaarsveld minstens nog drie amptenare wat by die sekuriteits- of intelligensie-afdelings van Eskom betrokke was, geskors of afgedank is:

* Die hoof van beskermingsdienste van Eskom, dr Bertus R Ferreira, het onlangs die diens van Eskom verlaat kort nadat Van Jaarsveld sy onthullings in Vrye Weekblad gemaak het. Ferreira is 'n gewese veiligheidspolisieman met vreemde kwalifikasies wat hy in die buiteland verwerf het.

* Kobus Potgieter, hoof van intelligensie by Eskom wat na bewering ook betrokke was by die spioenasie-bedrywighede, is sowat 'n jaar gelede al geskors en het ook 'n Nywerheidshofsaak teen Eskom aanhangig gemaak. Hy sal na verwagting in Van Jaarsveld se hofsaak getuig. Potgieter is 'n gewese majoor in die Verkenningskommando.

* Vrye Weekblad verneem dat 'n gewese polisie-kolonel in Eskom se sekuriteitsafdeling ook verlede jaar geskors is, maar dat daar weer planne is om hom in diens te neem.

Van Jaarsveld sê dat Eskom van hom ontslae wou raak omdat hy 'n "gevaar" vir hulle geword het nadat hy meer as R1 miljoen se korrupsie ontbloot het.

Van Jaarsveld is in Mei verlede jaar van die Kendall-kragstasie na die intelligensie-afdeling by Megawattpark verskuif en betrokke geraak by die sogenaamde Soweto-projek.

Eskom ontken ten sterkste dat hy ooit op enigiemand gespioeneer het en dat dit nie deel van Van Jaarsveld se taak by Eskom was om inligting in te win oor swart leiers en vakbonde nie.

Uit inligting blyk dit dat Eskom se intelligensie-afdeling 'n noue verbintenis met die veiligheidspolisie gehad het:

* 'n Amptenaar van Eskom se intelligensie-afdeling het Vlakplaas, wat net buite Pretoria geleë is en waarvandaan beweerde operasies van die polisie se moordbende uitgevoer is, by minstens twee geleenthede besoek. Die doel was glo om die veiligheidspolisie se bronnenetwerk van nader te bekyk.

* Dit is bekend dat eenhede van Vlakplaas tydens operasies van leë Eskom-huise gebruik gemaak het om in oorte bly. Die veiligheidspolisie het met die toestemming van Eskom van verblyf by kragsubstasies naby Carolina en Piet Retief gebruik gemaak.

* Getuienis sal waarskynlik deur Van Jaarsveld aangebied word dat hy die selferkende leier van 'n polisie-moordbende, kaptein Dirk Coetzee, en een van sy handlangers, David Tshikalange, gewerf het om spioenasiewerk te doen.

Vrye Weekblad het ook verneem dat die intelligensie-afdelings van Eskom en die Johannesburgse Stadsraad merkaar verlede jaar by minstens twee geleenthede ontmoet het om gedagtes en inligting uit te ruil.

Beide organisasies het op dieselfde persone gespioeneer. Na bewering het Van Jaarsveld minstens een van die ontmoetings bygewoon. Die beampte by Eskom wat die stadsraad ontmoet het, was Bird Smit.

Volgens Van Jaarsveld se getuienis is daar merkwaardige ooreenkomste tussen die spioenasiebedrywighede van die korporasie en die stadsraad:

* "Hanteerders", soos byvoorbeeld Van Jaarsveld, het bronne elke maand uit Eskom se koffers betaal vir die verkryging van inligting en infiltrering van vergaderings. "Bronne" is tussen R50 en R500 vir inligting betaal. Die stadsraad het dieselfde gedoen.

* Intelligensie-beamptes het profiele oor openbare persone en leiers opgebou. Die stadsraad het ook op Ramaphosa, hoofsekretaris van Cosatu, gespioeneer. Die stadsraad het hom só opgesom: "Hy sien rasse-diskriminasie in alles, is 'n emosionele opsweper en is lief vir vrouens."

* Beide organisasies het spioenasie-toerusting aangekoop. Van Jaarsveld beweer sy eie telefoon is meegeluister. Klein bandmasjientjies is aangekoop wat "bronne" aan hulle kon versteek.

* Die stadsraad het openbare vergaderings van anti-apartheidsgroepe bygewoon en verslae daaroor opgestel. Die Johannesburgse stadsraad en Eskom het sterk gekonsentreer op vakbonde wat moontlike stakings en boikotte kon aanhits.

* Een van die Johannesburgse Stadsraad se agente het die ANC geïnfiltreer. Vrye Weekblad verneem dat Eskom 'n gewese politieke gevangene gewerf het om vir hom spioenasiewerk te doen. Dit kon egter nie bevestig word nie en dit is onseker of Van Jaarsveld enige kennis hieroor het.

Van Jaarsveld wou dié week geen kommentaar op sy komende hofsaak lewer nie. Sy regsverteenwoordigers was ook nie gemagtig om iets te sê nie.

Vrye Weekblad is 'n onafhanklike weeklikse koerant wat uitgegee word deur Wending Publikasies Beperk (Reg. no. 88/04168/06). Die direkteure van Wending Publikasies Beperk is Max du Preez, Christo Nel, Chris Otto, Van Zyl Slabbert en Sample Terreblanche. Die aandeelhouers van Wending Publikasies Beperk is die direkteure en werknemers van die maatskappy.

Wending Publikasies Beperk en Vrye Weekblad se adres is: Breëstraat 153, Newtown. Die posadres is Posbus 177, Newtown 2113. Die telefoonnommer is (011) 836-2151-9 en die faksnommer 838 5901.

Redaksie

Redakteur: Max du Preez
Hoofredaksie: Elsabé Wessels, Jacques Pauw, Ina van der Linde
Nuusredaksie: Christelle Terreblanche, Christelle de Jager, Audrey Brown, Pearlie Joubert, Phineus Tshukudu, Irene Louw
Sub-redakteur: Ryk Hattingh
Ontwerp: Andrea Vinassa, Esma Anderson
Vrydag-redaksie: Andrea Vinassa, Koos Prinsloo
Sportredakteur: Tinus Horn
Vrye Weekblad Boeke/Books: Koos Prinsloo, Ryk Hattingh

Bestuur

Advertensies en bemarking: Manie Eagar, Gwynne Bramley Wray
Administrasie en verspreiding: Kee-Leen King
Redaksionele assistente: Laetitia Pople, Cathy Fennessy
Boekhouding: Clara Nkutha
Kantoorbestuur: Joseph Moetesi, Vernon Zulu, Hazel Woodward

Buitekantore

Kaapstad-kantoor: Elsabé Wessels. Tel (021) 22 2520
Pretoria-kantoor: Ina van der Linde. Tel (012) 834 879

Vrye Weekblad kos R1,33 plus 17c AVB. Dit kos R75 (AVB ingesluit) om vir 'n jaar lank in te teken, en R40 (AVB ingesluit) vir ses maande. In Namibia, Swaziland, Lesotho en Botswana kos die koerant R1,50 plus verkoopbelasting. Tariewe vir buitelandse intekenare is by navraag by Cathy Fennessy beskikbaar. Probleme met verspreiding moet gerig word aan Cathy Fennessy by (011) 836 2151.

Vervolg van bladsy 1

ANC-orname dreig in Bop

lei nie, maar ek sal inwillig as die mense my kies as tussentydse leier wat her-inkorporasie by Suid-Afrika sal kan verseker".

"Aangesien die meeste leiers in Bophuthatswana wat by die stryd betrokke is, lede van die ANC is, sal so 'n oorgangsregering die eerste ANC-regering binne Suid-Afrika wees", verduidelik hy.

Malebane-Metsing het ook dié week 'n oproep op die inwoners van Venda, Ciskei en Transkei gedoen om hulle vir herinlywing by Suid-Afrika te beywer en hulle gevra om hul gewig agter die ANC in te gooi.

In Venda het verlede week se euforie oor pres Frank Ravele se val die plek begin maak vir groot ontevredenheid met die nuwe regering se noodtoestand, verbod op vergaderings en optogte en die inperking van die enigste vakbond.

Soldate daar het erken dat hulle die staatsgreep gesteun het omdat hulle moeg was om hul eie mense te skiet, maar teleurgesteld is omdat hulle nie die vertroue van die mense kon wen nie. Hulle beweer selfs dat Suid-Afrika die oorname gesteun het in 'n poging om die onafwendbare staatsgreep deur progressiewe leiers te voorkom. Venda het nie 'n opposisie-party nie en sowel Azapo as die ANC wen glo by die dag ondersteuners.

"As kol Ramushwana hom bereid verklaar het om Venda na herinlywing met Suid-Afrika te lei, sou die mense hom nog steun", het vader Zho Nevuthale van die Lutherse Kerk dié week gesê. Die kolonel het egter bloot gesê hy gaan die mag behou totdat herinkorporasie uiteindelik vir Venda moontlik gemaak word.

In die Noord-Transvaal is sedert verlede maand op veral UDF-leiers toegeslaan en volgens die Menseregte-kommissie se jongste verslag word 64 mense ingevolge die noodtoestand en die Wet op Binnelandse Veiligheid aangehou. Die polisie is blykbaar veral besorg oor die grootskaalse verbruikersboikot op Louis Trichardt en die totstandkoming van jeugstrukture in die Noord-Transvaalse "kring" wat regoor dele van Venda, Gazankulu, Bophuthatswana en Suid-Afrika strek.

Malebane-Metsing het dié week gesê sy party sal onmiddellik na bewindsoorname met stappe begin om weer deel van Suid-Afrika te word. Volgens hom het Mangope en sy regering hulself as 'n las bewys en behoort hulle dadelik te bedank.

Hy sê as aanvaar word dat die ANC hom vir die afskaffing van apartheid beywer en Bophuthatswana is 'n faset van hierdie apartheid, is dit reg om af te lei dat die organisasie probeer om Mangope tot 'n val te bring.

Rocky Malebane-Metsing

Malebane-Metsing het 'n beroep op die Suid-Afrikaanse regering gedoen om nie tussenbeide te tree "as en wanneer die inwoners van Bophuthatswana teen die brutale en misleide Mangope optree" nie. Hy sê die meeste mense wat in die sogenaamde tuislande woon het geen "demokratiese alternatief buiten om die outokratiese en korrupte klieke wat hulle regeer, omver te werp nie".

Malebane-Metsing sê Mangope moet homself aan die wil van die mense onderwerp en aan dié eise voldoen: Die ontperking van die People's Progressive Party en alle ander organisasies; die vrylating van diegene wat aangehou word vir hulle aandeel in die mislukte staatsgreep en die onmiddellike beëindiging van alle politieke verhore; die onvoorwaardelike en veilige terugkeer van alle uitgewekenes; die opheffing van onrealistiese veiligheidswetgewing en die noodtoestand asook die normalisering van politieke uitlewing asook die onmiddellike bedanking van Mangope en sy regering.

"Die mense van Bophuthatswana moet Mangope en sy noodtoestand ignoreer en omstandighede skep om na 'n verenigde Suid-Afrika terug te keer", sê Malebane-Metsing.

Hy sê Bophuthatswana wil nie en sal nie 'n uitsondering wees in die dwingende veranderinge wat besig is om die toekoms van Suid-Afrika te vorm nie.

"Die krygskreet van alle Suid-Afrikaners, sowel in landelike as stedelike gebiede, is burgerskap van 'n verenigde, nie-rassige en demokratiese Suid-Afrika, waar hulle as gelykes behandel sal word."

UDF se plan van aksie

Versetoptredes gaan voort

ELSABé WESSELS

'N VELDTOG om die grondslag vir 'n verkose grondwetgewende vergadering te lê word sterk in die UDF se nuwe program van aksie - wat verlede naweek in Kaapstad beslag gekry het - beklemtoon.

Die besluit is geneem by 'n werkwinkel wat deur sowat 450 afgevaardigdes van oor die hele land, insluitende lede van Cosatu en die ANC, bygewoon is.

Die werkwinkel het 'n vergadering van die nasionale uitvoerende liggaam van die UDF vervang, nadat dit, in die lig van die wettiging van die ANC en die vrylating van Nelson Mandela, opgeskort is.

Dié stap dui op die UDF se aanvaarding van die ANC as die leidende politieke party in die breë demokratiese beweging.

Die afgevaardigdes het hul verbind tot 'n voortgesette program van aksie, ondanks die begin van die eerste ronde onderhandelingsgesprekke tussen Nelson Mandela en Staatspresident FW de Klerk verlede week, en die eerste formele onderhandeling wat op 3 Mei tussen die regering en die ANC plaasvind.

Dit is duidelik dat die politieke stryd van die breë demokratiese beweging nie deur die voer van onderhandelinge ingekort gaan word nie.

Die uitbreiding en bewerkstelliging van groter eenheid in die bevrydingsfront is deur leiersfigure binne die breë demokratiese beweging asook deur Mandela, wat afgevaardigdes op die eerste dag toegespreek het, beklemtoon.

'n Program van aksie wat daarop gemik is om die hand van die ANC en SAKP te sterk, is deur afgevaardigdes gesteun. Die voortbestaan van die UDF in 'n oorgangsfase is verseker deurdat sy spesiale rol as politieke mobiliseerder van die massas ter ondersteuning van die ANC erken is.

Uit besluite wat op die werkwinkel beslag gekry het, kan 'n nuwe vlaag van massa-optrede, soos straatoptogte en wegbly-aksies rondom spesifieke sake te wagte wees.

Die werkwinkel se bevindings dui daarop dat die afgevaardigdes, waaronder 20 verteenwoordigers van Cosatu- en UDF-leiersfigure wat onlangs as streeksleiers van die ANC aangewys is, soos die UDF se publisiteitsekretaris, Terror Lekota, en die ANC se nuwe hoofverteenwoordiger in die Wes-Kaap, Trevor Manuel, 'n verteenwoordigende grondwetgewende vergadering in die vooruitsig stel. Die skrywers van die nuwe grondwet sal aangewys word nadat 'n nie-rassige algemene verkiesing gehou is.

Die kwessie van 'n nuwe Suid-Afrikaanse grondwet is een van die belangrikste struikelblokke op die onderhandelingspad. Terwyl die grondslag vir 'n verkose grondwetgewende vergadering in die ANC se onderhandelingsdokument, die Harare-verklaring, uitgestip is, word dit in regeringskringe verwerp. Die grootste kritiek daarteen is dat minderhede 'n aandeel in die skryf van die grondwet ontneem word.

Dit wil egter blyk dat die ANC en die breë demokratiese beweging hul gaan toespits op die skep van strukture om maksimum steun in 'n volwaardige nie-rassige verkiesing te kan inpalm.

Die omverwerping van "marionette" van die regering in die tuislande en die skep van "vriendelike" gesagstrukture as 'n voorspel tot volwaardige herinlywing by Suid-Afrika is as 'n plan van aksie uitgesonder. Die UDF steun die hou van referendums om tuislandinwoners 'n kans te gee om hul stem te laat geld.

Selfs die siekes is in vangwaens geprop

INA VAN DER LINDE

ONBUIGSAME administratiewe beamptes by die Garankuwa-hospitaal noordwes van Pretoria, brutale polisie-optrede en 'n onbeholpe "onderhandelaar" wat glo in spierkrag eerder as praatkrag, het die enigste verwysingshospitaal vir sowat vyf miljoen swartmense in Noord-Transvaal lamgelê.

Verhale van polisiemanne wat in sale en operasieteaters ingestorm en 'n sieke in hospitaalklere in 'n vangwa gedruk het, bottels wat deur die lug trek en honde wat links en regs byt, het dié week na vore gekom terwyl pasiënte van Dinsdag af van die hospitaal weggewys is.

Verpleegpersoneel het hul ook dié week by gesondheidswerkers en swart administratiewe beamptes aangesluit wat die afgelope twee weke staak. Die verpleegpersoneel het egter teen laat vandeesweek weer begin werk.

Intussen het onderhandelings om 'n tussenganger te vind tussen die werkers en die Transvaalse Provinsiale Administrasie (TPA) dié week begin. Na verneem word gaan 'n kommissie van ondersoek ook aangewys word waarop lede - wat vir almal aanvaarbaar is - sal dien.

Die verpleegsters weier om hul werk voort te sit nadat polisiemanne na bewering Maandagmiddag met honde en al by die hospitaal ingebars en sonder diskriminasie verpleegpersoneel, besoekers en selfs pasiënte aangeval en in hegtenis geneem het.

Volgens 'n woordvoerder van die TPA is 'n hofinterdik teen die stakers verkry waarvolgens hulle Maandagoggend om nege-uur gelas is om die hospitaalgronde te verlaat, of om na hul werk terug te keer. Die polisie is ontbied toe die werkers geweier het om te loop.

Verskeie ooggetuies het vertel dat die polisie so teen nege-uur die oggend daar opgedaag het. Die werkers is beveel om te loop, maar hulle het geweier omdat hulle gewag het op 'n antwoord op 'n memorandum waarin hulle onder meer gevra het dat twee administratiewe amptenare, ene Swanepoel en Boshoff, ontslaan word of op verlof moet gaan sodat klagtes teen hulle ondersoek kan word.

Sowat 100 polisiemanne en 20 polisiehonde het 'n kordon om die groep getrek. 'n Polisiebevelvoerder wat met die stakers begin praat het, het gesê elkeen mag net een vraag vra. Toe een van die leiers vir die vierde keer 'n vraag vra, is opdrag gegee dat die man gegryp en geboei word. 'n Paar bottels het onder luide protes deur die lug getrek. Volgens kol LJ Haasbroek van die afdeling openbare betrekkinge is 'n distrikskommissaris van Pretoria-Noord met 'n bottel teen die kop getref, maar hy is nie beseer nie.

'n Verpleegster wat om een-uur van diens af gegaan het, vertel: "Mense het in alle rigtings gevlug, ook in die hospitaal in. Die polisie het traangas begin gooi en met rubberkoeëls geskiet. Ek is omgestamp en platgetrap. Ek kon hoor hoe die polisie die opdrag gee: 'Byt hulle'.

"Hulle het selfs in sale ingestorm waar pasiënte gelê het. Een pasiënt in hospitaalklere is gegryp en in die vangwa gedruk en is eers vrygelaat nadat dokters tussenbeide getrée het. Selfs die dokters is met inhegtenisneming gedreig. "Dit het aangehou tot drie-uur, met besoektyd. Verpleegsters en susters, wat toe nog gewerk het en niks met die stakery te make gehad het nie, is geslaan, deur honde gebyt en in hegtenis geneem. Van die verpleegsters se onderklere het uitgehang terwyl polisiemanne hul oor die grond gesleep het."

'n Swart dokter vertel dat polisiemanne en hul honde selfs die teatersaal in is. "Die teaters is steriel. Ek mag nie eens met my skoene daar ingaan nie."

Hy beweer traangas is reg voor die venster van die waakeenheid van die hospitaal gegooi. "Dit is ernstige siek pasiënte wat daar lê. Meeste van hulle kan nie loop nie. Hulle is aan masjiene en pype gekoppel en kan nie wegvlug van die traanrook nie."

Hy sê: "Die intimidasie van die kant van die werkers was minimaal. Die hele twee weke wat hulle staak, is niemand gemolesteer, beseer of is enige eiendom beskadig nie. Dit was nie nodig om die polisie in te roep nie. Dis net 'n klomp histeriese bang witmense wat die gebeure opgeblaas het as 'n verskoning om in te gryp."

Op 'n vraag oor wat presies die besware teen die betrokke administratiewe beamptes is, sê 'n verpleegster: "Dis mense wat dink hulle is suksesvol wanneer hulle mense aan hospitaal- en provinsiale regulasies kan onderwerp, sonder om begrip te kweek vir die probleme van die personeel.

"Swartmense vind dat hulle probleme en klagtes nie verder as die plafon gaan nie. Daar is 'n algemene gevoel dat teen swartmense gediskrimineer word en arbeidsverhoudinge bestaan feitlik nie.

"Hulle wil alles met spierkrag doen. Hulle hoor al vir jare nie as ons met probleme kom nie. Hulle het tot dusver heeltemal geweier om te onderhandel, met die gevolg dat die enigste verwysingshospitaal vir swartmense van hier tot in Messina tot stilstand gekom het. "Ons hoor dat hulle Dinsdag meer gestry het oor watter hek van die hospitaal gesluit moes word in plaas daarvan dat hulle die issues aanspreek en met ons kom praat," sê die suster.

Die polisie neem plakkers en hul ondersteuners in hegtenis nadat toestemming vir 'n protesoptog Donderdag in Kaapstad geweier is *(Foto: Mike Hutchings)*

Twee ANC-afvaardigings na SA

AUDREY BROWN

DIE terugkeer van die ANC-ballinge begin dié week volstoom met die aankoms vandag en vroeg volgende week van twee amptelike ANC-afvaardigings in Suid-Afrika om dié organisasie se operasies binnelands op die been te kry.

Hulle is die eerste van 'n stroom uitgewekenes wat die land sal binnekom na die wettiging van die ANC in Februarie.

Tot nou toe was dit nog net Jacob Zuma, die ANC se hoof van intelligensie, wat die land in en uit is.

Vandag kom 'n afvaardiging van 40 lede van die ANC-jeugliga die land binne om die eerste kongres van die South African Youth Congress (Sayco) by te woon.

Kort op hulle hakke volg die afvaardiging van die ANC se departement van inligting, onder leiding van Peter Mayibuye, dié organisasie se adjunk-hoof van Protokol.

Volgens 'n ANC-bron in Johannesburg is Mayibuye gedeeltelik verantwoordelik vir reëlings vir die onderhandelingsgesprekke tussen die regering en die ANC wat op 2 Mei in Kaapstad begin.

Mayibuye sal gesprekke voer en vergaderings reël met verskeie organisasies landwyd, en die ANC-kantore in Johannesburg beman.

Waarskynlik sal die afvaardigings nie terugkeer Lusaka toe nie, maar sal onmiddelik begin om die ANC se infrastruktuur te vestig.

Van die jeugleiers wat uit Lusaka sal aankom, is Jackie Selebe, die president van die ANC-jeugliga, Reggie Mbongo, dié organisasie se verteenwoordiger by die Frontlinie Jeug-organisasie, en Deacon Mathe, die voorsitter van die Nasionale Jeugkomittee - Sayco se voorloper. Mathe is aan die einde van 1985 die land uit.

Die belangrikste saak wat by die kongres bespreek sal word, is die samesmelting van die ANC-jeugliga en Sayco.

Daar word sterk beweer dat die ANC-jeug onder Sayco wil dien omdat dié organisasie 'n federale struktuur het, en dus jeug van ander politieke standpunte insluit.

Die kongres, wat dié naweek op Nelspruit plaasvind, is Sayco se eerste sedert dié organsasie in 1987 onder geheime omstandighede in die Wes-Kaap geloods is.

Die kongres sal deur Nelson Mandela toegespreek word.

Vrye Weekblad, 12 April 1990

Shell ondersteun die reg van alle mense om te woon waar hulle wil

Ons werk om nou 'n verskil te maak.

AGTERGROND *Sluimerend aan die soom van die township*

Tereggesteldes se laaste rusplek...

INA VAN DER LINDE

DIE Mamelodi-begraafplaas is 'n vreedsame plek. 'n Groot lap aarde, ver weg van die woelige stadsverkeer, sluimerend aan die soom van die township. Anders as wit begraafplase is hier nie 'n heining met 'n hekkie om by in te gaan nie.

'n Paar kinders speel tussen die grafte rond; 'n stringetjie werkers vleg tussen die grafte deur op pad huis toe; 'n jogger sluit die stofpad in by sy oefenprogram.

Maar dis geen gewone begraafplaas nie. Tot onlangs nog het die begrafnisspan van die Sentrale Gevangenis in Pretoria die lyke van tereggesteldes hier kom aflaai om begrawe te word.

Die begraafplaas maak bykans deel uit van die dorpslewe in Mamelodi. Dood het deel geword van die lewe hier.

Op die soel somersmiddag kom lê 'n bejaarde man en sy vrou, hy in 'n pak en sy deftig getooi in haar Sondagklere, 'n bossie blomme op 'n kind se graf. Drie ander kinders drentel rustig saam.

Ons kon die graf van Solomon Mahlangu nie in die begraafplaas kry nie. Hendrik Mathima, die opsigter, het nie geweet of hy daar begrawe is nie. "Miskien in Benoni."

Daar is wel ander grafte waar gehangdes begrawe is. Meestal ver uitmekaar en toegegroei onder die dik gras van 'n geil reënseisoen.

"Die afgelope twee maande het hulle nie gekom nie," sê Mathima, bedoelende die begrafnisspan van die Sentrale Gevangenis in Pretoria. "Vroeër was dit altyd so eenmaal 'n maand, partykeer driekeer 'n maand. Altyd vroeg in die oggend."

Ons vra die opsigter na die plek waar terdoodveroordeeldes begrawe word. Op en af ry ons langs die rye grafte. Aan die einde van die begraafplaas klim hy af en beduie na 'n lappie oorgroeide grond. Drie skaars waarneembare hopies. Hy het hulle name vergeet. Hy kan ook nie onthou waarvoor hulle gehang is nie.

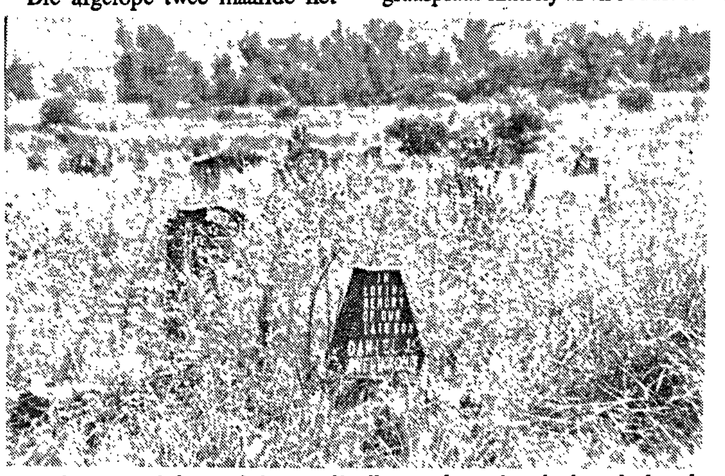

Hier en daar steek 'n grafsteen uit, die res is net onbekende hopies grond.

Vele mites omring die doodstraf. So is daar diegene wat glo dat mense nooit gehang word nie, maar vir die res van hul lewe in die Munt vir die staat gaan werk. Hoekom die Munt? "Die regering sal nie iemand ophang wat vir hom kan geld maak nie," word gesê.

'n Rede vir die ontstaan van die mite is dat die familie nooit toegelaat word om die tereggestelde se lyk te sien nie.

Sowat 'n uur na die teregstelling, word die familie toegelaat om 'n diens in die gevangeniskapel by te woon. Die doodskiste staan voor in die vertrek. Die familie mag nie die lyk sien nie, en hulle mag nie die begrafnis bywoon nie.

Dié vind plaas onmiddellik na die diens. Die kiste word met 'n swart taxi-bus na die begraafplaas geneem.

Enkele dae of selfs weke na 'n begrafnis stuur die Gevangenisowerhede 'n nota aan die familie met die grafnommer daarop.

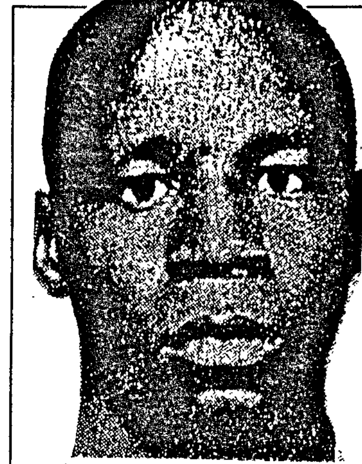

SOLOMON MAHLANGU

...en Mahlangu lê ook daar iewers

PHINEUS TSHUKUDU

OP 6 April 1979 het 'n lykswa by die groot ysterdeure van die Sentrale Gevangenis in Pretoria uitgery en koers gekry na 'n doodsakker waar tereggesteldes 'n eensame en kru laaste rusplek kry.

Op daardie dag is 'n ANC-kryger dood en 'n lewende legende gebore: Solomon Mahlangu.

Vir miljoene swartmense het sy dood die simbool van die bevrydingstryd geword. Die ANC het 'n opleidingsentrum in Tanzanië, die Solomon Mahlangu Kollege, na hom vernoem en vandag nog word sy dood jaarliks herdenk.

Sy dood het destyds 'n ongekende internasionale veldtog teen "politieke" teregstellings ontketen. In die strate van Pretoria, Soweto, Langa en Lusaka het mense op 6 April 1979 openlik gehuil.

En tog is Mahlangu maar net een van honderde tereggesteldes die afgelope dekade en meer. Inteendeel, na sy teregstelling, is nog sowat 1 100 mense gehang vir misdade wat gewissel het van moord en verkragting tot hoogverraad en terrorisme.

Hoekom dan dat Mahlangu só 'n simbool geword het?

Hy is in 1978 aangekeer toe 'n skietery uitgebreek het nadat polisie "verdagte" swartmans op die sypaadjie opgemerk het. Een van die drie mans het 'n vuurwapen uitgepluk en begin skiet. Twee mense is dood en verskeie polisiemanne ernstig verwond.

Mahlangu self is nooit daarvan beskuldig dat hy enigiemand doodgeskiet het nie.

Hy is ter dood veroordeel op grond van die sogenaamde gemeenskaplike oogmerk-beginsel.

Hy was 23 jaar oud toe hy gehang is. Hy sal waarskynlik die langste onthou word vir sy afskeidswoorde aan sy moeder, Martha: "My bloed sal die boom voed wat die vrugte van vryheid sal dra. Vertel aan my mense dat ek hulle lief het en dat hulle die stryd moet voortsit."

Portugese breek met regses

CHRISTELLE DE JAGER

DIE Nasionale Party se wittebrood met die Portugese gemeenskap in Suid-Afrika is verby.

'n Nuwe politieke groep, die Demokratiese Inisiatief van Portugese van Suid-Afrika (Dipsa), wil dié gemeenskap nou aktief voorberei vir 'n nie-rassige demokrasie deur onder meer skakeling met die ANC, Idasa en die Demokratiese Party.

Dipsa is dié week op 'n perskonferensie bekend gestel.

Die stigter van die groep, Manuela Castro Moura, sê dat terwyl Dipsa die Portugese kultuur en identiteit waardeer, is hulle tot Suid-Afrika verbind en wil nie "retornados" (terugkerendes) word nie.

"Ons wil die Portugese gemeenskap help om ontslae te raak van rassistiese houdings en om 'n demokratiese gemeenskap sonder apartheid te aanvaar.

"Ons wil verhoudinge met die swart gemeenskap en hul leiers verbeter en daaraan werk om die persepsie dat alle Portugese rassiste en uitbuiters is, te laat verdwyn," sê Moura.

Die drie mense agter Dipsa is Manuela, sielkundige Tony de Gouveia en regsadviseur Jose Nascimento.

Dipsa het hulself gedistansieer van tradisionele Portugese groepe en "self-aangestelde verteenwoordigers" van die gemeenskap soos die Comendadores en Conselleiros.

Die Conselleiros is verkose verteenwoordigers, maar De Gouveia sê hulle is onverteenwoordigend want hulle is verkies deur mense wat die Portugese klubs bywoon. 'n Studie wat hy gedoen het, het bewys dat net 20 persent van die gemeenskap dié klubs bywoon.

Die Comendadores is mense wat deur die Portugese regering vereer is vir hul rol in die gemeenskap, maar daar is deesdae wantroue oor hoe presies besluit word wie vereer moet word.

Saam vorm die twee groepe die "verteenwoordigers" van die Suid-Afrikaanse Portugese gemeenskap. Hulle praat namens die gemeenskap met die Portugese regering en dien op al die gemeenskapsorganisasies.

"Ons wil nie noodwendig in konflik met die mense wees nie, maar dié sogenaamde verteenwoordigers is reaksionêr en konserwatief en ons indentifiseer nie met hulle ideologie nie," sê Nascimento.

Dipsa glo dat die beste manier om die toekoms van hul gemeenskap in 'n nie-rassige demokratiese Suid-Afrika te verseker, is deur met almal te praat, veral met buite-parlementêre groepe. Hulle het reeds kontak gemaak met organisasies soos die ANC, PAC, Idasa en die Five Freedoms Forum.

"Ons glo dat dit die enigste manier is om die foute wat Portugese in hul vorige kolonies, Angola en Mosambiek, gemaak het, in Suid Afrika te vermy," sê Dipsa.

Die probleem het lank terug ontstaan, sê Moura, toe Portugese immigrante oorspronklik na Suid-Afrika gekom het.

Hulle was meestal mense uit die laer inkomsteklas wat relatief onopgelei was, en apartheid het hulle die geleentheid gegee om gou en maklik baie geld te maak. Die immigrante het dus gou 'n goeie middelklas-lewe begin lei en nie 'n werkerskultuur ontwikkel soos die Portugese gemeenskappe in Europa nie, sê sy.

'n Verdere probleem was dat baie Afrikaners 'n rassistiese houding jeens die Portugese immigrante gehad het en in 1968 is daar selfs deur 'n navorser van die Vrystaatse universiteit in 'n tesis voorgestel dat Portugese as nie-blankes geklassifiseer moet word.

Dié houding het die Portugese bedreig laat voel en aan mekaar laat vasklou as 'n gemeenskap. Die immigrante het dus ekonomies geïntegreer geraak in die Suid-Afrikaanse lewe, maar nie sosiaal of polities nie.

"Die gemeenskap is dus heeltemal onvoorbereid vir die verandering in Suid-Afrika en is bang vir die toekoms," sê Moura.

Maar Dipsa is vol hoop vir die toekoms van hul gemeenskap as Suid-Afrikaners met 'n Portugese kultuur.

"Ek glo werklik dat daar tussen die tweede en derde geslag Portugese baie mense is wat ons ideale deel en ons sal steun, maar ons weet daar lê harde werk voor om mense van voor af op te voed. Vrees en onkunde is ons grootste vyande," sê Nascimento.

Sowel die mede-leier van die Demokratiese Party, Wynand Malan, as Idasa het hul steun aan Dipsa beloof.

Venda wil steeds deel van Suid-Afrika word

CHRISTELLE TERREBLANCHE

'N MAAND gelede het inwoners van Venda aan Vrye Weekblad gesê: "Ons het nie 'n staatsgreep nodig nie, ons het al een gehad. Die weermag is in beheer van die land en nie pres Frank Ravele nie."

Verlede week is 'n bloedlose militêre magsoorname onder aanvoering van kol Gabriel Ramushwana, voorheen adjunk-bevelvoerder van die Venda-weermag (VDF) uitgevoer. Die blanke bevelvoerder, brig PG Steenkamp, is uit die VDF geskors omdat hy nie tot die staatsgreep wou instem nie. Ravele het sy amp onder dwang neergelê. "Die weermag is steeds in beheer", het inwoners dié week gesê.

Na tien jaar van onafhanklike tuislandregering was Ravele en sy regering die afgelope jaar in onguns weens beweerde korrupsie, swak onderwys, lae salarisse en hardhandige optrede teen inwoners. 'n Opposisieparty is nooit toegelaat nie.

Maar die mees dwingende eis teenoor Ravele en sy kabinet was hereniging met Suid-Afrika. Gemeenskaps- en kerkleiers het hom weekliks gaan sien om die inwoners se kommer oor te dra dat Venda deur pres FW de Klerk gekoöpteer sal word om aan sy kant teen die ANC oor 'n nuwe Suid-Afrika te onderhandel.

Nou vrees die mense dat gerugte van Suid-Afrikaanse steun aan die staatsgreep waar is, want dit sal beteken dat dit moontlik juis ten doel het om die nuwe politieke strukture en ontwikkelings aan bande te lê.

"As kol Ramushwana dalk nog na die staatsgreep aangedui het dat hy beoog om onmiddellik aan hereniging met Suid-Afrika aandag te gee, sou hy die mense kon oortuig dat hy regtig vir hulle belange omgee," het eerw Zho Nevuthale, Lutherse pastoor van Thohoyandou, dié week gesê.

Die kolonel het egter aangekondig dat hy in beheer sal bly tot en met eindelike herintegrasie met Suid-Afrika moontlik gemaak word.

Nevuthale bevraagteken die feit dat Ramushwana pas na die oorname 'n noodtoestand en aandklokreël afgekondig het asook 'n verbod op byeenkomste en optogte.

(Ramushwana is 'n voormalige veiligheidspolisieman wat na bewering die ANC in Lusaka infiltreer het. Hy het ook in verskeie hofsake verskyn waar vermeende terroriste getuig het dat hy hulle gemartel of laat martel het.)

Verlede Donderdag, net ná die staatsgreep, het mense deur die strate na die stadion in Thohoyando opgeruk om hulle blydskap met die val van Ravele se regering te kenne te gee.

Sommige van die leiers van die staatsgreep wou die skare van sowat 25 000 mense toespreek, maar die mense het geëis om self eerste te praat.

Nevuthale sê die vraag is geopper waarom Ramushwana die dag voor die staatsgreep 'n reuse-optog na die Suid-Afrikaanse ambassade om die vrylating van aangehoudenes te eis, self gestop het. "Wat het dan in een dag gebeur dat die man so verander het," vra hy. "En waarom het die blanke offisiere skielik blyer as enigiemand anders gelyk? Mense regdeur Venda dink die bewindsoorname is deur Suid-Afrika geïnisieer om die tuislandstrukture te probeer red. "As die nuwe owerhede se agenda is om die struggle te vertraag, het hulle van die begin af misluk. Hier kan 'n mens nie meer regeer sonder 'n mandaat nie."

Nevuthale sê van die offisiere wat by die staatsgreep betrokke was, het hom reeds kom sien om hulle twyfel te kenne te gee. Hulle het glo gehoop om die vertroue van die inwoners te wen, maar besef dit was nutteloos.

"Ons was moeg om ons eie mense te skiet", het hulle gebieg.

Volgens die offisiere was Suid-Afrika verplig om met die plan saam te gaan.

Nevuthale meen chaos kan voorkom as Ramushwana nie sy samewerking met die "boere" opskort en die wil van die mense gehoorsaam nie.

Twee ooggetuies vertel

‘Dis nie vigilantes nie, dis Inkatha’

Die geweld in Natal is werklik. FAROUK CHOTHIA van New African was in Mpumalanga toe Inkatha dié township aangeval het. Hy vertel wat hy gesien het

SKIELIK het ek die geknetter van geweervuur gehoor - ek het ten minste 17 skote getel.

'n Kleuter het die deur van die huis toegemaak. Ek het deur die venster geloer en gesien hoe die KwaZulu-polisie (ZP) die strate in hul voertuie patrolleer, hul gewere heel opsigtelik. Die Suid-Afrikaanse Polisie (SAP) het dieselfde gedoen.

'n Vrou het gesê: "Jy sien, dis die ZP. Hulle skiet."

Die toneel was die oorloggeteisterde Mpumalanga se Eenheid 3 verlede Donderdag.

Sedert verlede Woensdag was Eenheid 4 die slagveld en minstens 14 mense - almal UDF-ondersteuners - is dood en teen Saterdag was meer as 200 huise reeds afgebrand.

Omtrent 15 minute na die skote het dit stil geword en ons het om die huis geloop om die skade te bekyk.

Kinders het in sirkels saamgedrom om van die traanrook te herstel.

Toe, ewe skielik, sien ek die Inkatha-impi - tussen 200 en 300 van hulle - van Woodyglen se kant, 'n Inkatha-magsbasis, teen die berg af hardloop in die rigting van Eenhede 3 en 4 - bekende UDF-magsbasisse.

Almal, jonk en oud, het op vlug geslaan.

'n Aktivis het geskree: "Nee kamerade, Bly... Ons moet verdedig. Ons moet hulle uitdryf."

Ander aktiviste het geantwoord: "Ons kan nie verdedig nie. Ons het nie gewere nie. Daardie Inkatha-mense is met R1- en R4-gewere bewapen - en die ZP en kitskonstabels is saam met hulle."

'n Aktivis het aan my gesê: "Jy het gehoor. Ons moet hier uit. Ons sal dood gaan. Dis oorlog."

Hy het toe na 'n ander aktivis gedraai en hard geskree: "My ma, sy is in daardie huis. Ons moet haar gaan uithaal."

Later het ek dieselfde aktivis weer gesien. Hy het gesê: "Ek weet nie... My ma... Ek weet nie of sy veilig is nie."

Hy is deur 'n ander aktivis in die rede geval: "My suster... My broer... Ek weet nie waar hulle is nie."

Saam met ander aktiviste het ons uit die gebied gevlug en vir onsself 'n goeie uitkykpos verseker.

'n Klein dogtertjie het huilend na ons toe gekom: "My ma... Hulle het haar gesteek."

Die Inkatha-impi het inbeweeg. Die SAP, ZP en die Suid-Afrikaanse Weermag het toegekyk.

Troepe in Edendale

(Foto: Avigail Uzi - Afrapix)

Sowat 45 minute later het die impi uitbundig teruggetrek, hulle het die UDF-magsbasis binnegedring. Ek het gesien hoe hulle meubels, televisiestelle en ander huisware buitmaak.

Nadere ondersoek het getoon dat van die huise met petrolbomme bestook is.

'n Duidelik ontstoke aktivis het gesê: "Ons huis, ons meubels, ons mense is doodgemaak. Alles is vernietig."

Aktiviste het saamgedrom en geprobeer om beskermingskomitees saam te roep om nog aanvalle af te weer.

Hulle het een vrees gehad: "Ons het nie gewere nie. Jy sal miskien iemand met 'n tuisgemaakte of gesteelde wapen kry, maar dit is al."

Ons het die gebied binnegegaan om die skade te bereken. So ook die SAP, ZP en die SAW.

"Jy sien, dit is die werk van Vlok - die minister van wet en wanorde. As hulle die impi wou keer, kon hulle. Kyk, die impi het ons gebied van die berg se kant af binnegedring. Hulle kon tussenbeide getree en dit verhoed het. Maar wat het hulle gedoen? Hulle het die impi begelei," het een aktivis gesê.

Ek het voorgestel dat die geweld deur die vigilantes veroorsaak is.

Hy het geantwoord: "Nee, dis Inkatha-mense. Net hulle. Dit is nie vigilantes nie."

Aan die kant van die pad het 'n dooie vrou gelê. Sy was in haar dertigs en haar liggaam is met 'n kombers bedek.

Mense het om haar lyk begin saamdrom. Af en toe het iemand die kombers opgelig, na haar gesig gekyk, hulle koppe geskud, weggeloop en gehuil.

Iemand het na die dooie vrou verwys en gesê: "Ja, ek het haar geken. Dis Gene Makhanya."

Twee uur nadat ek haar lyk die eerste keer gesien het, was dit steeds daar. Die SAP, ZP en SAW het net verby gery, so asof hulle nie omgegee het dat iemand vermoor is nie.

'n Groep witmans het in 'n motor - met die registrasienommer ND 281540 - verby gery. Die bestuurder het 'n pistool by die venster uitgehou, maar nie gevuur nie.

Volgens woedende inwoners in 'n ander deel van die oorlogsone het die SAP hulle getart en gesê: "Julle Mandela - waar is hy nou?"

Ek is toe na 'n ander huis waar die mense oor die dood van Kenneth Khoza, 48, gerou het.

Khoza is dood drie weke nadat sy polisieman-seun, Roy Ngcobo, in polisie-aanhouding dood is. Ngcobo is aangehou weens die beweerde moord op sy bevelvoerder, maj Deon Terblanche.

Nog 'n seun het gesê: "Dis 'n dubbele tragedie vir ons. Ons het my vader se lyk net 'n entjie van die huis af gekry. Hy het geprobeer om weg te hardloop. Maar ek dink die Inkatha-mense het hom in die hande gekry. Hy is in die rug gesteek."

Hier het ek my die eerste keer teen die polisie vasgeloop wat, of so kom dit voor, blykbaar nie pres FW de Klerk se toespraak van 2 Februarie verstaan het nie - joernaliste word toegelaat by onlustonele, maar hulle mag nie foto's neem nie.

'n Polisie-offisier bekend as Kemp - ek vermoed hy is 'n luitenant - het my gekonfronteer.

Hy het na my gewys en gesê: "Jy, kom hier. Wie is jy? 'n Joernalis... maak dat jy wegkom. Ek gee jou vyf minute, anders sluit ek jou toe."

Kemp het ook geprobeer om inligting by my te bekom.

"Wat het die mense (die skare wat by die Khozas se huis saamgedrom het) jou omtrent die man se dood vertel?"

Ek het geweier om my samewerking te gee en die toneel verlaat.

Toe hoor ek dat die huis van die UDF-leier Noel Ntsolo - wat op die gesamentlike UDF/Inkatha-vredeskomitee dien - ook afgebrand is.

Ek het ondersoek gaan instel en met die mense om Ntsolo se huis begin praat.

Soos baie ander inwoners was Ntsolo by die werk toe sy huis afgebrand is.

'n Aktivis het gesê: "Jy sien, die Inkatha-mense stel nie belang in vrede nie. Vredesamesprekings is 'n mors van tyd. Nou dink ek net aan veg."

Hier loop ek my toe die tweede keer teen Kemp vas. Hy was vergesel van drie ander polisiemanne in 'n voertuig. Hy het beveel dat ek die gebied moet verlaat omdat dit 'n "onlusgebied" is.

Ek het geweier. Dit het Kemp en een van sy kollegas, wat ek nie kon identifiseer nie, aangespoor om hulle wapens op my te rig.

Kemp het gesê: "Nou kom jy saam met ons, gehoor."

Ek was verplig om die Mpumalanga-gebied te verlaat, wetende dat ten minste twee mense dood is. Later het die Demokratiese Party se monitorgroep, onder aanvoering van Roy Ainslie, bevestig dat drie mense dood is.

Gedurende 'n besoek aan 'n ZP-kantoor voor die geweld uitgebreek het, het ek Inkatha-ondersteuners daar aangetref. 'n Polisieman het gesê dat hulle na hulle huise in Eenheid 4 teruggevervoer word nadat hulle die vorige aand aangeval is.

Later het ek uitgevind dat Eenheid 4 'n UDF-magsbasis is.

Vrydagoggend het ek 'n telefoonoproep ontvang dat daar oorlog in Mpumalanga is.

Toe ek in die township aankom, het ek die vrouens en kinders langs die hoofweg sien staan en wag om na veiligheid geneem te word.

"Die vrouens en kinders moet gaan, dis te gevaarlik," het 'n jeugdige gesê.

Skielik het ons geweerskote gehoor en was nie seker waar dit vandaan gekom het nie.

Die UDF-vredesamespreker Diliza Mji, prokureur Bhaka Shazi en Ainslie het die gebied besoek en met die inwoners gepraat.

Volgens die inwoners het 'n aanval vroeg Vrydagoggend plaasgevind - ses mense is dood en talle huise afgebrand.

Die inwoners sê 'n aanval deur impi in Eenheid 4 is afgeweer, maar die SAP het na bewering amok gemaak. In Eenheid 3 kon die impi daarin slaag om deur te dring.

In een voorval is Mandla Khanyile, 20, deur die polisie doodgeskiet terwyl hy probeer vlug het. Volgens ooggetuies het hy 'n kleuter van 14 maande, wat hy na veiligheid wou neem, in sy arms gehad.

Die eerste berigte van geweld het Woensdag gekom toe twee studente - 14 en 18 jaar oud - vermoor is toe 'n groep mense die Luthayl-hoërskool aangeval het.

Ainslie het gesê dat hy berig van 'n derde dood - dié van 'n onderwyser - ontvang het.

'n Ander interessante verskynsel van die geweld is die feit dat bruin soldate van die SAW in dié gebied ontplooi word.

Volgens aktiviste slaag dié soldate nie soos hul swart eweknieë daarin om die inwoners te beskerm nie.

Kort voor die geweld uitgebreek het, het Mangosuthu Buthelezi van KwaZulu geëis dat swart soldate aan die gebied moet onttrek. Dis is gedoen in ooreenstemming met sy versoek.

EKSKLUSIEWE SAKE-GELEENTHEID

BEMARK NOU U EIE VERVOERSAAK
- GELEENTHEID -
VERDIEN TOT R250 000 PLUS PER MAAND

CARGO BIED U DIE GELEENTHEID OM U EIE VERVOERMAKELARY TE BEGIN

ONS BIED BYSTAND MET DIE:

* REGISTRASIE VAN U MAATSKAPPY
* OPRIGTING VAN U KANTOORPERSEEL
* OPRIGTING VAN WERKSWINKELGERIEWE
* VERKRYGING VAN VERVOERKONTRAKTE
* OPSTEL VAN ADVERTENSIES
* OPLEIDING VAN PERSONEEL
* AANKOOP VAN VRAGMOTORS
* VERSKAFFING VAN MATERIAAL

ONS BENODIG PERSONE MET :

* KAPITAAL - TUSSEN R50 000 EN R150 000 EN/OF SEKURITEIT ONDERHANDELBAAR
* AMBISIE, DEURSETTINGSVERMOË EN DIE WIL OM 'N SUKSES TE MAAK VAN U BESIGHEID IN DIE VERVOERWêRELD

PERSONE WORD BENODIG IN DIE RSA, NAMIBIA, SWAZILAND, ZIMBABWE, BOTSWANA EN MOSAMBIEK.

SKAKEL: CARGO BUSINESS CONSULTANTS (PTY) LTD
TEL 803-8467 - 15 INKOMENDE LYNE.
FAKS 803-8487

AGTERGROND

'Gee ons wapens, nie koerantberigte'

FRED KHUMALO, 'n joernalis van die Natalse koerant Umafrika, het amper sy lewe verloor in die geweld in Mpumalanga. Hy vertel sy storie.

'n Jong man in die Mpumalanga-township (Foto: Justin Sholk - Afrapix)

SOOS 'n mens stadig van 'n nagmerrie wakker word, dring dit tot my deur dat ek verlede Donderdag die dood uitoorlê het: Ek het ontsnap van 'n koeëlreën gevuur deur beide Inkatha-ondersteuners en polisiemanne in die oorloggeteisterde Mpumalanga-township.

Donker rookwolke het vanuit baie huise geborrel en die stilte van 'n warm namiddag is kort-kort onderbreek deur 'n sarsie geweerskote - komende van aanvallers wat enigiets wat voorkom verwoes en aan die brand gesteek het. Dit het voorgekom in Eenheid 3, 'n UDF-gebied.

Met my kamera in my hand het ek uit die motor geklim en in 'n paadjie afgehardloop na die gebied wat Esihohobeni genoem word. Daar woon Alfred Ndlovo, een van die leiers van die Congress of Traditional Leaders of South Africa (Contralesa).

Ek het met ontsteltenis opgemerk dat Ndlovo se huis ook aan die brand is.

Vier kakiekleurige polisievoertuie het aanhoudend die straat gepatrolleer. Ongeveer 10 minute later het twee weermagvoertuie ook op die toneel verskyn. Ek het na van die brandende huise gehardloop en drie jeugdiges het uitasem aan my vertel dat die "Otheleweni (Inkatha-vigilantes) in dié plek ingekom het. Hulle het saam met die boere (polisie) hier ingekom."

Ek het die omgewing deursoek en 'n groep van ongeveer 200 mans gesien wat alles wat voorkom, geskiet het. Hulle het in huise ingebreek en dit aan die brand gesteek. 'n Kakiekleurige polisievoertuig het stadig agter dié groep aangery.

Ek het skaars begin foto's neem van dié groep mense en die brandende huise toe iemand skree: "Daar gaan nog 'n hond."

Die klap-geluid van skote het my na die teerpad laat duik. Ek het opgespring en verder gehardloop. Die skote het om my ore geklap en ek het grond toe geval. Skote het oor my kop gesuis en het sentimeters voor my in die grond vasgeslaan.

Ek het weer opgespring en verder gehardloop. 'n Polisievoertuig was kort op my hakke. Ek het omgekyk en gesien hoe een van die insittendes in dié voertuig by die vensteruithang en in my rigting skiet.

Teen dié tyd was ek so moeg gehardloop dat ek in die naaste bosse ingeduik het. Die polisievoertuig het 'n paar meter van my af stilgehou.

Twee witmense het uitgeklim en die gebied vir 'n paar minute gefynkam voordat hulle terug in die voertuig geklim en weggery het. Ek het die registrasienommer onthou: BFY434B.

Toe die hulle wegry, het ek opgestaan en 'n groep jeugdiges met kapmesse het op my afgestorm. Ek het doodstil bly staan - te moeg om te beweeg. Ek het stil gekyk hoe die dood naderstorm.

Skielik, en tot my verligting, skree een van die jeugdiges skielik: "Hardloop, hulle is naby." 'n Ander een skree: "Wat doen dié mens hier? Neem foto's van ons terwyl ons sterf. Hardloop! Hulle is naby."

'n Vlaag geweerskote het gevolg en ek kon die grond voel bewe. Ek was egter nie seker of dit die grond of my knieë was nie.

Ons het almal grond toe geval.

Ek het opgespring en vir die laaste keer 'n poging aangewend om na die motor te hardloop waar een van my kollegas vir my gewag het. Teen dié tyd was hy al baie bang en ongeduldig. Ons het weggejaag.

Later die middag is ek terug.

Oral het vroue gehuil oor hul kinders en geliefdes wat doodgemaak is. Polisievoertuie het op en af in die strate gery en mense het wanhopig probeer om van hul brandende huisware te red.

'n Polisieman was besig om verklarings af te neem op so 'n pligsgetroue wyse dat dit moeilik is om te glo dat hulle slegs 'n paar uur gelede gehelp het met dié aanval.

"Die verklarings wat kamstig so afgeneem word, is nonsens, want hulle maak ons kinders dood en vernieting ons eiendom in die dag," huil 'n vrou hardop in Zoeloe.

"Ja, dit is 'n feit dat julle deur Pretoria gestuur is om die dood van maj Deon Terblanche te wreek."

"Julle is daarop uit om die swart nasie uit te wis," sê 'n jong swartman uitdagend in die gesig van 'n wit polisieman wat lyk asof hy verstaan.

Later het ek gesien hoe mense met bondeltjies besittings die plek begin verlaat.

Ander het in groepies rondge-staan en nie geweet wat om te doen of waarheen om te gaan nie. Alles wat hulle besit het, is tot smeulende hopies as verbrand.

Teen die einde van die dag het ons 100 afgebrande huise getel. Vyf mense is dood.

Een man het vir my gesê: "Ons wil gewere hê, nie koerantberigte nie. Ons gaan nie die koerante gebruik om terug te veg nie."

Waarom is dié mense se lewens so goedkoop?

Natal 'n Noord-Ierland

CHRISTELLE DE JAGER

DAAR is dié week gewaarsku dat die Natalse Middellande in nog 'n Noord- Ierland of Mosambiek kan ontaard as daar nie dringend meer daadwerklike stappe gedoen word om die oorlog wat al meer as vier jaar in die gebied woed, te beëindig nie.

John Aitchison, 'n akademikus aan die Universiteit van Natal wat die afgelope drie jaar die geweld monitor en ondersoek, het dié waarskuwing gerig en gesê die situasie in Natal is in werklikheid reeds erger is dié in Noord-Ierland.

Hy sê amper 2 000 mense is die afgelope drie jaar in Natal dood, in vergelyking mét net oor die 2 000 in Noord-Ierland die afgelope 20 jaar.

"Die vraag wat deur swart gemeenskappe in Natal gevra word, is hoekom swart lewens as so goedkoop beskou word. Hulle vra wat sou gebeur het as 2 000 witmense doodgemaak is."

Intussen het die geweld dié week in die townships voortgeduur, ondanks die feit dat weermagsoldate in die naweek in die gebied ontplooi is.

Volgens monitor-groepe is daar die afgelope twee weke 156 lyke na die lykshuis geneem en 28 is nog nie geïdentifiseer nie.

Die syfers sluit die slagoffers van die Mpumalanga-gebied uit waar die SAW Maandagaand daarin geslaag het om 'n aanval deur duisende Inkatha-ondersteuners van die naburige Woodyglen-plakkergebied op Eenheid 3 van Mpumalanga te stuit.

Nege mense is Maandagnag dood, sewe van hulle toe 'n taxi in Dwengu-township in 'n lokval aangeval is.

Monitors van die Demokratiese Party sê dat dit Dinsdagaand en Woensdagoggend stil dog gespanne in die townships was.

Die DP is gister na die landelike gebied van Swayimane naby Wartburg om ondersoek in te stel na bewerings dat trokke vol Inkatha-ondersteuners daar saamkom om 'n aanval te begin.

'n Massa-begrafnis is ook gisteroggend in Edendale gehou om 14 slagoffers van verlede week se Inkatha-aanval op die Edendale-vallei te begrawe.

Die Pietermaritzburgse Krisiskomitee, 'n los groepering van kerke, politieke partye en organisasies wat die geweld monitor en hulp aan mense verleen, het dié week gevra dat 'n regterlike kommissie van ondersoek tot die oorsake van die geweld aangestel word.

Kerkleiers, die Demokratiese Party en verskeie politieke organisasies het reeds verskeie keer sedert die begin van die oorlog vir só 'n ondersoek gevra, maar dit is aanhoudend deur die regering geweier.

Die minister van Wet en Orde, Adriaan Vlok, het elke keer gesê dat so 'n kommissie nie nodig is nie en dat dit niks sal verrig nie, omdat die polisie die situasie "onder beheer" het.

WATERFORD KAMHLABA

United World College of Southern Africa

Mbabane Swaziland

Aansoek vir plekke in hierdie internasionale nie-rassige gemengde hoërskool kan nou vir die akademiese jaar 1991 gedoen word.

1. VORM 1-4

Die kursus lei tot die Cambridge Overseas School Certificate-eksamen wat geskryf word aan die einde van Vorm 5 (Afrikaans kan ingesluit word)

Toegang tot Vorm 1 is gewoonlik na st 5 (ook moontlik na st 4) vir studente wat alreeds 11 jaar oud is op 1 Januarie 1991)

2. DIE "INTERNATIONAL BACCALAUREATE (IB)"

'n Tweejarige pre-universiteitskursus aanvaar deur sowel oorsese as Suid-Afrikaanse universiteite as toegangskwalifikasie (Afrikaans kan ook ingesluit word)

Aansoekers moet reeds 'n Suid-Afrikaanse st 9 geslaag het, en moet op 1 Januarie 1991 nie ouer as 19 jaar wees nie.

Vir aansoekvorms en verdere inligting skryf aan

THE HEADMASTER BOX 52 MBABANE SWAZILAND

TOEGANG TOT DIE SKOOL IS UITSLUITLIK OP DIE BASIS VAN AKADEMIESE MERIETE. FINANSIëLE HULP IS BESKIKBAAR VIR DIEGENE WAT DIT BENODIG.

'n Klein, normale wêreldjie

En Afrikaners is ook welkom

CHRISTELLE TERREBLANCHE en PEARLIE JOUBERT

KORT nadat Michael Stern in 1963 Waterford KaMhlaba - "'n klein wêreldjie" - naby Mbabane in Swaziland begin het, het mense gevra of hy regtig dink sy eksperiment van 'n nie-rassige skool gaan werk. Hy het geantwoord: "My projek vir 'n normale skool is nie 'n eksperiment nie; Suid-Afrika se apartheidstelsel is 'n eksperiment."

Vandag word die skool, met meer as 450 leerlinge van standerd 6 tot post-matriek, wêreldwyd gereken vir sy hoë akademiese standaarde, en word as 'n toonbeeld voorgehou van hóé geïntegreerde onderwys in Suid-Afrika eindelik daar kan uitsien. Nou soek die skool net nog Afrikaners om sy internasionale spektrum van leerlinge af te rond.

"Die skool weerspieël 'n atmosfeer van nie-rassige, sosiaal-demokratiese middelklas waardes en bowenal van normaliteit," sê 'n onderwyser. "Dit was nog nooit 'n revolusionêre nes soos so baie mense graag wil glo nie."

Waterford KaMhlaba het in 1981 die eerste en tot dusver die enigste skool in Afrika geword om lid van die United World College's (UWC) te word. Slegs 'n handjievol skole wêreldwyd is lid van dié internasionale uitruilskema waarvan prins Charles van Engeland die beskermheer is.

Die skool het 'n trotse tradisie van oud-leerlinge wat bekendheid verwerf het. Onder hulle is Roland Hunter, Amamath Singh, Firoz Cathalia, Susan Westcott en Richard E Grant (voorheen Esterhuyse). Winnie Mandela, Walter Sisulu en aartsbiskop Desmond Tutu het van hulle kinders daarheen gestuur.

Van links na regs: Beverly Marokane van Dayveton naby Benoni, Millicent Mashilwane van Atteridgeville, Pretoria, Sarah Hall van Engeland, Chanelle Mascarenhas van Sri Lanka op die grasperk voor die Waterfordskool.

(Foto: Pearlie Joubert)

Die behoefte aan 'n nie-rassige skool het dringend geword ná die sluiting van St Peter's in Rosettenville weens die toepassing van die Wet op Groepsgebiede in die vroeë sestigerjare. Die behoefte is verskerp nadat Bantoe-onderwys swartmense se enigste hoop op opvoeding geword het.

St Peter's, 'n Anglikaanse Kerk-ondersteunde skool, het belowende studente van alle rassegroepe toegelaat. Oliver Tambo, president van die ANC, en Hugh Masekela was leerlinge aan dié skool.

Toe die skool gesluit word, was Michael Stern die skoolhoof. Saam het eerw Trevor Huddlestone het hy gepoog om 'n nie-rassige weg uit die apartheidsdoolhoof te vind. Hy het geglo 'n nie-rassige skool is die enigste, natuurlike omgewing vir onderwys, veral in Suider-Afrika.

Hy kon geen oplossing binne Suid-Afrika vind nie en moes sy droom in Swaziland gaan uitleef.

Vandag is die leerlinge uit 45 verskillende nasionaliteite en word die streng anti-apartheid en nie-rassige ingesteldheid daarvan steeds gehandhaaf, ondanks kritiek dat 'n internasionale skool hom nie met streeksake behoort te bemoei nie.

Maar die leerlinge uit Suid-Afrika, wat wel sedert die begin van die tagtigerjare begin afneem het, is getrou aan hul tradisie. Sharpeville en Jeugdag word jaarliks op 21 Maart en 16 Junie herdenk. Die hele skool het Nelson Mandela se vrylating met sang en dans gevier.

Onderwysers sê politieke uitbarstings tussen leerlinge het al voorgekom, maar rassistiese voorvalle is ongehoord.

Dick Hanlon, skoolhoof sedert 1975, sê in die 27 jaar van die skool se bestaan, het feitlik geen Afrikaners aansoek gedoen nie. Enkele Afrikaanssprekende Swazilanders was al leerlinge. "Ons hoop om nou Afrikaners te lok," sê hy.

Leerlinge uit Suid-Afrika is nog altyd aangemoedig om Afrikaans as vak te neem, maar die belangstelling bly gering.

Leerlinge word steeds vir toelating tot Waterford gekeur. Omdat die skool soveel van ander Swazilandse skole verskil, word dit dikwels as "elitisties" bestempel terwyl konserwatiewe Swazilanders dit ook as 'n ANC-opleidingskamp beskou.

Deesdae het die skool boonop die reputasie dat daar dwelmmisbruik voorkom.

Die kinders by Waterford is ontevrede oor dié onregverdige kritiek. "Baie mense sê ons is dwelmverslaafdes en wie-weet-wat nog. Dit is nonsens. Dit maak nie saak wat ons doen nie - party mense, veral Suid-Afrikaners wat hier woon, dink in elk geval net sleg van dié skool," sê Marang Setshwaelo van Gabarone.

Oor of die skool elitisties is of nie, verskil die kinders. "As elite bevoorreg beteken, ja, dan is ons bevoorreg, maar ek sal dit nie 'n elitistiese skool noem nie, omdat dit die soort opvoeding en onderrig is wat almal behoort te geniet. Dit is almal se reg om só skool te gaan," sê Masautso Chaponda van Malawi. Baie kinders studeer daar met beurse.

"Ons kom uit verskillende agtergronde. Hier is sekerlik kinders wat 'n Rolls Royce by die huis het, maar die meeste van ons kom uit gewone middelklas-huise," sê Marang.

Gunvent Govindjee, die Afrikaans- en geskiedenisonderwyser sedert 1976, sê ook baie van die kinders kom uit middelklas-huise en sowat 'n kwart word deur beurse ondersteun.

"Kinders wat die toelatingseksamen slaag, sal selde weggewys word omdat hul ouers nie die skoolgeld van R10 000 per jaar kan betaal nie," sê Govindjee.

Lede van die skool se permanente raad, soos Sir Richard Attenborough, skenk jaarliks geld ter ondersteuning van behoeftige studente. Die helfte van die opbrengs uit sy rolprent "Cry Freedom" is aan dié skool geskenk.

Dwelmmisbruik het glo nog nooit sodanige afmetings aangeneem dat die skool moes optree nie.

Onderwysers beklemtoon dat die skool 'n uitgebreide gemeenskapsprogram volg om betrokkenheid by die omgewing te bevorder.

Vroeër is Waterford gekritiseer vir sy geïsoleerdheid weens die afgeleë ligging teen 'n berghang in die asemrowende omgewing rondom Mbabane.

Kinders vertel van die projekte wat hulle aanpak in die gemeenskap. "Dit is verpligtend om 'n projek van ons eie keuse binne die Swazi-gemeenskap aan te pak. Ek het verlede jaar gehelp om 'n brug te bou," sê Beverly Marokane wat volgende jaar ingenieurswese wil gaan studeer. Leerlinge doen gehoortoetse, leer kinders swem en help ook in 'n voorskoolse sentrum. Volgens onderwysers is die leerlinge heeltemal vry om hulself op enige manier uit te druk en is die sosiale interaksie baie goed.

Enkele leerlinge moes hulp ontvang om aan te pas nadat hulle vir jare aan Bantoe-onderwys blootgestel is, maar in die algemeen speel Suid-Afrikaners altyd 'n leidende rol.

Hoewel die meeste kinders vroeër van Suid-Afrika was, studeer kinders van dwarsoor die wêreld vandag daar. Chanelle Masarenhas en Eswaran Geyaragh kom van Sri Lanka, Bushra Naseer van Pakistan en Raymond Haal van Tanzanië.

Chanelle sê party leerlinge het al gekla oor die "Suid-Afrikaanse karakter" van Waterford. "Party skoliere sê te veel aandag word aan Suid-Afrikaanse politiek bestee, maar ons almal weet dié skool is gestig as teenvoeter vir apartheid en dat Suid-Afrika Swaziland so te sê heeltemal omring. Ons waardeer ook die gesprekke oor Suid-Afrika. Dit gee 'n baie goeie indruk van wat in Suid-Afrika gebeur."

Sarah Hall, 17, van Engeland se ouers het 'n tyd gelede na Lesotho gekom en haar Waterford toe gestuur. "Hulle was nie tevrede met die akademiese standaard van die Suid-Afrikaanse regeringskole nie en het ook nie van die rasgeskeide skole gehou nie."

Millicent Mashilwane, 17, is van Atteridgeville, 'n township buite Pretoria waar sy verlede jaar gematrikuleer het. "Ek wou universiteit toe gaan, maar weens Bantoe-onderwys sou ek dit nooit gemaak het nie." Millicent het 'n beurs ontvang om by Waterford te studeer. Waterford bied 'n kursus aan wat akademies gelykstaande is aan 'n eerstejaarkursus aan 'n universiteit.

"Ek was in 'n swart skool. Die opleiding was baie swak. Ek wil 'n ingenieur word en in ons skool was daar geen laboratoriums nie. Ons het nooit enige eksperimente gedoen nie. Ek wou ook nog altyd 'n veelrassige samelewing ervaar. Ek het nog nooit iets soos Waterford beleef nie."

Millicent sê dit was vir haar 'n groot aanpassing, veral akademies, toe sy aan die begin van die jaar na Waterford gekom het. "Ek sukkel steeds. In 'n swart skool praat 'n mens amper geen Engels nie. Hier word alle klasse in Engels aangebied."

Victor Nxumalo van Soweto en Beverly Marokane van Daveyton naby Benoni, sê dat die veelrassigheid by Waterford vir hulle 'n baie vreemde ervaring was.

Beverly was eers in 'n skool in Pietersburg. "Waterford is baie anders - hier kan 'n mens leer en kry jy aandag," sê sy.

Suid-Afrikaners wat uit swart skole kom, sê die grootste aanpassing was die verskillende kulture wat hier byeen is. "Ons moet almal aanpas omdat verskillende kulture in Suid-Afrika so ver verwyderd van mekaar woon."

Marang sê elke keer as sy terug in Suid-Afrika is, dink mense sy is snaaks omdat sy so hard praat en lag. "Dan sê ek maar ek is nie van hier nie."

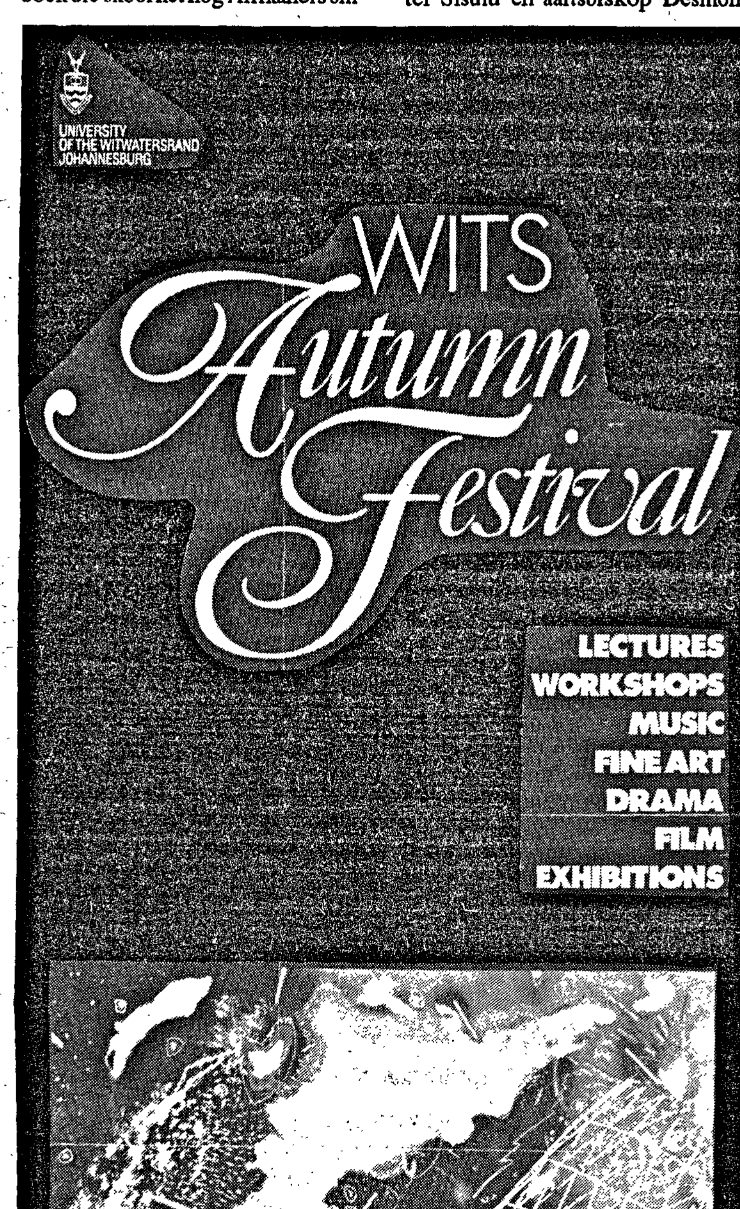

Ken jou land (1)

Hoekom is Suid-Afrika so vol gate?

Die tuislandblapse is ons erfenis uit die apartheidswetgewing wat in die sestigerjare beslag gekry het. Dit sal fyn dinkwerk in die onderhandelinge oor 'n nuwe Suid-Afrika kos om al dié knope in die Verwoerdiaanse net los te wikkel. In die eerste aflewering in 'n reeks oor die demografiese aspekte van Suid-Afrika, bekyk CHRISTELLE TERREBLANCHE die geografiese doolhof van nader

Onafhanklike en semi-onafhanklike swart state in Suid-Afrika

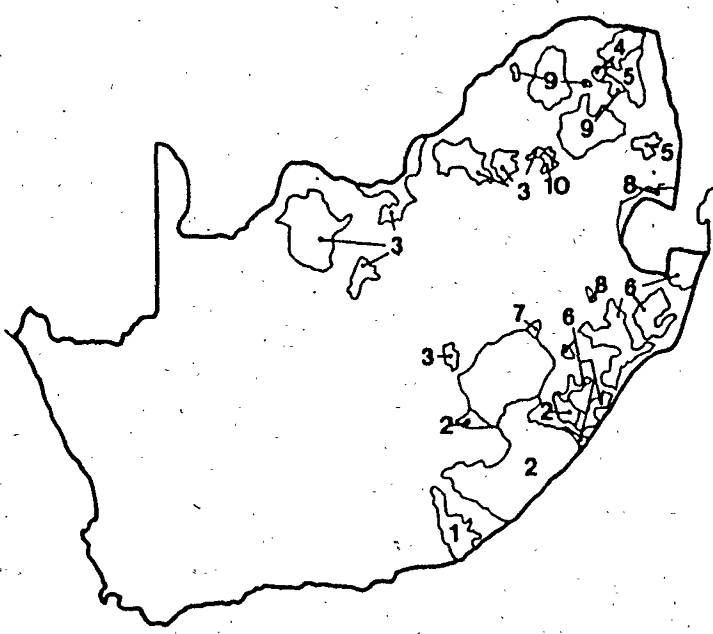

Onafhanklike state
1 Ciskei
2 Transkei
3 Bophuthatswana
4 Venda

Nie-onafhanklike state
5 Gazankulu
6 Kwazulu
7 Qwaqwa
8 KaNgwane
9 Lebowa
10 KwaNdebele

DIE geografiese gebied wat ons vandag Suid-Afrika noem, is moeilik om in die geestesoog op te roep en staan al weer op die drumpel van verandering.

Sommige noem die ongedefinieerde blapse op die aangesig van die geografiese eenheid 'n doolhof van teenstrydige wetgewing, en ander meen dit vorm 'n gespikkelde monster met baie potensiaal om vuur te spoeg.

Maar dié tuislandblapse is ons erfenis uit die apartheidswetgewing wat in die sestigerjare beslag gekry het. En dit sal fyn dinkwerk in die onderhandelinge oor 'n nuwe Suid-Afrika kos om al die knope in die Verwoerd-net los te wikkel.

Nou dat die tuislande self teen dié strukture in opstand begin kom, is dit reeds duidelik hulle in die toekoms weer deel van die groter Suid-Afrika sal wil word.

"Een van die interessantste aspekte van apartheid is die manier waarop dit nedersetting in Suid-Afrika verwring het," sê Tim Hart, hoof van die Afdeling Omgewingstudie van die Nasionale Instituut vir Personeel-navorsing, NIPR, in Johannesburg. "Daar was elke week 'n ander reël. Maar die breë patroon op die grond was een van rasseskeiding in die tuislande én in die stedelike woongebiede."

As die enigste doelstelling van die instromingsbeheer-wetgewing en tuislandbeleid van die sestigerjare was om die sogenaamde "verswarting van die platteland" te voorkom, was dit 'n reuse-sukses.

In 1950 het 35 persent van die swartmense in Suid-Afrika op blanke plase gebly en 39 persent in die "reserwes", ofte wel proto-tuislande wat ingevolge die Wet op Grondbesit van 1913 en dié van 1936 toegeken is. Volgens statistiek van 1985 was net 14 persent nog op blanke plase, terwyl 58 persent netjies in die tuislande ingepas is. Volgens demografiese modelle gaan die landelike swart bevolking in Suid-Afrika nou konstant bly. Maar landelike gebiede in die tuislande is uiters digbevolk.

Lank voor die Verwoerdiaanse "Grand Apartheid" het die Wet op Grondbesit van 1913 voorsiening gemaak vir die afbakening van sekere gebiede wat op tradisionele kollektiewe wyse deur swartmense bewerk kan word. Die Wet op Grondbesit van 1936 het nog grond bygelas, waarvan party stukkies vir kollektiewe bewerking en ander vir individuele eiendomsbesit. Dit het 'n ingewikkelde lappieskombers van stelsels tot gevolg gehad wat die TBVC-lande al nagmerries gegee het in 'n poging om dit te ontrafel en op te hef.

In werklikheid het min swartmense in die tuislande toegang tot grond. Hulle woon in tuisland-stede.

Selfs die stedelike strukture wat in die tuislande ten koste van die ontwikkeling van die werklik lewenskragtige stedelike townships daarbuite geskep is, kan nie langer die toeloop van mense na dié gebiede hanteer nie.

"Die tuislande is die meeste van alle gebiede belas; dit is eers verstedelik en toe moes dit die surplusmense vanaf die platteland absorbeer," sê dr. Charles Simpkin, ekonoom wat in demografie spesialiseer. Instromingsbeheer het gesorg dat die swartmense wat verstedelik nie op die groot stede toesak nie, maar na die tuislande geherkanaliseer word.

Ook die aangesig van ons groot stedelike en metropolitaanse gebiede is deur die apartheidswetgewing van die sestigerjare bepaal. Instromingsbeheer het gesorg dat beperkte getalle swartmense in die stede gevestig kon word om in sekere arbeidsbehoeftes te voorsien.

Die surplus is na die "bantustans" gerangeer. 'n Soort stedelike "arbeid-elite" is so beskerm. Ontwikkeling in townships is beheer en oorskotgeld aan tuisland-infrastrukture bestee.

"Die stelsel was tot op 'n punt doeltreffend," sê Hart. "Die nadeel is dat dit 'n nuwe soort verstedeliking laat ontstaan het wat "misplaaste verstedeliking" genoem word. Hiermee word bedoel dat verstedeliking wat in stede - naby werksgeleenthede - moes plaasvind, elders soos aan die rand van tuislande beslag gekry het. Voorbeelde van sulke misplaaste townships is Winterveld en die gebiede rondom Durban, waar die bevolking hoofsaaklik uit pendelaars, trekarbeiders en pensioentrekkers bestaan. 'n Infrastruktuur is natuurlik nie vir die gebiede geskep nie.

Voordat instromingsbeheer afgeskaf is, het heelwat mense ook deur die net geglip en hulle wel in die stede binne Suid-Afrika gevestig, waar werksgeleenthede volop was, maar behuising en geriewe skaars.

Plakkerskampe het ontstaan. Ontwikkeling het nie tred gehou nie, want amptelik het die mense mos nie daar gewoon nie. Oorbevolking in townships het chronies geword.

Aanduidings is dat tot die helfte van alle stedelike swartmense, sowat 7 miljoen, vandag in krotte woon. Rondom Durban woon tot 2 miljoen mense in plakkerstrukture. Die haglike toestande in Alexandra langs Sandton is maar net een van die voorbeelde waar ontwikkeling aan die hand van amptelike statistiek nie met die werklikheid tred gehou het nie.

In werklikheid het die tuislandbeleid Suid-Afrika in staat gestel om tyd te koop ten opsigte van verstedeliking.

Gemeet aan die verstedelikingtendens in ander wêrelddele, het die proses hier baie stadig gevorder, juis omdat die verstedeliking desnoods in die tuislande plaasgevind het en nie as sulks erken word nie.

Noudat die tuislande oorbevolk en die platteland "wit" is, sal die tuislande op hul beurt vir 'n nuwe vlaag van verstedeliking sorg.

Demografiese projeksies dui daarop dat die "amptelike" verstedelike bevolking binne die volgende 20 jaar kan verdubbel, aangesien Suid-Afrika hom in die middel van sy potensiële verstedelikingskurwe bevind.

Aanduidings is dat bevolkingsaanwas onder swartmense aan die afneem is, maar dat informele immigrasie uit buurlande baie kan toeneem. Die Wet op Groepsgebiede het ook sy eie stempel op die aangesig van Suid-Afrika afgedruk.

Nedersettings op die platteland is buite sig hervestig en min geriewe is aangelê. Die swart bevolking op plase het tot 3,3 miljoen gekrimp en kan nie juis 'n dramatiese uitwerking op verdere verstedeliking hê nie. Die landelike gebiede in tuislande gaan volgens demograwe waarskynlik die grootste verskaffer van swartmense na stede word.

Een van die voor-die-hand-liggendste uitvloeisels van die Wet op Groepsgebiede was dat die beste grond naby werk en sake-sentrums aan blankes toegeken is, terwyl ander groepe die periferale land ver van die voorregte gekry het.

Dit was immers nie die blankes wat die uitwerking daarvan in terme van sowel koste as gedwonge verskuiwing, sosiale ontwrigting en reiskoste vir pendelaars moes absorbeer nie.

In die volgende 20 jaar, waarin die nuwe Suid-Afrika waarskynlik sy beslag sal kry, sal ons stede die grootste aanpassingslas moet dra.

"Stedelike bronne sal 'n grootskaalse debat word," sê Hart. "Die waarde van grond in stedelike gebiede en die geld om dit te ontwikkel sal van kardinale belang wees in die normalisering van die land. Maar daarmee saam behoort die herverdeling van landbougrond 'n doelstelling te word."

As hipoteties aangeneem word dat die Wet op Grondbesit, die Wet op Groepsgebiede en Vrye Vestigingswetgewing, die driekamer-parlementêre stelsel, die tuislandstrukture en ander apartheidstrukture afgeskaf en afgetakel word, gaan dit blykbaar min verander aan die demografiese tendense wat tans vorm aanneem.

Die boustene van apartheid het te veel mense in hulle huidige bestaan vasgemessel. Swartmense sal ekonomies nie in 'n posisie wees om die breër neigings te swaai nie.

Simpkins meen die beste manier om swartmense te help is om hulle toegang tot landbougrond in blanke gebiede te gee. "Weens die apartheidsbeleid is baie mense se landelike bande verbreek, wat groter stukrag aan verstedeliking kan gee."

Blanke boere sal egter vra waarom dan net swartmense toegang tot blanke grond gee, hoekom nie konsekwent wees en swart gebiede vir blankes oopstel nie?

Demograwe meen 'n te vinnige en oorvereenvoudigde rasionalisering van grondbesit in die tuislande kan katastrofiese gevolge hê en nog meer mense ontwortel. Die huidige "liberale" neiging om meer individuele grondbesit in tuislande aan te moedig, vererger die probleem van ontstamming.

Die belangrikste vraag ten opsigte van toekomstige beleidsrigtings behoort te wees: "Wat gaan met die kleinboere in tuislande gebeur?"

Simpkins meen die probleem kan slegs die hoof gebied word as 'n politieke en ekonomiese raamwerk vir verbeterde groei van minstens 3,5 persent per jaar geskep word. Verdere groei binne die raamwerk van sistematiese rassediskriminasie is nie meer moontlik nie en daarom moet spesifieke aandag gegee word aan die skepping van omstandighede waarin swartmense hulle volle bydrae tot produktiewe bedrywighede kan lewer.

Hy meen dat die mark self sal moet begin bydrae tot die behuisingsbehoeftes van stedelike swartmense, maar dat die staat die proses sal moet lei. Administratiewe beheer op beweging sal van sy diskriminerende grondslag moet afsien en vervang word met toeganklikheid tot behuising, werk en dienste op die grondslag van gelyke geleenthede.

Die staat sal beslis ook sy beperkte bronne vir bystand baie sekuur moet teiken ten opsigte van diegene wat dit die meeste nodig het.

WITS
Senate House, Jorissen Street, Braamfontein
open lectures for scholars and members of the public

February 20	A History of Medicine Through Art	Prof C Rosendorff
February 27	The Death Penalty	Prof C J R Dugard
March 6	Imaging the Earths Interior: The Science of Geophysics	Prof B Corner
March 13	The Okavango Delta	Prof T S McCarthy
March 20	Marine Biology: A Botanists View	Prof R N Pienaar
March 27	The Games Parasites Play	Dr A Wadee
May 8	To Read Or Not To Read	Dr J Sherman
June 5	The Coal Processing Road Show	Prof D Horsfall
June 12	Chemistry Through Observation	Dr K Naik
June 19	Law As An Instrument For Change	Prof M Brassey
June 26	The Geological History of Johannesburg: 3500 Million Years of Earth History	Prof T S McCarthy

VENUE: SH 6 TIME: 19:30
Booking at Computicket from 10 February—no charge
Enquiries—Schools Liaison Office 716 3597 or Information Desk 716 3162

UWK: van boskollege tot universiteit

Nie 'n klein stukkie Europa

'n Universiteitsgemeenskapsforum is verlede maand in oorleg met die National Education Coordinating Committee op die kampus van die Universiteit van Wes-Kaapland tot stand gebring. So is daar op seremoniële wyse beslag gegee aan een van die belangrikste komponente van peoples education. ELSABé WESSELS het die rektor van UWK, prof Jakes Gerwel, gaan uitvra oor die gebeure wat daartoe gelei het dat die UDF en ander gemeenskapsorganisasies ingeroep is om 'n klasboikot te beëindig.

VERLEDE maand se studente-boikot is beëindig nadat politieke en gemeenskapsleiers op jou versoek ingegryp het. Dink jy dit was nodig om 'n politieke liggaam soos die UDF te betrek om dié dispuut te besleg?

Wat voorverlede week hier gebeur het, is 'n uiters belangrike ontwikkeling in die education struggle. As ek oor die education struggle praat, moet ek die UWK daarbinne plaas. As jy met enigiemand binne die breë demokratiese beweging praat, mense binne die gemeenskap, binne die demokratiese golf, binne ons samelewing, verwys hulle met min uitsondering na UWK as een van die belangrikste ontwikkelinge in die demokratiese beweging.

Die demokratiese beweging in die tagtigerjare het meer as bloot 'n politieke organisasie geword. Selfs toe onderdrukking op sy sterkste was, kon die staat nie daarin slaag om die demokratiese beweging te breek soos in die sestigerjare nie. Die verskil tussen die sestigs en nou is dat die demokratiese beweging buite die formele politieke organisies verbreed en verdiep het. Die demokratiese beweging het werklikwaar 'n beweging geword wat leef in verskillende sosiale fasette van ons samelewing soos professionele liggame, en in verskillende sektore soos die jeug, vroue, kultuur en opvoedkunde. In die Suid-Afrikaanse bevrydingstryd gaan dit nie om die oorname van fisieke terreine nie - soos ander koloniale stryde liberated zones gehad nie. By ons het ons altyd gesê wat wel moontlik is, is die besetting van sosiale terreine, wat aan ons ons sosiale liberated zones kan gee. En in die tersiêre onderwys is UWK een van daardie liberated zones omdat die bevrydingsbeweging hier leef - nie net as politiek nie, maar as 'n opvoedkundige praktyk.

Hoe ons gekom het by dié situasie in die tagtigerjare? Dit was die education struggle wat die politieke lugleegte in die swart en buiteparlementêre politiek beëindig het wat veroorsaak is deur die verbanning van die politieke organisasies in die sestigs. Dit was hoofsaaklik 'n opvoedkundige stryd, wat by die swart universiteite, waaronder UWK, kolleges en skole begin het.

In dié stryd was die boikot een van die belangrikste middele.

As 'n mens terugkyk na wat gebeur het in Suid-Afrika - die nuwe ruimte wat geskep is as gevolg van die jeugstryde, moet 'n mens erken dat boikotte 'n belangrike rol gespeel het. Maar dit het ook gelei tot 'n klomp nadelige gevolge.

Daarom het ons tot die stigting van die National Education Crisis Committee (NECC) oorgegaan, van blote protes na die fase van transformasie - dit is wat die NECC in werklikheid beteken. Ons het gesê die kinders moet teruggaan na die skole en daar rondom transformeer. Die UWK is een van die eerste werklike produkte van dié transformasie-fase. En dis nou 'n lang manier om terug te kom na wat twee weke gelede hier op UWK gebeur het.

Min mense op UWK onthou eintlik dat daar 'n boikot was. Die belangrikste was die bestendiging van verhoudings met die samesmelting van komponente van die universiteit en sy diensgemeenskap.

'n Mens moet onthou swart universiteite is in 1959 gestig juis om hulle van hul gemeenskappe te vervreem. Ons wil onsself binne die gemeenskap plaas. En deur wat hier gebeur het, het ons amper op seremoniële wyse beslag gegee aan die samekoms van 'n universiteit met sy interne strukture en 'n universiteit met sy gemeenskap.

Op die vraag of dit nodig was om 'n liggaam soos die UDF te betrek om die dispuut te besleg? Nee, hulle was nie daar om die dispuut te besleg nie. Ons kon daardie boikot sommer op die eerste dag al gestop het, maar dit was vir ons nodig om seremonieel beslag te gee aan 'n proses wat al 'n lang pad kom.

Dit lyk asof 'n boikotkultuur op die kampus gestalte gekry het?

Dit het my opgeval dat die gebeure hier vir veral die jongmense van die blanke gemeenskap gedraai het om die kwessie van boikot. Die besluit van studente om te boikot was eintlik vir ons 'n baie mindere aangeleentheid in die hele proses waarmee ons besig was. Die boikot as 'n verskynsel het op UWK 'n non-issue geword. Die hardnekkigheid waarmee dit in die establishment ter tafel gestel word, verbaas eintlik, want in 1989 het ons geen boikotte gehad nie. Die paar dae rondom die verkiesing het ons uit vrees vir die studente se veiligheid weens die polisie se bedrywighede in die Skiereiland akademiese aktiwiteite vir twee dae opgeskort. Met dié uitsondering is daar in die hele jaar nie 'n sekonde in klastyd verloor nie. Dus die fiksasie met boikot en die persepsie oor die UWK amuseer 'n mens soms en soms irriteer dit.

Wat dink jy is met die totstandbringing van die nuwe gemeenskapsforum bereik?

Dit het beslag gegee aan een van die basiese uitgangspunte van peoples' education. Mense is geneig om te dink dat peoples' education 'n stuk inhoud of 'n produk is. Hulle vra, wys ons peoples' education-handboeke, wys ons die curriculum - maar dit is nie wat peoples' education is nie. Peoples' education beklemtoon die proses en die lokus van gesag in die onderwys. Poeples' education is die wegbeweeg van die outoritêre na die demokratiese in die onderwys. So die klem is dus nie op inhoud nie, maar op proses. Een van die eerste dinge wat die NECC oor peoples' education gesê het, is dat onderwysers, studente, ouers, werkers en gemeenskap gesamentlik betrokke moet wees by besinnings oor die skepping van 'n nuwe onderwys. By my intreerede in 1987 het ek opgemerk dat dié universiteit die vernuwingsaspekte van die begrip peoples' education baie belangrik ag. Die belangrike ding wat hier gebeur het, was dat ons die gemeenskap, onderwysers, studente en werkers saamgebring het om oor die aspekte wat die universiteit raak, te praat. Die betrokke dispuut oor die toelating van 'n paar studente was nie so 'n groot saak nie. Maar wat ons gesê het, is dat ons op dié universiteit 'n interne aspek soos toelating en uitsluiting op demokratiese wyse onder mekaar moet neem. Dit is nie net 'n UWK-kwessie nie. Ons dink nie meer dis net 'n akademiese oefening nie. Ons gaan binnekort medeverantwoordelik, indien nie heeltemal verantwoordelik nie, wees vir die regering van die land. Beplanning rondom tersiêre onderwys en kwessies soos toelating is sake waarop ons antwoorde sal moet vind, en dit is waarom ons dit binne so 'n demokratiese forum geplaas het.

Nou kom die vraag by sommige koerante op: wie is in beheer van die UWK? Ons wil graag glo dat soos die wette van baie universiteite voorsiening maak dat die gemeenskap op die raad verteenwoordig word, het ons nou op 'n breër basis daaraan beslag gegee.

Met jou intreerede in 1987 het jy die UWK beskryf as die "intellectual home of the left". Kan 'n universiteit bekostig om 'n spesifieke politieke oortuiging soos dié van die ANC/UDF na te volg? Waaruit ontstaan die mandaat?

Nee, ek wil dit darem net korrigeer. Ek het vanoggend juis by die opening van die UDF workshop gesê: Ek onthou altyd die mense het van die NG Kerk gesê dat dit die Nasionale Party in gebed is en nou lyk dit die mense wil sê die UWK is Congress in gown. Dan wil ek sê nee, ons is nie Congress in gown nie. Die intellectual home of the left het ek redelik samehangend in my intreerede uitgespel. Alle universiteite in Suid-Afrika staan binne 'n ideologiese konteks. Neem die Engelse universiteite. Liberalisme het natuurlik die voordeel dat hy hom voordoen as 'n supra-ideologiese konteks, wat natuurlik nie waar is nie. Dis op 'n toonbare wyse hoe die Engelse universiteite se sosiale netwerke primêr met instellings van daardie ideologie - die Engelse skole, die Engelse universiteite en big business funksioneer. Oor die konteks van Afrikanernasionalisme by Afrikaanse universiteite hoef 'n mens nie eens te praat nie. Daar is wel verskillende beklemtonings, maar daar is altyd 'n dominante konteks. Maar 'n universiteit is nie die slaaf van daardie dominante konteks nie. 'n Universiteit is juis 'n kritiese gespreksgenoot van sy ideologiese omgewing. En in dié mate, as ek praat van die South African left, bedoel ek die democratic left, die breë strewe - nie net na veelrassige aanpassing nie, maar die omvorming van ons samelewing na 'n werklike nie-rassige demokrasie. En UWK staan daarbinne. Nie uit eie keuse nie. Sy studente is al die jare 'n belangrike mede-speler in dié stroming. Dis nie asof UWK gekies het nie. Dis histories daarbinne geplaas. Sommige van ons het gekies om dit uitdruklik te verwoord, te kontekstualiseer, te problematiseer en te teoretiseer, maar dis nie 'n maklike verhouding van 'n universiteit met 'n ideologie nie. Ons verhouding met die demokratiese politiek is niks anders nie as dié van Afrikaanse universiteite met die NP of dié van die Engelse universiteite met die liberale establishment. Dis net as 'n mens verandering-soekend is dat 'n mens meer aandag trek.

Wat is jou mening oor die gebruik van boikot as 'n wapen binne die stryd in die opvoedkunde?

'n Mens moet weet waar die boikot histories vandaan kom. In die poli-

AFRICASOUTH BOOKS in Swaziland

18 APRIL 1980 : ZIMBABWE GEBORE
VEELS GELUK NA TIEN JARE

David MARTIN & Phyllis JOHNSON:
THE STRUGGLE FOR ZIMBABWE (ZPH)
R10.40 + R1 posgeld

Dambudzo MARECHERA : MINDBLAST (College)
R10.60 + R1 posgeld

Chenjerai HOVE : UP IN ARMS (Zimbabwe Publ House)
R6.50 + R1 posgeld

Shimmer CHINODYA : HARVEST OF THORNS (Boabab)
R22.50 + R1 per pos

Kathy BOND-STEWART & Biddy PARTRIDGE
& Kate TRUSCOTT : INDEPENDENCE IS NOT ONLY FOR ONE SEX (Zimbabwe Publ House)
R13.30 + R1 posgeld

SKRYF GERUS VIR ONS VOLLEDIGE LYS BOEKE OOR ZIMBABWE

STUUR POSORDERS. INDIEN U MET 'N SUID-AFRIKAANSE
OF NAMIBIAANSE TJEK BETAAL, VOEG R3.50 BY.

Beskikbaar in ons boekwinkel in die Swazi Plaza, Mbabane, Swaziland.
Skryf aan Robin Malan of Anne Salelwako by:
Posbus A456,
Swazi Plaza,
Mbabane,
Swaziland
Tel. 45561

in jou binnebaadjiesak nie

Prof Jakes Gerwel
(Foto: Eric Miller - Afrapix)

tieke geskiedskrywing van die land sal 'n mens dit nie kan onderskat nie. Maar as 'n onderwysmens sal 'n mens weet dat enige strategie in hom die moontlike onbedoelde negatiewe effekte dra. In boikotstrategie is dié gevaar nog groter, want dit is die weerhouding van die gebruikma-king van 'n middel waarsonder die onthouder verarmd is. In ander boikotte, soos bevoorbeeld 'n verbruikersboikot, word die leweraar armer gemaak, maar hier word die onthouder verarm. Die NECC het byvoorbeeld tot stand gekom juis om die verwerpings- en onthoudingstrategie te bespreek en te kyk of die education struggle nie op andere wyses gevoer kan word nie.

Die skuld vir hierdie verlore generasie moet egter vierkantig op die skouers van apartheid geplaas word. As die politieke organisasies in die sestigerjare nie verban is nie, sou die jeug van die sewentigerjare nie gedink het dis hulle taak om die stryd weer op neem nie. En ons weet die jeug het gedink hulle begin die stryd weer. Hulle was afgesny van die geskiedenis van weerstand wat van vóór die Nasionale Party kom. Hulle het geskiedenisloos die stryd opgeneem. Dis waar die boikot begin het. Maar ek dink nie ons moet vingers wys na die kinders nie. Ons moet werklikwaar die skuld vierkantig op die skouers van apartheid plaas.

Wat is vir jou positief uit die boikot-kultuur. Wat se lesse is daaruit te leer?

Ek wil nie boikot verheerlik nie, want onderwyskundig het dit mense geskaad. Maar deur die boikotstrominge het die jeugdiges die apartheidstaat gedestabiliseer. Hulle het daarin geslaag om die spanner in die works van een van apartheid se sosiale ordes te gooi. Die skool en die onderwys funksioneer vanweë die massa-deelname van mense. En dis waarom onderwys 'n terrein van stryd kon word. Die meeste toegewings wat die regering in die sewentigerjare gemaak het, is as gevolg van die jeugstryde.

In hoe 'n mate kan maatskaplike minderbevoorregting en politieke onderdrukking as 'n verskoning vir swak akademiese vordering dien?

Dit moet nooit as 'n verskoning dien nie. Maar dit is inderdaad 'n verduideliking daarvan. 'n Mens kan nie wegkom daarvan nie. Die sosiale deprivasie is 'n oorwegende faktor in swak prestasie. Maar dis nie net sosiale deprivasie nie, maar die bewustelike onderontwikkeling van menslike potensiaal. Staatsbeleid in die swart onderwys was gerig op die bewustelike onderontwikkling van mense. Dan kan jy nie die slagoffer blameer nie. Dan moet jy soos ons hier doen onderwys-benadeling as 'n meerderheidsverskynsel erken. Die meerderheid van Suid-Afrikaners wat op skool is, ontvang minderwaardige onderwys. Opvoedkundige benadeling is nie iets wat toevallig sosiaal uit die huis waaruit iemand kom voorspruit nie, maar deur 'n onderwystelsel wat gerig is op benadeling. 'n Minderheid van Suid-Afrikaners kry 'n onderwys wat hulle werklikwaar voldoende voorberei vir universiteisopleiding.

Maar ons gebruik dit nie as 'n verskoning nie. Ons beklemtoon juis vir ons studente dat nasionale onderdrukking 'n feit is waarmee ons gebore is, waarmee ons grootgeword het, maar ons nasionale bevrydingstryd is daarop gerig om as volle mense onse plek in die samelewing op te neem.

In hoe 'n mate benadeel klasboikotte akademiese prestasie?

Die universiteit het die laaste twee jaar nie boikotte gehad nie, maar aan die ander kant is swart onderwys steeds deur boikotte getref. Vir lang tye het die skole stilgestaan. Dit affekteer die prestasie van studente. Maar afgesien van skoleboikotte, is dit die swak skoolstelsel wat akademiese prestasie benadeel. Maar dit is juis wat ons probeer aanspreek. Dit is reeds deur my voorganger, Dick van der Ross, begin en ek dink steeds dit is een van die moedigste besluite wat 'n opvoeder kon neem. Hy het in die sewentigerjare besluit dat dié universiteit hom in al sy aktiwiteite juis moet rig op die benadeelde studente. Ons kan dus ook uitgaan om al die A- en B-kandidate te werf, maar dis so 'n kleine minderheid van gematrikuleerde studente. Ons universiteit is juis ingestel op die swak-voorbereide student. 'n Mens besef daarmee dat baie min van ons studente hul studie in 'n minimum tyd sal voltooi. Ons besef ook dat ons in die eerste jaar moontlik 'n laer suksessyfer as ander ander universiteite gaan hê. Maar dit is juis 'n aanduiding dat die standaarde by UWK nie verlaag word of dat die slaagsyfer opgestoot word om subsidie te kry nie.

Hoe word die UWK deur die huidige subsidiestelsel vir universiteite geraak?

'n Mens moet praat van die politieke ekonomie van die subsidiestelsel. Sedert 1984 was dit nie meer net inskrywings nie, maar suksesse wat in ag geneem is. Kyk jy daarna, sien jy dat dit ook mooi saamval met die tydperk waar swart studente begin universiteit toe gaan het. Die objektiewe effek daarvan was dat die universiteite sogenaamde hoë risiko-studente probeer uithou het. Dus het die universiteite al hoe minder swart studente begin inneem. Maar dit is juis wat die UWK nie gedoen het nie. Ons beleid is om opvoedkundige benadeling aan te spreek al sou dit ons subsidie beïnvloed. Ons staan nie soos Petrus met die sleutel tot die toegang tot die universiteit nie. Wat ons wel by staan, is die gehalte van die studente wat by die universiteit uitgaan.

Die probleem is dat die staat nie die universiteit subsideer vir ondersteunigsprogramme nie. In 'n toekomstige demokratiese Suid-Afrika sal dit een van die sleuteltake van die universiteite wees om aandag te gee aan ondersteuningsprogramme. Dié syfers haal ek al soos 'n psalmpie aan: 30 uit elke 1 000 witmense is op universiteit, vier uit elke 1 000 kleurlinge is op universiteit, twee uit elke 1 000 swartmense is op universiteit. Dit is die wanproporsie wat aangespreek moet word.

Hoe sou jy die ideologiese konteks van die UWK beskryf?

Ons staan binne die breë strewe en stroming na 'n nie-rassige demokrasie in die land. Ook vir die negentigerjare gaan dit die konteks vir dié universiteit bly. Dit gaan toenemend ook die konteks word van ander universiteite. Soos die veranderinge in die tuislande kom, sal veranderinge by die ander swart universiteite ook kom, en sal hulle ook die rol begin speel wat ons by die UWK probeer speel. Suid-Afrika sal so langsamerhand ook na ons oorwegend wit sustersinrigtings kom. Na gelang ons 'n nuwe Suid-Afrikaanse nasie bou, sal dit die konteks word van al die universiteite.

Ek moet sê ek is nie min trots op wat UWK gedoen het om kontekste aan te dui, uit te grawe en uit te baklei nie. Ek is trots daarop dat ons dit gedoen het in 'n stadium toe dit nie maklik was nie, maar toe dit omstrede was om dit te doen.

Wat is die toestand van die akademiese boikot op die oomblik? Dink jy dit is besig om te verslap?

Die vraag is, is apartheid besig om oor te gaan? As universiteit het ons daar ook een van ons omstrede dinge gedoen. Ons is die enigste universiteit wat 'n amptelike standpunt oor die akademiese boikot het. Dit is heeltemal in ooreenstemming met dié van die demokratiese beweging en die ANC, toevallig. Die besluit om 'n universiteit bewustelik te laat isoleer, word net in die uiterste omtandighede geneem. Die akademiese boikot is nie 'n strafmaatreël nie. Dit is 'n politieke mobiliseringsmiddel.

Wat se faktore benadeel die groei van die universiteit?

Tans is ons die universiteit met die swakste fondse in die land. Ons kry die minste van die regering en die private sektor. Ons is ook die universiteit met die grootste tekort aan ruimte. In terme van middele is ons slegter daaraan toe as enige ander Suid-Afrikaanse universiteit. Dit is dus een van my ideale wat ek koester dat die lewende dinamiek en commitment van die universiteit ten minste erken sal word deur beskikbare middele. As dié universiteit die helfte van die middele gehad het wat ons sustersinstellings het en dit kon kombineer met die commitment wat hier is, dan het 'n hele klomp dinge gebeur.

Hoe word die UWK geldelik benadeel deur die staat se subsidiestelsel?

Die universiteite word op 'n formule gesubsideer. Dit is op twee hooffaktore gegrond. Die eerste faktor is die studentegetalle, en die tweede is studentesuksesse. Dié syfers vir 'n bepaalde jaar tree dan in werking twee jaar later. Syfers van 1987 bepaal dus die subsidie vir 1989. Sedert dié formule in werking getree het, het die tesourie nog nooit die volle bedrag bewillig nie. Dit word telkens besnoei. Maar verlede jaar, vir die eerste keer, is daar op heel arbitrêre wyse besluit om die groeifaktor van universiteite buite rekening te laat. Die grootste genererende faktor in die subsidie is dus buite rekening gelaat. En UWK is die vinnig groeiendste universiteit in die land. Ons het in 1986 net oor die 6 000 studente gehad en in 1989 het ons amper 12 000 gehad. Dus in terme van die subsidie moes ons in 1989 op daardie faktor alleen 'n groot bedrag ontvang het. Maar toe hulle dié getal buite rekening laat, word ons subsidie met 52 persent gesny. Ons het dus verlede jaar net 48 persent van ons subsidie ontvang. Dit was net eenmalig, maar die ondersubsidering duur voort. Vanjaar gaan die staat weer terug na 'n uniforme stelsel en kry ons almal ses persent meer as wat ons verlede jaar gekry het. Dus ons besnoeide syfer van 1989 word nou die grondslag waarop ons in die vervolg befonds word. Stories oor boikotte het niks met befondsing te doen nie. Daar is bloot arbitrêr 'n besluit gemaak.

Binnelands wil hulle nie na my luister nie. Maar op elke internasionale verhoog waar daar universiteitsmense is, vertel ek dié storie van die arbitrêre toepassing van 'n formule. En almal het geweet UWK gaan die slegste geraak word daardeur.

Wat is jou ideaal vir UWK?

My toekomsvisie vir Suid-Afrikaanse universiteite is dat dit nasionale instellings sal word wat hulself sal struktureer rondom die ideaal van nasiebou en om onsself te rig op die werklike Suid-Afrikaanse onderwyssituasie en nie te werk asof ons 'n klein stukkie Europa is wat ons nog hier in ons binnebaadjie koester nie. By UWK hoop ek dat ons die intellektuele dinamiek wat nou hier is, kan behou en dat ons nie sal uitspan en die nuwe esablishment word as dinge in die land verander nie.

ONS IS DIE NUWE SUID-AFRIKA

Vrye Weekblad

Dra die Groen en Goud (met 'n bietjie swart by). En die Oranje, Blanje en Blou. Dit is die kleure van ons nuwe T-hemp. En as dit jou verwar, dan beteken dit waarskynlik jy weet wat vandag in ons land aan die gang is.

Teken in op Vrye Weekblad (R75 vir 'n jaar, R40 vir ses maande, AVB ingesluit) en ons stuur 'n gratis T-hemp saam. Of bestel een teen R15 (AVB en posgeld ingesluit) van Posbus 177, Newtown 2113.

Ek wil Vrye Weekblad vir 12/6 maande by my huis afgelewer hê en sluit 'n tjek/poswissel vir R75/R40 hierby in.

Naam..

Adres..

Poskode..............................

Stuur aan Die Sirkulasiebestuurder, Posbus 177, Newtown 2113

ONS IS DIE NUWE SUID-AFRIKA

ANC en regering om tafel

Hier is die twee spanne

Op 2, 3 en 4 Mei gaan elf ANC-leiers en nege lede van die SA regering in Kaapstad om 'n tafel sit. Dit sal die eerste keer wees dat dié twee groot magsgroepe bymekaar kom om te onderhandel oor Suid-Afrika se toekoms. AUDREY BROWN en PEARLIE JOUBERT stel die twee afvaardigings bekend

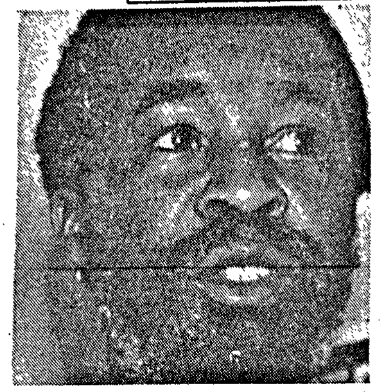
Thabo Mbeki

Ruth Mompathi

Archie Gumede

Nelson Mandela

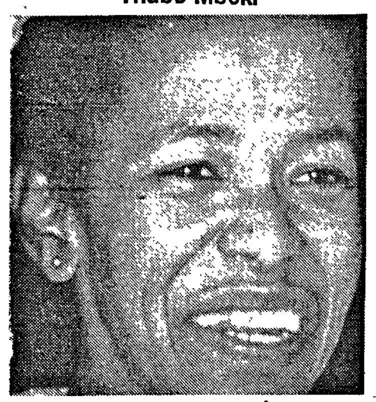
Cheryl Carolus

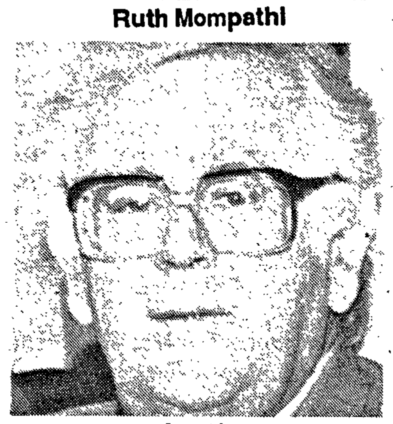
Joe Slovo

Walter Sisulu

Alfred Nzo

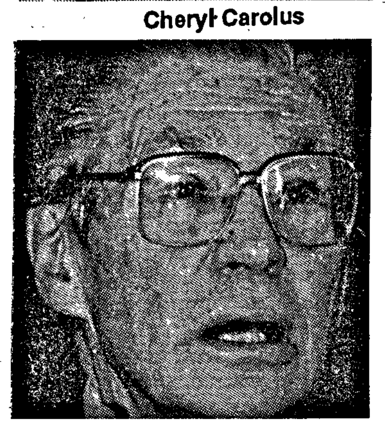
Beyers Naudé

Joe Modise

Ahmed Kathrada

Nelson Rolihlahla Mandela, 72, vise-president van die ANC.

Mandela is in 1918 in Transkei gebore. Hy matrikuleer aan die Healdtown Metodisteskool in Ciskei. Hierna is hy na die Fort Hare Universiteit, waar hy vir Oliver Tambo, huidige president van die ANC, ontmoet.

Hy is uit dié universiteit geskors, en studeer verder aan die Universiteit van die Witwatersrand. In 1952 open Mandela en Tambo die eerste swart prokureursfirma.

Saam met Walter Sisulu en Tambo stig hy die Jeugliga van die ANC in 1944. Hy word later die leier van dié liga.

In 1952 word Mandela die "vrywilliger-in-beheer" van die landwye Defiance Campaign.

In Desember 1952 word Mandela in hegtenis geneem en aangekla ingevolge die Wet op Kommunisme. Hy word tot nege maande tronkstraf gevonnis wat opgeskort is vir twee jaar.

In Desember 1953 is Mandela een van die 156 politieke leiers wat aangekla is van hoogverraad. Vier-en-'n-half jaar later word dié aanklagte teruggetrek.

Mandela gaan kort na Sharpeville (21 Maart 1960) en die verbanning van die ANC en PAC in skuiling en hy en Sisulu reis in die geheim deur die land om 'n drie-daagse staking te organiseer.

Mandela is in 1961 by die stigting van Umkhonto we Sizwe betrokke. Kort daarna reis hy deur Afrika waartydens hy belangrike Afrika-leiers ontmoet en militêre opleiding in Algerië ontvang.

Met sy terugkeer word hy aangekla omdat hy die land onwettig verlaat het, en word tot vyf jaar tronkstraf gevonnis.

Gedurende sy tronkstraf word die leierskap van die ANC op die plaas Lilliesleaf, Rivonia, in hegtenis geneem.

Hulle word van hoogverraad aangekla en tot lewenslange tronkstraf gevonnis.

Mandela is op 11 Februarie vanjaar vrygelaat, en kort daarna tot vise-president van die ANC verkies.

Thabo Mvuyelwa Mbeki, 47, die direkteur van die ANC se departement van buitelandse sake en lid van die uitvoerende komitee, is op Idutywa in Transkei gebore.

In die vroeë 1960's is hy aktief betrokke by die African Students' Organisation, en toe hy die land uit is het hy na die Sowjet-unie gegaan vir militêre opleiding. Hy het later 'n Meestersgraad in ekonomie aan die Universiteit van Sussex behaal.

In 1984 is Mbeki as hoof van die ANC se inligting- en publisiteitsdepartement aangewys, en verlede jaar is hy as buitelandse sake-direkteur aangestel.

Mbeki is die seun van Govan Mbeki, 'n ANC-leier wat in 1987 vrygelaat is nadat hy tot lewenslange gevangenisstraf gevonnis is.

Mbeki was as hoof van inligting en buitelandse sake deels verantwoordelik vir die wyse waarop die ANC meer toeganglik geword het vir wit Suid-Afrikaners. Hy was saam met Van Zyl Slabbert van Idasa verantwoordelik vir die historiese Dakar-beraad van 1987.

Mbeki is die ANC se super-diplomaat en word as 'n pragmatis beskou. Hy sal waarskynlik 'n sleutelrol in die onderhandelinge speel.

Joe Slovo, 64, sekretaris-generaal van die Suid-Afrikaanse Kommunisteparty en lid van die Uitvoerende Komitee van die ANC.

Slovo is in 1926 in Litaue gebore. Op nege-jarige ouderdom kom hy saam met sy ouers na Suid-Afrika.

In standerd ses verlaat hy die skool omdat sy ouers nie meer kon bekostig om hom daar te hou nie, en gaan werk in 'n pakhuis waar hy in aanraking kom met vakbond-politiek.

In die 1940's sluit hy by die Suid-Afrikaanse Kommunisteparty aan. Tydens die Tweede Wêreldoorlog veg hy as Suid-Afrikaanse soldaat in Italië.

Op 20-jarige leeftyd skryf Slovo by die Universiteit van die Witwatersrand in om in die regte te studeer. In 1950 voltooi hy sy graad en word aangewys as die beste student van die jaar. Gedurende sy studentejare is hy betrokke by Young Communist League en ontmoet in dié organisasie vir Ruth First met wie hy later getroud is. Sy is in 1982 deur Suid-Afrikaanse agente in Maputo vermoor.

Slovo was in 1950 deel van die leierskorps van die Kommunisteparty in Johannesburg toe die Wet op Kommunisme in 1950 die party verbied het.

In 1953 help hy met die stigting van die Kongres van Demokrate, 'n organisasie vir blankes wat gekant is teen apartheid.

In 1956 is hy saam met 155 ander politieke aktiviste van hoogverraad aangekla.

In 1961 is Slovo betrokke by die stigting van Umkhonto we Sizwe. Twee jaar later verlaat hy die land. Hy was 'n senior leier van Umkhonto we Sizwe tot hy in 1987 tot sekretaris-generaal van die SAKP verkies is.

Ruth Mompati, 65, hoof van die ANC se godsdiens-departement en lid van die Nasionale Uitvoerende Komitee en Politieke Militêre raad.

Sy is een van net twee vroue in die top-leierskap van die ANC en is gebore in Vryheid in die Noordwes-Kaap.

Na haar troue in 1952 is Mompati saam met haar man na Soweto waar sy as sekretaresse by die prokureursfirma Tambo en Mandela aansluit. In 1954 het sy op die Nasionale Uitvoerende Raad van die pasgestigte Federasie van Suid-Afrikaanse Vroue gedien.

In 1962 is sy die land uit om die ANC, wat toe pas verbied is, se buitelandse en ondergrondse aktiwiteite op die been te bring, maar met die aanvang van die Rivonia-verhoor was dit nie vir haar moontlik om terug te keer nie.

Mompati is bekend as 'n strateeg op die ANC se militêre-politieke raad waarop sy dien, en was ook dié organisasie se hoof-verteenwoordiger in Londen in die vroeë 1980's.

In 'n onlangse onderhoud met 'n oorsese koerant het sy gesê: "Ons het iets om aan al die mense van Suid-Afrika, ongeag kleur of geloof, aan te bied. Ons bied hulle 'n vrye, demokratiese Suid-Afrika aan."

Christiaan Frederick Beyers Naudé, 75, direkteur van die Evangeliese Trust, is in 1915 as een van agt kinders op Roodepoort gebore. In 1921 het die familie na Graaff-Reinet verskuif, waar Naudé in 1931 aan die Afrikaanse Hoër Volkskool gematrikuleer het.

Op Stellenbosch Universiteit, waar hy 'n MA-graad in tale en 'n graad in teologie voltooi het, het hy vir Ilse Weder ontmoet, met wie hy later getroud is.

In 1940 word hy lid van die Afrikaner-Broederbond. Sy eerste gemeente is Wellington.

Ná die Sharpeville-skietery in 1960 het hy sy politieke standpunt begin verander. Hy bots skerp met die kerk en die Nasionale Party tydens die Cottesloe-beraad dieselfde jaar.

As 'n gesiene figuur in kerk- en kulturele kringe, het Naudé in 1963 opspraak verwek toe hy ná 22 jaar uit die Broederbond bedank en die redes vir sy bedanking aan die pers verkondig het. Hy is van sy status as dominee van die NG-kerk ontneem.

In 1977 is hy sewe jaar lank ingeperk, en in hierdie tyd het hy baie vredestoekennings ontvang.

In 1980 het hy en drie ander teoloë van die NG-kerk weggebreek en by die susterkerk, die NGK in Afrika, aangesluit.

Hy is in 1984 ontperk nadat 'n petisie met duisende handtekenings aan die minister van Wet en Orde oorhandig is.

"Oom Bey" word beskryf as 'n "saggeaarde, liefdevolle mens wat 'n rustige invloed kan hê op die onderhandelings."

Archibald Jacob Gumede, 76, een van die Presidente van die UDF, is op 1 Maart 1914 op Pietermaritzburg gebore. In 1932 het hy aan die Lovedale Sending-Instituut gematrikuleer en daarna het hy vir 'n kursus in mediese hulp aan die Universiteit Fort Hare ingeskryf. Na twee jaar het hy sy studies laat vaar, maar sy kontak met ZK Matthews en DDT Jabavu het die basis gelê vir latere politieke betrokkenheid.

In 1944 sluit hy by die ANC aan en in 1951 is hy tot adjunk-sekretaris van die Natal-streek verkies.

In 1955 het hy die Congress of the People bygewoon as leier van die Natalse afvaardiging.

In 1966, na jare se werk by regsfirmas, word hy tot die sy-balie aanvaar en begin sy eie praktyk in Pinetown as prokureur.

Sy deelname aan menige ANC-veldtogte het daartoe gelei dat hy saam met ander ANC-leiers in 1956 aangehou is. Alle aanklagte is later laat vaar. Hy is weer in 1960 aangehou, met die aankondiging van die noodtoestand dié jaar.

In 1963 is hy vir vyf jaar ingeperk en is weer aangehou en in Februarie 1964 is hy vrygelaat.

In 1979 is hy as voorsitter van die Release Mandela Campaign gekies, en in 1983 is hy as een van die presidente van die UDF aangewys.

Sy aktiwiteite in die UDF het gelei tot sy aanhouding in 1984, waar hy, saam met Albertina Sisulu en lede van die Natal Indian Congress, weens hoogverraad aangekla is. Hulle is almal vrygespreek.

Gumede speel 'n belangrike rol in die poging om vrede in die politieke geweld in Natal te maak.

Ahmed Kathrada, 61, ANC media-verteenwoordiger, is op 21 Augustus 1929 op Schweizer-Reinecke gebore. Hy is die vierde kind in 'n gesin van vier seuns en een dogter.

Hy het as twaalfjarige by die Young Communist League aangesluit, en word later ook lid van die Transvaal Indian Congress.

Kathrada kon nie sy skoolloopbaan voltooi nie as gevolg van sy arrestasie op 17-jarige ouderdom toe hy deelneem aan die Passive Resistance Campaign van die TIC in 1946.

Hy is 'n maand lank aangehou, en het ná sy vrylating by die TIC begin werk as organiseerder.

In 1951 is hy vir 'n jaar oorsee, waar hy by die World Federation for Democratic Youth in Hongarye gaan werk het.

Met sy terugkeer is hy in 1952 aangehou as gevolg van sy aktiwiteite in die Verset-veldtog. Hy is tot 9 maande opgeskorte tronkstraf gevonnis.

In 1954 is Kathrada vir die eerste keer vir twee jaar verbied om aan die aktiwiteite van 39 organisasies deel te neem. Die verbod is oor die volgende agt jaar elke keer hernu totdat hy in 1963 in die hof verskyn het op aanklag van hoogverraad.

In 1960 is hy vir vyf maande aangehou ingevolge die noodmatreëls wat dié jaar afgekondig is. In 1962 is hy onder huisarres geplaas, en het hy sy politieke aktiwiteite ondergronds voortgesit.

In Julie 1963 is hy aangekeer op Lilliesleaf en het hy in die Rivonia-verhoor tereg gestaan.

Hy is in Oktober verlede jaar vrygelaat.

Alfred Baphethuxolo Nzo, 65, sekretaris-generaal van die ANC en lid van die uitvoerende komitee.

Nzo is op 19 Junie 1925 op Benoni gebore, en is een van vyf kinders.

Na sy skoolloopbaan het hy by die Universiteit van Fort Hare ingeskryf vir 'n BSc-graad, maar het nie sy studies voltooi nie. Hy is daarna na Johannesburg waar hy as 'n deeltydse student aan 'n tegniese kollege 'n gesondheidsinspekteurskursus voltooi het. Hy het twaalf jaar lank as inspekteur in Alexandra naby Johannesburg gewerk.

In 1950 het Nzo, as lid van die ANC, aan die Meidag-staking en later die landwye wegbly-aksie van 26 Junie deelgeneem. Hy was ook betrokke by die veldtog van die Vryheidsmanifes in Junie 1955.

In 1957 was hy die sekretaris van die busboikot-kommitee in Alexandra, en in 1958 is hy tot die Transvaalse en Nasionale Uitvoerende Raad van die ANC verkies.

Vanaf 1959 is Nzo ingeperk, en dikwels aangehou.

In 1961 is hy vyf maande aangehou omdat hy nie 'n permit gehad het om in 'n stedelike gebied te woon nie. In 1962 is hy tot Mofolo ingeperk en onder huisarres geplaas.

Op 24 Junie 1963 is Nzo vir 238 dae aangehou. Hy is in 1964 vrygelaat.

Met sy vrylating het Nzo die land verlaat om by die ANC se buitelandse sending aan te sluit.

Nzo was vanaf 1964 tot 1967 die ANC se adjunk-verteenwoordiger in Kaïro, en daarna is hy na Nieu-Delhi as hoof-verteenwoordiger.

Hy is in 1969 tot sekretaris-generaal van die ANC verkies.

Cheryl Carolus, 32, publisiteitsekretaris van die UDF in Wes-Kaapland, is op 27 Mei 1957 op Silvertown op die Kaapse Vlakte gebore.

Nadat sy haar skoolloopbaan voltooi het, het Carolus aan die Universiteit van Wes-Kaapland vir 'n BA-graad ingeskryf.

Sy is aktief betrokke by die South African Student Organisation (Saso), en is in 1976 aangehou.

In 1981 het sy teruggekeer na die UWK, waar sy tot die Studenteraad verkies is en haar BA-graad voltooi het.

Gedurende 1982 en 1983 het sy by die kerklike Urban Planning Centre gewerk.

Sy is 'n stigterlid van die United Women's Congress in Wes-Kaapland, en was verlede jaar hoofsekretaris van die Federation of South African Women (Fedsaw).

Sy is 'n voormalige sekretaris van die Wes-Kaapse streek van die UDF, en het van 1983 tot 1987 op die nasionale bestuur van dié organisasie gedien.

In 1986 is Carolus ingevolge die noodmaatreëls aangehou ná 'n besoek aan Swede, waar sy die UDF verteenwoordig het.

Sy was ook deel van verskeie afvaardigings wat gesprekke gaan voer het met die ANC in die buiteland.

Carolus word beskou as iemand wat baie maklik by enige situasie kan aanpas.

Joe Modise, 60, bevelvoerder van Umkontho we Sizwe en lid van die ANC se uitvoerende komitee, is op 8 Augustus 1929 in Sophiatown gebore. In 1953 was hy organiseerder van die ANC Jeugliga in dié township.

In 1956 is hy een van 156 aktiviste wat van hoogverraad beskuldig is, maar alle aanklagte is teruggetrek.

Na die verbod op die ANC het Modise 'n lid van Umkhonto we Sizwe geword, en daarna is hy tot die opperbevel gekies.

In 1961 is hy die land uit. Hy beklee ook die amp van voorsitter van die Militêre Komittee van die ANC.

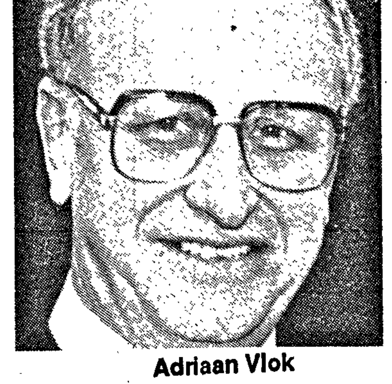
Adriaan Vlok

FW de Klerk

Kobie Coetsee

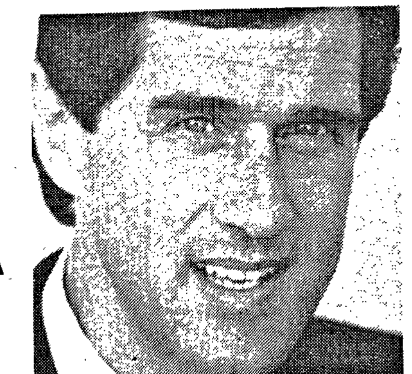
Roelf Meyer

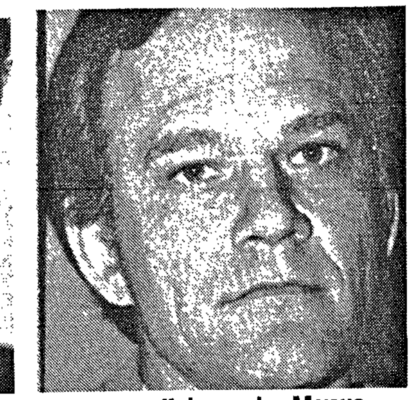
Stoffel van der Merwe

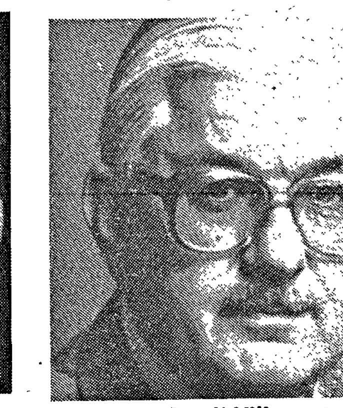
Gerrit Viljoen

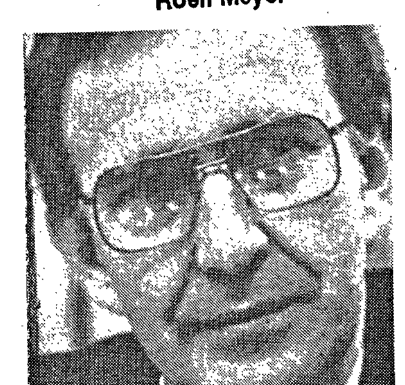
Barend du Plessis

Pik Botha

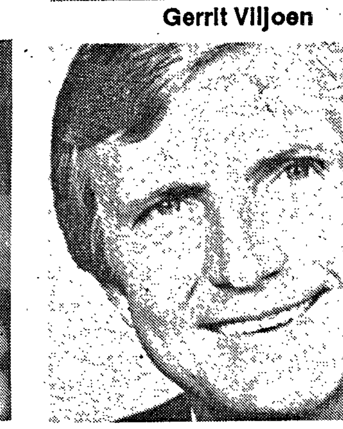
Dawie de Villiers

Frederik Willem de Klerk, 54, Staatspresident, is in Maart 1936 in Johannesburg gebore en matrikuleer aan die Hoërskool Monument in Krugersdorp.

Hy voltooi sy BA LLB-graad aan die Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys en sluit in 1961 by 'n prokureursfirma op Vereeniging aan. In 1972 is hy tot LV vir Vereeniging verkies en het sedert 1978 die volgende posisies in die kabinet beklee:

Pos- en Telekommunikasiewese en Volkswelsyn en Pensioene, Sport en Ontspanning, Mynwese en Omgewingsbeplanning, Mineraal en Energiesake, Binnelandse Sake en Staatsdiens sowel as minister van Nasionale Opvoeding tot met sy verkiesing as Staatspresident.

In 1985 word hy as voorsitter van die Ministersraad van die Volksraad verkies en is 'n jaar later aangestel as leier van die Volksraad.

In Augustus 1989 word hy as waarnemende Staatspresident ingesweer en word in September eenparig as die tweede uitvoerende Staatspresident van Suid-Afrika verkies en ingelyf.

Hy is getroud met Marike Willemse en het drie kinders.

Hy speel graag gholf en lees baie.

In Augustus verlede jaar het hy ontken dat sy ontmoeting met die Zambiese president, Kenneth Kaunda, 'n "stap in die rigting van onderhandeling met die ANC is. Enigiemand wat meen dat die regering in die geheim besig is om onderhandelings met die ANC te beplan, is skuldig aan die vertel van leuens."

Dawid Jacobus De Villiers, 50, minister van Mineraal- en Energiesake en Openbare Ondernemings is in Julie 1940 op Burgersdorp in die Noord-Oos Kaap gebore en matrikuleer aan die Hoërskool Bellville waar hy hoofseun en rugbykaptein was. Hy studeer aan die Universiteit van Stellenbosch waar hy in 1979 sy DPhil in Filosofie behaal. In 1963 was hy 'n deeltydse dosent in die filosofie aan die Universiteit van Wes-Kaapland, en daarna 'n NG-predikant in Wellington. Tussen 1969 en 1979 was hy dosent in Wysbegeerte aan die RAU. In 1972 word hy verkies as LV vir Johannesburg-Wes en in 1979 word hy Suid-Afrika se ambassadeur in Londen.

In Oktober 1980 word De Villiers minister van Nywerheidswese, Handel en Toerisme, in 1986 minister van die Begroting en Welsyn in die Volksraad en in 1988 minister van Administrasie en Privatisering. Sy huidige pos beklee hy sedert September verlede jaar.

Hy dien op die direksie van die Bank van Johannesburg en Santambank en is die goewerneur van die Ontwikkelingsbank van Suider-Afrika.

Tussen 1962 en 1970 speel hy rugby vir Suid-Afrika. Vanaf 1965 tot 1970 is hy die Springbokkaptein.

Hy is getroud met Suzaan Mangold en het vier kinders.

Hendrik Jacobus Coetsee, 59, minister van Justisie, is in April 1931 op Ladybrand in die Vrystaat gebore. Hy matrikuleer aan die Hoërskool Ladybrand en behaal sy BA LLB in 1954 aan die Universiteit van die Oranje-Vrystaat.

Totdat hy die politiek in 1968 betree, doseer Coetzee deeltyds aan die regsfakulteit van die Vrystaatse Universiteit en praktiseer hy vir 17 jaar as prokureur in Bloemfontein. In 1972 word hy toegelaat tot die Balie.

In 1968 word hy lid van die Volksraad vir Bloemfontein-Wes en sedert 1973 is hy lid van die Hoofbestuur van die NP in die Vrystaat.

In Oktober 1978 word hy die adjunk-minister van Verdediging todat hy in 1980 Minister van Justisie word.

Verlede jaar September is hy bevorder tot Voorsitter van die Ministersraad in die Volksraad.

In sy vrye tyd beoefen hy skyfskiet en hengel, en lees boeke en tydskrifte oor internasionale politiek. Hy stel ook belang in eietydse geskiedenis oor binnelandse aangeleenthede.

Hy is in 1956 getroud met Helena Elizabeth Malan en het vyf kinders.

Barend Jacobus du Plessis, 50, minister van Finansies, is in 1940 in Johannesburg gebore. Hy matrikuleer in 1956 aan die Hoërskool Voortrekker in Boksburg.

Hy behaal sy BSc-graad in Wiskunde en Statistiek aan die Potchefstroomse Universiteit en 'n Transvaalse Hoër Onderwysdiploma aan die Potchefstroomse Onderwyskollege.

Dieselfde jaar word hy verkies tot burgemeester van Roodepoort en in 1974 word hy as LV vir Florida verkies.

Hy was 'n jaar lank 'n wiskunde-onderwyser en sewe jaar lank in die administrasie van die SAUK. Daarna was hy ses jaar lank in die Bank- en Finansiewesetak van IBM.

In 1982 word hy as adjunk-minister van Buitelandse Sake en Inligting aangestel en in 1983 as minister van Onderwys en Opleiding. Hy is sedert 1984 die Minister van Finansies.

Hy is getroud met Antoinette van den Berg en het vier kinders.

Adriaan Johannes Vlok, 53, minister van Wet en Orde, is in 1937 in Sutherland in Kaapland gebore. Hy matrikuleer aan die Hoërskool Keimoes. Kort hierna gaan werk hy as amptenaar by die departement van Justisie.

Vlok studeer deeltyds aan die Universiteit van Pretoria en behaal 'n regskwalifikasie. Hy was onder meer 'n landdros en die private sekretaris van die minister van Justisie, Peet Pelser, en die latere Eerste Minister en Staatspresident, John Vorster.

In 1969 verlaat hy die staatsdiens en is hy betrokke by verskeie private sakebelange totdat hy in 1972 tot 'n lid van die stadsraad van Verwoerdburg verkies word. Hy verteenwoordig reeds sedert 1974 die kiesafdeling Verwoerdburg in die parlement.

In 1984 word hy deur PW Botha ingehuldig as adjunk-minister van Verdediging en in 1985 as adjunk-minister van Wet en Orde. In 1986 word hy die minister van Wet en Orde.

Hy het rugby gespeel toe hy jonger was en was ook 'n Noord-Transvaalse skeidsregter.

Vlok is in 1959 met Cornelia Johanna Burger getroud en het drie kinders.

Christoffel Johannes van der Merwe, 51, minister van Onderwys en Ontwikkelingshulp, is in 1939 op Postmasburg gebore. Hy matrikuleer aan die Afrikaanse Hoërskool op Germiston, behaal sy graad in Regte aan die Universiteite van Potchefstroom en Pretoria en voltooi sy MA in Internasionale Politiek by die Pretoriase Universiteit. Hy voltooi sy D Phil aan die Universiteit van Stellenbosch.

Tussen 1962 en 1971 werk hy by die departement van Buitelandse Sake se diplomatieke diens waar hy die vise-konsulaat in Milaan is, lid van die SA afvaardiging na die Verenigde Volke en Opleidingsbeampte van die departement van Buitelandse Sake.

Van 1971 tot 1981 was hy professor in Staatsleer aan die RAU.

In 1981 word hy LP vir die kiesafdeling Helderkruin en is hy lid van die Gesamentlike Komitee oor Staatkundige Aangeleenthede.

In 1986 word hy adjunk-minister van Inligting in die kantoor van die Staatspresident en adjunk-minister van Inligting en Staatkundige Beplanning. In 1988 word hy minister van Inligting, Uitsaaiwese en die Rolprentbedryf totdat hy verlede jaar aangewys word as minister van Onderwys en Ontwikkelingshulp.

In Augustus verlede jaar sê hy in Kaapstad: "Wanneer almal deel voel van die stelsel... slegs dan sal ons vrede hê."

Roelof Petrus Meyer, 43, adjunk-minister van Staatkundige Ontwikkeling is in 1947 in Port Elizabeth gebore en matrikuleer in 1964 aan die Hoërskool Ficksburg.

Hy sluit ná skool vrywillig by die Lugmaggimnasium in Pretoria aan en studeer daarna aan die Universiteit van die Oranje-Vrystaat waar hy sy B Comm en LLB voltooi.

In 1979 word hy op 32-jarige ouderdom verkies tot LV vir die kiesafdeling Johanneburg-Wes en hy verteenwoordig steeds dié setel.

In 1986 word hy adjunk-minister van Wet en Orde en in 1988 adjunk-minister van Staatkundige Ontwikkeling en Nasionale Opvoeding.

Hy is getroud met Carené Lubbe en het vier kinders.

Roelof Frederik Botha, 58, minister van Buitelandse Sake, is in 1932 op Rustenburg, Transvaal, gebore. Hy matrikuleer aan die Hoër Volkskool op Potchefstroom. Hy voltooi sy BA en LLB aan die Universiteit van Pretoria en sluit by die Suid-Afrikaanse Diplomatieke en Konsulêre Diens aan in 1953.

In die jare daarna word hy die Suid-Afrikaanse gesant in Swede en Wes-Duitsland en is later weer na die Afrika-afdeling van Buitelandse Sake.

In 1970 is Botha toegelaat tot die Balie.

Hy het die politiek in die algemene verkiesing van 1970 betree en die kiesafdeling Wonderboom vir die NP verower.

In 1975 word hy aangestel as die Suid-Afrikaanse ambassadeur in Amerika totdat hy in 1977 aangewys word as die minister van Buitelandse Sake.

Dieselfde jaar word hy die LV vir die kiesafdeling Westdene en is ondervoorsitter van die NP in die Transvaal en voorsitter van die Johannesburgse Streeksraad vir die NP.

Hy is getroud met Helena Susanna Bosman en het vier kinders.

Gerrit van Niekerk Viljoen, 64, minister van Staatkundige Ontwikkeling, is in 1926 in Kaapstad gebore. Hy matrikuleer aan die Afrikaanse Hoër Seunskool in Pretoria.

Hy ontvang sy MA in Klassieke Tale en LLB aan die Universiteit van Pretoria en behaal ook 'n MA aan die Universiteit van Cambridge en D Litt en Phil aan die Universiteit van Leiden.

In 1979 word hy aangewys as Administrateur-generaal van Suidwes-Afrika en in 1980 as minister van Nasionale Opvoeding.

Hy word as LV vir die kiesafdeling Vanderbijlpark in 1981 verkies en in 1984 aangestel as minister van Samewerking, Ontwikkeling en Onderwys. In September verlede jaar word hy aangewys as minister van Staatkundige Ontwikkeling en van Nasionale Opvoeding totdat hy aan die begin van die jaar aangewys is as minister van Staatkundige Ontwikkeling. Viljoen is die vorige leier van die Broederbond. Hy is getroud met Magdalena Maria van der Merwe.

DIÉ WEEK

Wêreld:

Valente-geselskap vry

Die Franse gyselaar, Jacqueline Valente, haar Belgiese vriend en hulle twee-jarige dogtertjie word deur 'n pro-Libiese Palestynse groep in Beiroet, Lebanon vrygelaat. Hulle is 30 maande lank aangehou nadat hulle saam met nog vier Belgiërs van hul seiljag in die Middellandse See ontvoer is. Die ander vier word nog aangehou.

Rushdie nie verhoor

'n Londense hof handhaaf 'n uitspraak teen 'n Moslem-groep en sê Salman Rushdie, skrywer van "The Satanic Verses", kan nie vir godslastering verhoor word nie omdat dit in Brittanje net op die Christelike geloof van toepassing is.

Die Britse Moslem Aksie-front het in 'n aansoek teen 'n vroeëre uitspraak aangevoer dat Brittanje se godslastering-wetgewing uitgebrei moet word na die Koran sodat Rushdie en die uitgewers van die boek verhoor kan word.

208 sterf op veerboot

Minstens 208 mense sterf toe 'n brand Saterdag op 'n Skandinawiese veerboot onderweg na 'n Deense hawe uitbreek.

Brandstigting word ondersoek nadat amptenare vasgestel het dat die brand feitlik gelyktydig op twee plekke aan boord uitgebreek het. 'n Ondersoek-komitee word deur Noorweë, Denemarke en Swede aangestel om die omstandighede aan boord te vergelyk met ander onlangse voorvalle van brand op veerbote.

Ruiltransaksie beklink

Ruilhandel herleef nadat Pepsico Inc van New York Maandag 'n ooreenkoms met die Russiese regering aangegaan het om Pepsi-Cola vir Vodka en skepe te verruil. Die ooreenkoms, wat meer as drie biljoen dollar bedra, is die grootste nog tussen die Sowjet-Unie en 'n Amerikaanse maatskappy en sal Pepsico minstens tien tenkskepe in die sak bring.

Melaatsheid bekamp

Mali sê hy wen die stryd teen melaatsheid omdat die gevalle tussen 1975 en 1988 van 100 000 tot 20 000 afgeneem het. Volgens die minister van gesondheid bly die siekte 'n groot openbare probleem, omdat bykans drie persent van die bevolking nog melaats is.

Zimbabwe-skommeling

Die getal blanke ministers in Zimbabwe se kabinet styg van een tot drie met die aankondiging van pres Robert Mugabe se nuwe regering. Die kabinetskommeling volg agt dae ná sy oorwinning in 'n algemene verkiesing. Mugabe maak bekend dat 'n tweede vise-presidentskap binnekort geskep sal word vir sy voormalige opposisie en veteraan van die onafhanklikheidstryd, Joshua Nkomo, wat sy party met dié van die regering laat saamsmelt het.

Hulp aan guerrillas

Amerika gaan noodfondse ten bedrae van minstens drie miljoen rand beskikbaar stel om duisende guerrillas van Nicaragua en hulle gesinne te help om by die burgerlike lewe aan te pas. Die staatsdepartement sê die geld sal spoedig gegee word sodat die Contra-rebelle kan demobiliseer. Hulle sal na verwagting hulle wapens neerlê wanneer pres Daniel Ortega uittree en die aangewese konserwatiewe president, Violeta Chamorro, oorneem.

Skarreling vir werk

Die verkiesings-oorwinning deur konserwatiewes in Hongarye het tot gevolg dat duisende "kommuniste" nou vervaard na werk soek.

Hongarye se eerste nie-kommunistiese regering in dekades gaan deur drie regsgesinde partye gevorm word. Hulle het na Sondag se oorwinning beloof dat geen heksejag sal plaasvind nie, maar Hongaarse staatsamptenare vrees nietemin dat hulle hul werk sal verloor.

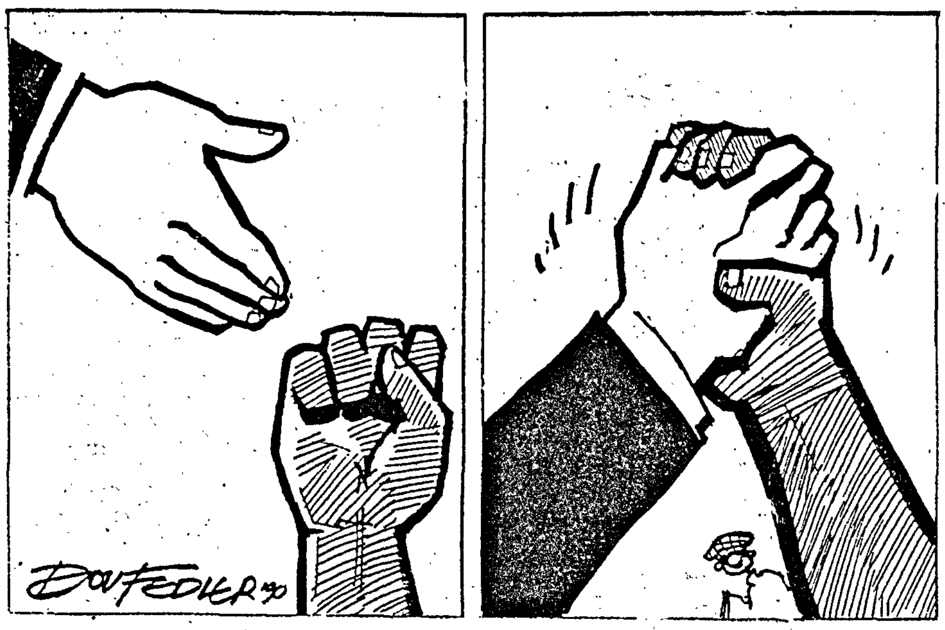

Dov Fedler in The Star

Namibia-probleme aangespreek

Pres Sam Nujoma van Namibia sê sy regering gaan onmiddellik aandag skenk aan probleme wat met die land se koloniale verlede verband hou. Hy sê dit sluit toenemende werkloosheid, 'n oorlog-geteisterde ekonomie, dringende grond-kwessies, swak onderwys, gesondheidsdienste en behuisingstekorte in.

Koalisie in Oos-Duitsland

Lothar de Maiziere, Oos-Duitsland se aangewese eerste minister, kondig 'n koalisie-regering van 23 lede aan. Die nuwe hoof van verdediging is voorheen aangehou omdat hy geweier het om wapens te dra tydens sy militêre diensplig. Die koalisie bestaan uit vyf partye en hulle het nog nie ooreengekom oor kwessies soos 'n verenigde Duitsland en lidmaatskap van Navo nie.

Faldo steeds tweede

Nick Faldo is steeds die wêreld se nommer twee gholfspeler, ondanks sy tweede agtereenvolgende oorwinning Sondag in die Amerikaanse Meesters-toernooi.

Die jongste wêreld-ranglys toon die Brit een punt agter Greg Norman, wat voor die Meesters twee toernooie gewen het.

Aanbod teen smokkelary

Margaret Thatcher bied Colombia weer meer as 7 miljoen dollar aan om dwelmsmokkelary te beveg. Sy het 'n driedaagse konferensie in Londen geopen wat daarop gemik is om maniere te vind om die wêreldvraag na dwelms en kokaïene in die besonder te laat afneem. Columbia is die grootste verskaffer van kokaïene in Suid-Amerika.

Goedkoop klippies

Jeugdiges in Swaziland se diamant-gebied verkoop stukkies glas afkomstig van bottels en motorruite as diamante aan toeriste. Sapa berig dat een koper oortuig is om R2 500 vir 'n klein sakkie "diamante" te betaal deur te sê die polisie is op hulle spoor.

Renamo wil nie praat

'n Woordvoerder van Renamo verwerp 'n voorstel vir regstreekse samesprekings met die Mosambiekse regering in Malawi. Die Lissabonse woordvoerder sê Malawi het saam met Zimbabwe, Tanzanië en Zambië magte in Mosambiek in die land sal daarom nie 'n onpartydige vergaderplek wees nie. Hy stel Nairobi of Portugal as 'n alternatief voor.

Suid-Afrika:

Eksteen dalk ambassadeur

Riaan Eksteen, voormalige direkteur-generaal van die SAUK, word voorgestel as Suid-Afrika se eerste ambassadeur in Namibia. Die departement van Buitelandse Sake sê dit lyk nie asof die voorstel 'n probleem vir die Namibiaanse regering inhou nie. Geen formele diplomatieke betrekkinge bestaan nog tussen die twee lande nie.

Tronkbevolking hoogste

Suid-Afrika het die hoogste per capita gevangenis-bevolking in die wêreld. Sowat 450 uit elke 100 000 mense was al in die tronk en die daaglikse tronkbevolking is meer as 110 000 wat 20 000 meer is as wat gevangenisse kan dra.

'n Onafhanklike Nasionale Instituut vir misdaad-voorkoming en rehabilitasie van oortreders, Nicro, sê in Johannesburg apartheidswetgewing het 'n groot potensiële kriminele klas opgelewer.

Vakbond ingeperk

Die nuwe militêre regering van Venda, wat verlede Donderdag met 'n staatsgreep aan bewind gekom het, perk die tuisland se enigste vakbond in.

'n Woordvoerder van die Raad vir Nasionale Eenheid, kol Brand du Toit, sê die Allied Workers Union, wat twee weke gelede gestig is na verskeie Azapo-werkswinkels, se kantore in Sibasa is gesluit.

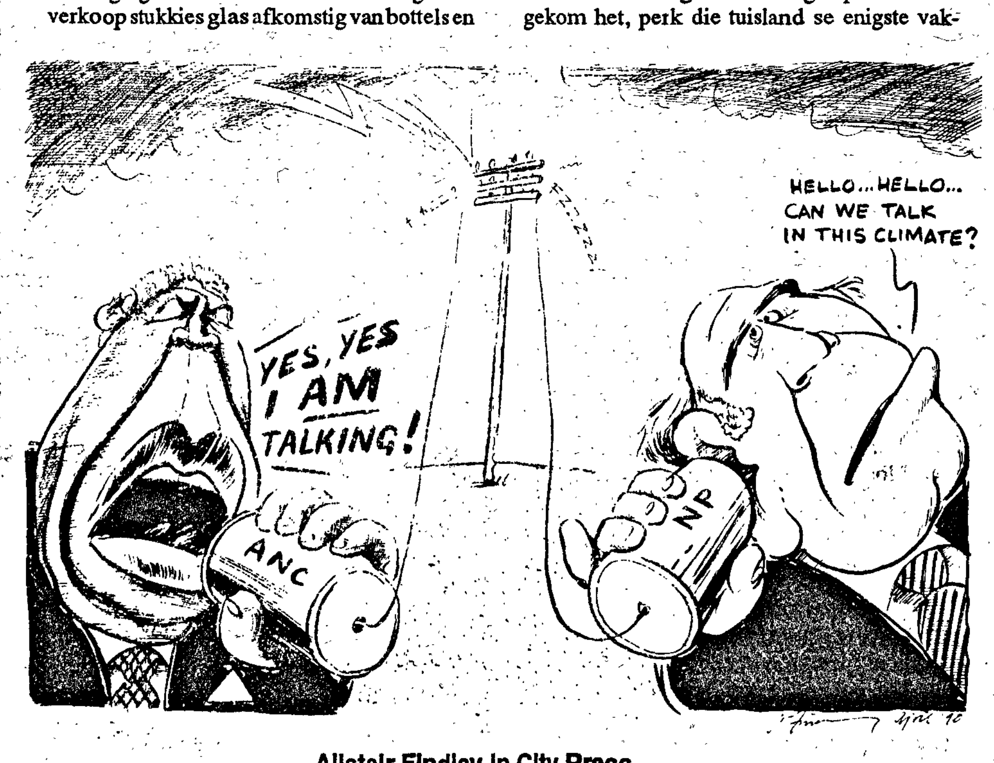

Alistair Findlay in City Press

Paassterftes

Minstens 96 mense sterf sedert die begin van die Paasvakansie in padongelukke. Die Nasionale Padveiligheidsraad sê die syfer vergelyk gunstig met dié van verlede jaar toe 29 mense per dag dood is.

Vermiste gevind

André Gouws, 32, van Rustenburg wat Maandag in Suid-Mosambiek vermis geraak het, word lewendig deur Mosambiekse soldate gevind nadat sy vriend na die grens gestap het. Hulle is vermoedelik deur gewapende Renamo-soldate 20 km van die grens af aangeval en beroof toe hulle na Maputo op reis was. Gouws word in die Nelspruitse hospitaal opgeneem met koeëlwonde aan sy been en skouer.

Rohan sal wéér

'n Voormalige joernalis, Muhammed Rafiq Rohan, wat op aanklagte van bomaanvalle skuldig bevind is, sê in die Durbanse hooggeregshof hy sal alles oor doen as hy weer aangesê word.

Rohan het getuig ter versagting van sy vonnis nadat hy skuldig bevind is op aanklag van drie ontploffings in Durban tussen Januarie en April verlede jaar waarin 17 mense dood is.

Studente-statistiek

Altesame 47 499 swart studente het verlede jaar aan blanke universiteite studeer. Die minister van Onderwys en Kultuur, Piet Clase, het in die parlement gesê meer as 41 000 van die studente het deur Unisa gestudeer.

Plakkershuise platgevee

Stootskrapers van die Kraaifonteinse munisipaliteit sloop 62 plakkershutte teen sonop Dinsdag by die Bloekomsbos-plakkerskamp buite Kraaifontein. Die Kraaifonteinse Inwoners-vereniging sê 130 mense is dakloos gelaat na die verwoesting deur munisipale werkers bygestaan deur gewapende polisiemanne. Die inwoners van die plakkerskamp is nie vooraf gewaarsku nie.

KP stel dokument vry

Die KP stel die geheime dokument vry wat na bewering uit regeringsintelligensie-kringe afkomstig is en waarin besonderhede verskaf word van 'n ANC-plan om regse aktiviste te vermoor. Dit sou na bewering ook voorsiening maak vir die stigting van selle in tuislande om dit onregeerbaar te maak. Pres FW de Klerk se kantoor ontken dat hy kennis dra van die inhoud van die dokument wat na bewering deur die ANC se uitvoerende komitee onder voorsitterskap van Joe Slovo opgestel is. Die ANC ontken ook die voorneme om regsgesindes aan te val.

SAP oor gerugte

Die Kommissaris van Polisie, genl Johan van der Merwe, erken die SAP was bewus van gerugte dat aanvalle Dinsdag op Blankes beplan word, maar dat geen inligting ontvang is van 'n werklike plan in dié verband nie. Hy sê die gerugte spruit uit kwaadwillige pamflette wat ongelukkig deur sekere media uit verband geruk is.

Besondere vyfling

'n Vyfling - drie seuns en twee meisies - word vir Leon en Andrea Botha van Randburg gebore na kunsmatige bevrugting. Dit is die eerste kunsmatig-bevrugte vyfling in Suid-Afrika.

Brand oorval werkers

'n Mynwerker is dood en ses beseer toe hulle Sondag in 'n brand na 'n ontploffing by die Bafokeng-noord platinummyn naby Rustenburg oorval is. 'n Woordvoerder van Gencor sê die ontploffing het ondergronds voorgekom toe die mans 'n kragkabel verleng het.

(Alle inligting op dié blad is afkomstig van AFP en Sapa)

BOEKE

Vroue-skrywers skitter in hul afwesigheid

Belangrike Drum-stories gebloemlees

Miriam Makeba...prikkelpop met 'n voet in die drom

"Bra" D. Can Themba... een van die manne

Arthur Nxumalo.. Meneer Drum

THE 'DRUM' DECADE
Stories from the 1950s
Saamgestel deur Michael Chapman
University of Natal Press: R29,95

ENA JANSEN

"BEING a Drum man did not consist merely in fulfilling one's obligations to the paper professionally but carried other extra responsibilities. For instance, even in one's personal life one was supposed to exhibit a unique intellectual style; usually urbane, ironic, morally tough and detached ... especially in reporting the uncertainties of urban African life in the face of rigorous apartheid laws ... Above all, in Drum it was generally assumed that one couldn't deal professionally with urban African life unless one had descended to its very depths as well as climbed to its heights. A Drum man took sex and alcohol in his stride, or was supposed to, and stayed in the front line of danger."

So skryf Lewis Nkosi, een van die Drum-manne, in sy stuk "The Fabulous Decade: The Fifties". Ja: die manne. Want as 'n mens kyk na die bydraes wat Chapman versamel het vir sy bloemlesing Drum-stories, moes die joernalistiek toe nog klaarkom sonder skrywende dames. It was a man's world. Uit en uit. As jy nie Miriam Makeba, 'n beauty queen en cover girl, of 'n shebeen queen was nie, het jy g'n voet in die drom gekry nie. In "Guts and Granite" word Lilian Ngoyi, onder-voorsitter van die SA Federation of Women en eerste vrou op die uitvoerende komitee van die ANC, wel uitgesonder wanneer Mphahlele oor haar aandeel in die Vrouemars van 1956 skryf.

Dit lyk of Chapman sy ondersoek na die Drum-era in die Killie Campbell Africana-biblioteek geniet en baie deeglik gedoen het. Sy kort voorwoord voordat 30 stories aan die beurt kom, is maar 'n klein voorsmakie tot sy 50 bladsye-lange artikel "More Than Telling a Story: Drum and its Significance in Black South African Writing". 'n Paragraaf of wat oor die skitterende afwesigheid van vroue-skrywers sou volledigheidshalwe wel gepas gewees het.

Buite die anonieme orale tradisie van volksverhale om was daar byna geen swart outeurs wat hulle hand aan kortverhale gewaag het tot en met Drum se verskyning nie. Baie gou was daar 'n kenmerkende styl: "racy, agitated, impressionistic, it quivered with a nervous energy, a caustic wit", soos wat Es'kia Mphahlele dit gestel het. Die historiese teenwoordige tyd met sy gevoel van onmiddellikheid is van die Amerikaanse "tough tale" oorgeneem.

Chapman is nie verniet 'n dosent in Engelse letterkunde nie. Hy gee rekenskap van sy keuse van wat as kortverhaal kan deurgaan wanneer hy byvoorbeeld motiveer waarom hy Nxumalo se sosiale exposés "Mr Drum Goes to Jail" (oor die toestande van swart gevangenes in die Johannesburgse Fort-gevnagenis) en "The Birth of a Tsotsi" ook insluit by hierdie versameling. Omdat soveel konvensies van die fiksionele aanpak tog daarin voorkom, wys Chapman hoe dit moontlik is om tradisionele definisies van die kortverhaal-genre so te rek dat dié stukke wel deeglik insluiting verdien. Die kategorieë feit en fiksie is noodwendige aanvullings bymekaar vir die swart skrywer wat eweveel betrokke is by die opvoeding van sy lesers as gemoeid met estetiese oorwegings. Dalk iets waarna "post-modernistiese" Afrikaanse skrywers kan gaan kyk?

Morele en sosiale vraagstukke is ingevleg in die stories wat dikwels 'n desperate verdedigingsmeganisme was teen die politieke en ekonomiese magte wat in die vroeë jare van die NP-regering swaar op die swart gemeenskap gedruk het. Wette soos dié op die Onderdrukking van Kommunisme het vir baie jare daarna Drum-skrywers stil gemaak, o.a. Mphahlele, Modisane, Themba, Nkosi, Matshikiza en Nakasa. Drum was as't ware 'n sosiale barometer van die vyftigerjare omdat dit byna alles - van misdaad, sokker en boks tot en met die politiek van swart nasionalisme - op sy bladsye weergegee het.

In teenstelling tot die veel meer kommersiële blaaie soos Zonk! en Bona het Drum dit reggekry om 'n blink voorkoms te kombineer met die joernalistiek van 'n verhoogde bewussyn. "It appeared to function as a political instrument in spite of its tawdry, irresponsible air" (Addison). Sekerlik 'n nastrewenswaardige kombinasie.

Drum het in die Kaap ontstaan in Maart 1951 onder finansiële voogdyskap van Jim Bailey, wat 'n fortuin van sy vader, sir Abe Bailey geërf het. Oor die redaksionele beleid van die tydskrif word baie onderhoudend vertel, en dit is veral interessant om te sien watter stimulans uitgegaan het van die Drum-kortverhaalkompetisie wat gereeld vanaf 1953 gehou is. Chapman gee kort biografieë van die loopbane en soms tragiese eindes van skrywers soos Henry Nxumalo, die kult-figuur Can Themba, Casey Motsisi, Mphahlele, Nat Nakasa, James Matthews, Richard Rive en Bloke Modisane. Sophiatown se styl, waar Amerikaanse B-flieks, die shebeens, jazz, bendes, die plesiere van pronkerige klere en V-8 motorkarre die toon aangegee het, was allesbepalend vir Drum-skrywers se selfbeeld. Die rol wat Trevor Huddleston se St Cyprian's Mission in die gemeenskapslewe gespeel het, word ook beskryf deur Chapman en in die stories. Uiteraard ook die "forced removal" van 1955. Enigiemand wat al Strike Vilakazi se kwela-liedjie "Meadowlands" gehoor het - dis gesing terwyl die inwoners se besittings afgevoer is - sal besef hoe vrolikheid en afbraak hand aan hand gegaan het in die musiek, maar ook die stories van die vyftigerjare.

Ek wil nie een van die stories uitsonder nie. Party is meer gesofistikeerd as ander, maar dit maak dié wat nog twyfel tussen platteland en die aanloklikhede van die gladde stadslewe nie minder sjarmant nie. 'n Lekker bykomstigheid van die boek is die fotoverhaal (storie deur "bra" D. Can Themba en foto's deur "bra" Gopal S. Naransamy) wat oor 5 bladsye afgedruk word: "Baby Come Duze" met as inligting en voorligting vir die lesers van die April 1956-uitgawe: "There's a new lingo in the townships, bright as the bright boys, made of Afrikaans, Zulu, Sotho, English and brand-new words. Here's a story in lingo - and explanations" (wat dan in Algemene Township Amerikaans-Engels gegee word).

Vergelyk bietjie die lingo: "Ek sê, baby, 'n man pitch cruel vir jou. Pun-yuka ek net, dan hol ons die toun toe" met: "I say, baby, I'm nuts about you. Give me a break, and you and I will paint the town red."

"The 'Drum' Decade" is 'n belangrike bloemlesing met goeie voorbeelde van hoe vir die nut én die plesier van lesers geskryf kan word. 'n Doelstelling wat van Horatius se *utile* en *dulce* tyd af dikwels aanleiding gegee het tot hewige gesprek, en wat - soos in die beste van die Drum-stories - boeiende resultate oplewer.

Ena Jansen doseer Afrikaans en Nederlands by Wits.

Onder redaksie van KOOS PRINSLOO

Skrap lasterwet, vra Rushdie

LONDEN. - Die Britse skrywer Salman Rushdie (outeur van die omstrede roman "The Satanic Verses") het vandeesweek - nadat die hooggeregshof beslis het hy kan nie weens godslastering aangekla word nie - die opheffing van Brittanje se "anachronistiese" wet op godslastering bepleit.

Die hooggeregshof het 'n beslissing teen 'n Britse Moslem-groep gehandhaaf dat Rushdie nie weens godslastering aangekla kan word nie omdat die wet net op die Christendom van toepassing is.

Rushdie het 'n beroep gedoen op die parlement om "so gou moontlik" die wet op godslastering te herroep wat "ongeag vandeesweek se beslissing gevaar inhou vir die vryheid van spraak".

Die skrywer skuil sedert 14 Februarie verlede jaar toe die sedertdien afgestorwe ajatolla Khomeini 'n beroep gedoen het op Moslems om Rushdie dood te maak omdat "The Satanic Verses" Islam belaster. (AFP)

DIE JONGSTE AFRIKAANSE MUSIEK

van SHIFTY RECORDS

DRAADLOOS
- Dans, Kerk en Werk

en

RANDY RAMBO EN DIE ROUGHRIDERS
- Die Saai Lewe

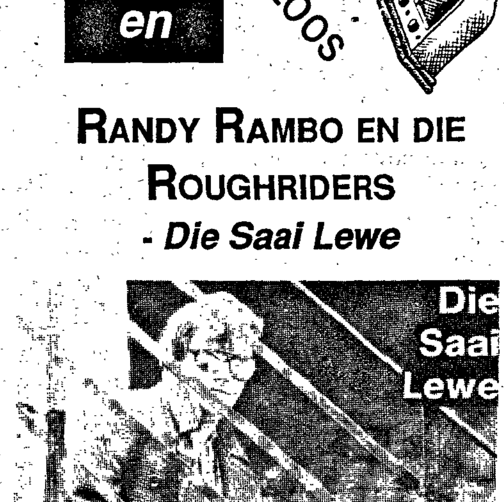

Verkrygbaar op Shifty se Lobudgie Label

Teen R16

Bestel deur die pos van:

SHIFTY RECORDS

P.O. BOX 27513
BERTSHAM
2013
JOHANNESBURG

Castro bly 'n kommunis

Kubaanse skoliere moet lande toe

BERTRAND ROSENTHAL

HAVANA - Kuba is van plan om skoliere deeltyds op die lande te laat werk in 'n poging om voedsellewering - te midde van verbrokkelende Sowjet-steun aan dié land - te verseker, volgens 'n regeringswoordvoerder.

Oor die volgende drie jaar gaan duisende skoliere op sekondêre vlak van Havana verplaas word na die landelike skole waar klaskameronderrig met plaaswerk afgewissel word, sê Eduardo Normand Cabrera, die stad se skooladministrateur.

Wanneer die volgende skooljaar in September begin, gaan 7 000 jeugdiges tussen 15 en 16 jaar die stad verlaat om op die lande van dié Karibiese eiland te werk, sê hy.

Tussen 1982 en 1986 is skoliere uit agt distrikte van Havana na plaasskole gestuur, maar dié projek het geleidelik doodgeloop. Maar nou, met die demokratiese hervormings wat deur Oos-Europa spoel en pres Fidel Castro wat steeds aan die onbuigsame kommunisme vasklou, hoop amptenare om voedseltekorte - in geval van 'n algehele beëindiging van voedselvoorsiening deur die land se gewese kommunistiese bondgenote - só aan te vul, sê ontleders.

Dié week het die Sowjet-dagkoerant, Pravda, juis gesê dat die Sowjet-Unie sy beleid van hulp aan Kuba deeglik moet heroorweeg.

"Die tyd het nou aangebreek om die stelsel van gesentraliseerde beplanning te laat vaar," sê Pravda, en wys daarop dat die huidige steun aan Kuba op dié stelsel berus.

Kuba se skuld aan die Sowjet-Unie beloop 15,4 biljoen roebels - 24 biljoen dollar - wat dié land Moskou se grootste debiteur maak.

Pravda sê verder dat die Sowjet-industrie belangstelling in ekonomiese samewerking met Kuba verloor het omdat Havana se terugbetalings in omskakelbare roebels regstreeks aan die Sowjet-regering gemaak word, eerder as aan die Sowjet-verskaffers. Castro het aan die einde van verlede jaar gesê dat vrugte en groente op 650 hektaar grond - waarop suikerriet gewoonlik verbou is - gaan groei. Suikerriet is Kuba se belangrikste uitvoerproduk.

Die kommunistiese dagblad in Kuba, Granma, het dié week berig dat die nasionale suikerriet-oes 600 000 ton minder is as die geraamde agt miljoen ton wat vir die oesjaar 1989-1990 voorspel is.

Leerlinge wat plaasarbeid gaan verrig, word uit die ses distrikte van Havana wat nie voorheen gaan werk het nie, gekies.

Hulle sal 'n gemiddeld van drie uur per dag op die lande werk en sal naweke huis toe gaan, sê Cabrera.

Tot nou toe het Havana-studente in elk geval 45 dae per jaar op die lande deurgebring. Hulle moes tabak in die westelike Pinar Del Rio-provinsie gaan oes, sê hy.

Buiten die verhoging in produktiwiteit, sê hy, hou die projek ook opvoedingsvoordele in - soos kleiner klasse in die stede. Dié voordele is aan die ouers verduidelik, sê hy. - AFP

Fidel Castro, klou steeds aan die kommunisme
(Foto: AP)

Islam aan die wêreld

786

In die naam van God die Genadigste die Barmhartigste

Het u geweet dat Islam die enigste geloof is wat aan wette van die natuur voldoen?

Het u geweet dat Islam se Heilige Boek (die Heilige Koran) die enigste bestaande godsdienstige boek ter wêreld is wat vir amper 15 eeue onveranderd gebly het?

Het u geweet dat die Heilige Koran die enigste godsdienstige boek is wat in sy geheel deur duisende Moslems wêreldwyd gememoriseer word?

Het u geweet dat Islam die enigste godsdiens is wat alle boodskappers wat deur God aan die mensdom gestuur is, aanvaar?

Het u geweet dat die Islamitiese Heilige Boek, Heilige Koran, die enigste boek is wat wetenskaplike bewyse vir die oorsprong van die heelal het?

Het u geweet dat Islam die enigste geloof is waar God self in die Heilige Koran sê: "Vandag vervolmaak ek julle geloof en maak ek my guns aan julle (o mensdom) volkome en kies ek Islam as julle geloof"?

Vir enige navrae oor bogenoemde stellings in verband met Islam, skryf aan:

Die Sekretaris
Islam to the World
Posbus 2
LOTUSRIVIER
7945

Vir u gratis brosjure "What is Islam?" rig versoeke aan bogenoemde adres.

Wêreldwye Tora-tekort in Joodse gemeenskappe

KAREN LOWE

WASHINGTON - Die saak waarin 'n rabbi se seun aangehou word as verdagte in die vlaag van diefstalle van Tora's, het die aandag weer eens op die wêreldwye tekort aan dié heilige Joodse geskrifte gevestig.

Die nuutgewonne geloofsvryheid in Oos-Europa, die uitvloei van Sowjet-Jode na Israel en groeiende Joodse gemeenskappe in Amerika het 'n geweldige vraag na dié Joodse wette en wyshede laat ontstaan.

Met die Joodse Paasfees wat tans wêreldwyd gevier word ter herdenking van die Joodse bevryding uit slawerny in Egipte, vorm die Tora die fokuspunt vir Joodse gemeenskappe wat vir gebed bymekaarkom.

Dit neem 'n skrifgeleerde sowat 'n jaar om die Tora per hand op perkamentrolle oor te skryf - streng volgens Joodse wet. Sommige skrifgeleerdes het 'n waglys vir Tora's wat tot 26 000 dollar stuks kos.

"Hulle is baie waardevol," sê rabbi Raphael Malka, wat klas gee by die Hebreeuse Akademie in Silver Spring, Maryland. "Mense wat vinnig geld wil maak, steel die rolle en verkoop dit dan. Daar is altyd 'n vraag na Tora's."

Die polisie en rabbi's is dronkgeslaan oor hoe 'n sekere dief geweet het wanneer om ongesiens in tien sinagoges in Philadelphia, Pensylvania in te glip en Tora's te steel.

"Hy moes geweet het hoe 'n sinagoge werk," sê Michael Gilbert, 'n 38-jarige Joodse speurder wat die diefstal van sestien Tora's in die omgewing van Marion ondersoek. "Die dief moes geweet het watter dienste om by te woon en wanneer."

Gilbert sê dinge het inmekaar begin pas nadat hy 'n boodskap deur die nasionale polisienetwerk gestuur het en New York se polisie laat weet het dat hulle 'n man weens motordiefstal in hegtenis geneem en Joodse godsdienstige voorwerpe in sy besit gevind het.

Hy is Abraham Piotrkowski, die 35-jarige seun van 'n oorlede rabbi wat 'n winkel in Marion gehad het wat Joodse dokumente en godsdiens-tige artikels verkoop het.

Mev Piotrkowski het die gemeenskap gevra om haar seun se verskriklike misdaad te vergewe.

Intussen is daar al hoe minder Jode wat die eeue-oue professie as skrifgeleerde opneem, en Tora's word al hoe skaarser en duurder. - AFP.

Inflasie en werkloosheid verjaag Argentynse jongmense

BUENOS AIRES - Ongekende hoë inflasie en werkloosheid het duisende jong Argentiniërs laat besluit om te emigreer. Baie van die jongmense gaan terug na die lande vanwaar hul voorvaders gekom het om Argentinië se vroeëre ekonomiese voorspoed te help bou.

Die owerhede sê dié wat onderweg is na Spanje, Italië, Kanada, Australië, Amerika en Oos-Europa, hoop om 'n lewe van groter voorspoed buite Argentinië te vind. Sowat 'n derde van die huidige werkmag in die land is òf werkloos òf word onderbenut.

"Jongmense het nog altyd geëmigreer, maar dié keer kom hulle nie terug nie," het Cecilia Braslavsky, 'n kundige by die Latyns-Amerikaanse fakulteit vir sosiale studies volgens die dagblad Clarin gesê.

Die grootste toename in voornemende emigrante word by die Spaanse en Italiaanse konsulate ondervind waar jongmense dag en nag tou staan om die nodige dokumentasie te bekom.

Intussen het 'n winsgewende praktyk so met die toustanery kop uit gesteek - welgesteldes huur 'n "colero" teen sowat 20 Amerikaanse dollar wat dan vir hulle plek hou in die ry voor die konsulaat.

Ontleders skryf die migrasietendens nie net aan die ekonomiese krisis in die land toe nie, maar ook aan die nasionale identiteitskrisis wat Argentinië tans beleef.

Sowat tagtig persent van die land se 32 miljoen inwoners is van Italiaans of Spaanse herkoms.

Ironies genoeg was dit juis die grootskaalse Italiaanse, Duitse en Spaanse immigrasie wat in die jare ná 1880 Argentinië gebou het tot die welvarendste, mees ontwikkelde en geïndustrialiseerde land onder die Latyns-Amerikaanse nasies. Soos die meeste Latyns-Amerikaanse lande, het Argentinië egter die afgelope paar jaar ekonomies al hoe swaarder gekry.

In Januarie het die regering van president Carlos Menem 'n streng ekonomiese program in werking gestel wat daarop gemik is om die nasionale geldeenheid te stabiliseer en inflasie, wat in 1989 aan die 5 000 persent gevat-vat het, onder beheer te bring. - AFP.

Russiese Jode op soek na die groot droom

'My enigste begeerte is om in vrede te lewe'

PATRICK ANIDJAR

TEL AVIV - Jode uit die Sowjet-Unie kom die afgelope jaar in hul duisende in Tel Aviv aan op soek na die "Amerikaanse droom" in Israel.

In hul oortuiging dat sosialisme van die bose is, is die meeste van dié immigrante geharde kapitaliste met drome van groot huise, motors, kleurtelevisiestelle en ander aanloklike verbruikersgoedere.

Hoewel die meeste van dié mense in vrede in Israel wil woon, het van die immigrante besluit om hulle tussen die Palestyne in die besette gebiede te vestig sodat hulle gebruik kan maak van sekere aansporingspakkette.

Gregory Gordan, 'n 42-jarige elektrisiën en pa van drie wat van Riga, Latvië af kom, sê hy het genoeg gehad van al die moeilikheid in die Sowjet-Unie en om daardie rede wil hy nie sy lewe onder die Palestyne gaan waag nie.

"My enigste begeerte is om in vrede te leef en om my lewenstandaard te verhoog. Om óp die Wes-oewer te bly, kan my net werkloos laat en 'n moontlike vredesooreenkoms in dié gebied vertraag."

Amptenare van die Israelse departement van binnelandse sake en die Joodse agentskap wat verantwoordelik is vir die vestiging en inskakeling van die immigrante, sê 60 persent van die aankomelinge uit die Sowjet-Unie woon in Tel Aviv en omstreke, 30 persent in Haifa en tien persent van die immigrante woon in Jerusalem en aangrensende dele van die Wes-oewer. Volgens die agentskap het nog net een persent van die immigrante aangedui dat hulle graag op die Wes-oewer sal wil woon en nog niemand het enige begeerte uitgespreek om in die Gaza-strook te gaan woon nie.

Die Sowjet-Jode wil meestal in die groot stede en industriële gebiede woon omdat hulle glo dat hulle daar die geleentheid sal hê om ekonomies en materieel vooruit te gaan.

Dié houding, waar geen nasionale geesdrif te bespeur is nie, het ver-regse groepe ontnugter. Dié groepe het gehoop om nuwe steun te werf vir hul oortuiging dat Israeliese sekuriteit hervestig kan word deur die bewoning van besette gebiede.

Die Tehiya-party, wat lank reeds daarop aandring dat Israel die Wes-oewer en Gaza-strook moet annekseer, versprei pamflette by die Russiese immigrasie-sentrums waarin die lewe in Judea-Samaria opgehemel word: "...oulike kothuisies met tuine teen die aanloklikste pryse."

Een van die mense wat wel besluit het om hom in die besette gebied te vestig, is die skilder Victor Kaplansky.

"Ek het begin om die Palestyne te haat na dat Sowjet-televisie aanhoudend berigggewing gedoen het oor die 'arme Arabiere' wat doodgemaak word deur 'moordlustige soldate', en Yassar Arafat wat as 'n held voorgehou is."

"My ambisie is om die groen berge van Samaria te skilder", sê Kaplansky - "sonder die Arabiere wat tans daar woon." - AFP

Yasser Arafat, die leier van die PLO

(Foto: AP)

PLO gereed vir onderhandeling

TUNISIë - Die Palestynse Bevrydingsorganisasie is gereed om dialoog te voer met enige Israeliese regering. Dít is die standpunt van Abu Iyad, tweede-in-bevel van die PLO.

"Ons wag op 'n verklaring van Shimon Peres... na die stem van vertroue in die parlement", het Iyad in 'n onderhoud met Agence France Presse gesê.

Peres, van die Arbeidersparty, het beloof om vinnig stappe te doen om samesprekings met die Palestynse leiers op dreef te kry. Abu Iyad, ook bekend as Salah Khalaf, sê die PLO is bereid om met enige Israeliese regering wat 'n voorstel in dié rigting maak, te praat. Onlangse uitsprake deur Peres "wek die indruk dat menige struikelblokke in die weg van samesprekings reeds verwyder is". Iyad het egter gewaarsku dat dit nog nie 'n uitgemaakte saak is dat die Peres-regering tot vredesamesprekings sal kan oorgaan nie. - AFP.

Zaïre se krokodilmense pla weer

KINSHASA - "Krokodilmense" het die eerste keer in 30 jaar weer in Zaïre te voorskyn gekom en die afgelope maand 48 mense in die omgewing van Ubundu verslind.

Die Zambiese nuusagentskap AZAP sê die verdwyning van die vissermanne en hulle kano's is deur die parlementslid vir die Ubundu-gebied gerapporteer. Ubundu lê langs die Lualabarivier, stroom-op van Kisangani in die verre oostelike deel van die land.

Plaaslike owerhede is verontrus oor die uitbreek van die "duiwelse daad" en het onderneem om stappe daarteen te doen. - AFP

Grondwetlike debat ontbloot ware vraagstukke in Mosambiek

PAUL FAUVET

MAPUTO - Debat oor Mosambiek se nuwe ontwerpgrondwet is regoor die land in volle swang, maar tot nou toe blyk die gesprek ver verwyder te wees van wat die Frelimo-regering verwag het.

Toe pres Joachim Chissano die ontwerp in Januarie bekend gemaak het, het hy gesê dat burgers van die land moet besluit of hulle wil voortgaan met 'n eenparty-staat en of hulle na 'n veelparty-stelsel moet oorgaan.

Die ontwerpgrondwet maak voorsiening vir die verkiesing van 'n regeringshoof deur algehele stemreg per geheime stemming in vergelyking met die huidige stelsel waarvolgens die president van Frelimo outomaties die regeringshoof word.

Hoewel dié verwikkelinge menige Mosambiekse joernalis in ekstase gehad het, is die algemene publiek nie juis geïnteresseerd in dié sake nie.

Wat hulle egter wel doen, is om die huidige gesprekforum te gebruik om ander kwessies te lug - soos armoede en die hoë lewenskoste.

Van die mense is openlik vyandig. "Gaan sê vir die mense wat jou gestuur het dat ons doodgaan van die honger," het 'n man tydens 'n vergadering in Maxaquene, 'n woonbuurt van Maputo, aan die Frelimo-verteenwoordiger gesê. 'n Ander burger het gesê "hulle vra ons mening, maar op die einde neem hulle tog self die besluite".

Tydens 'n vergadering in die Polana Canico-woonbuurt het mense gekla oor die onwettige markte waar aansienlik meer goedere te koop aangebied word as wat in die winkels beskikbaar is.

Hulle het ook gevra waarom wit Mosambiekers en Asiate nie in die land se weermag dien nie en waarom private boere die landsvolk van hul grond onteien. 'n Vrou het kwaai opgemerk dat dit wat nou in die land gebeur een en dieselfde is as wat tydens die koloniale era aan die orde van die dag was.

Volgens instruksie van die Frelimo-regering mag niemand verkwalik word vir sy opinie nie en is die debat oop vir alle burgers van die land, ongeag politieke of geloofsoortuigings.

Voorstelle van al die vergaderings wat landwyd gehou word, sal deur 'n sentrale kantoor verwerk word en waar daar konsensus uit die inligting blyk, sal die grondwet ooreenkomstig verander word. Waar daar nie konsensus oor belangrike aangeleenthede bereik kan word nie, kan 'n referendum gehou word.

Laat vanjaar sal die finale ontwerpgrondwet voor die parlement vir finale stemming dien. - AFP

Russe se trots in Amerika groei sterker

BERTRAND BOLLENBACH

WASHINGTON - Amerikaners van Russiese herkoms wat dekades maar stil gebly het, begin nou hulle stemme dik maak in die groot Amerikaanse koor.

Amerikaners van verskeie etniese groepe - mense van Armenië en die Oekraïne, is trots op hulle herkoms en neem lank reeds deel aan die politieke debat in die land.

Vir baie jare het Russiese immigrante, wat juis van onderdrukking in die Sowjet-Unie gevlug het, ook in Amerika stigmas aan hulle voel klou. Sommige het selfs hulle vanne laat verander om nie as van Russiese herkoms uitgeken te word nie.

Ondanks vyandigheid het die Russe hulle kultuur behou en in stede soos San Francisco, Los Angeles, New York en Washington is daar Russies-ortodokse gemeentes en skole, hoewel dié soms deur onderlinge geskille verdeel word.

Die Russiese gemeenskap van Amerika het in 1973 sy eie nasionalistiese vereniging gestig, die Kongres van Russiese Amerikaners. Dié beweging beywer hom vir die bevordering van Russiese kulturele en geestelike gebruike en om die verskil tussen "Russies" en "Sowjet" by mede-landsgenote tuis te bring.

Eugenia Ordynsky, direkteur van die kongres, sê indien die huidige demokratiese wind wat oor die Sowjet-Unie waai, vasskopplek kry, sal dit "vir ons ook positief wees". Sy het egter ook die vrees uitgespreek dat die ontwikkelinge kan uitloop op 'n anti-kommunistiese militêre diktatorskap of die terugkeer tot 'n Stalinistiese regime. - AFP

Unita gereed om gevegte te staak

PARYS - Unita sê sy magte sal oral ophou veg behalwe in die Angolese hoofstad, Luanda. Die rebelle sê in 'n verklaring wat in Parys ontvang is dat hulle egter baie hard op Luanda sal toeslaan indien die Angolese regering nie instem tot vredesamesprekings nie.

Volgens die verklaring wat van die Unita hoofkwartier Jamba afkomstig is, is die rebelle gereed om vyandelikhede onvoorwaardelik te staak ondanks die feit dat die MPLA sy offensief in die Quito-Kuanavale/Mavinga-streek volhou. Unita het regstreekse samesprekings sonder enige voorwaardes aangevra en voorgestel dat die eerste ontmoeting geheim gehou word en dat dit in Portugal plaasvind. In die verklaring het die rebelle hul volle vertroue in president Mobuto van Zaïre as bemiddelaar uitgespreek. Daar is ook onderneem dat Unita van sy kant af alle ooreenkomste wat die afgelope 15 jaar onderteken is, sal onderhou, mits vry en regverdige verkiesings - onder internasionale toesig - in Angola gehou word.

Intussen word uit Moskou verneem dat Amerika sy militêre hulp aan Unita verskerp. Volgens Boris Gan, Sowjet nuus-ontleder van die nuusagentskap Africa News Organisation, bereik ligte vuurwapens, artillerie, myne en Stinger-missiele Angola via Zaïre nadat dit in Kinshasa afgelewer is. - AFP en ANO

'People's power' is reeds aan 't werk

WILTON MKWAYI

ONS beweeg nader na die dag wanneer die meerderheid sal regeer. Die ANC is op die oomblik besig om homself voor te berei vir die samesprekings met Staatspresident FW de Klerk wat eindelik tot 'n politieke skikking sal lei.

Dit wit minderheid mag dalk die noodsaaklikheid vir sommige veranderings aanvaar het, maar hul wil steeds verseker dat al die ekonomiese mag wat tans deur die staat beheer word, deur middel van privatisering na Groot Kapitaal oorgedra word.

Dit beteken dat wanneer ons die mag verkry, die staat uit 'n ekonomiese oogpunt baie swak gaan wees. Al die groot staatsbeheerde korporasies soos Yskor, Eskom, SA Vervoerdienste en die Poskantoor sal deur kapitaliste besit word.

Dit sal dan moeilik wees om die lot van die werkers te verbeter en ons sal nie die groot winste wat hul maak, vir die verbetering van sosio-ekonomiese omstandighede kan gebruik nie.

Die vier grootste bedrywe wat vir privatisering uitgesoek is, is die Vervoerdienste, Yskor, Eskom en die Poskantoor. Yskor is reeds geprivatiseer en die staat het sy 70 persent aandeel in Sasol op die Johannesburgse Effektebeurs verkoop.

Wie gaan voordeel uit privatisering put?

Eerstens gaan die staat sowat R250 biljoen uit die verkoop daarvan maak. Dit is genoeg geld om

Wilton Mkwayi, die onlangs vrygelate ANC-leier

20 miljoen huise te bou.

Tweedens Groot Kapitaal, wat die aandele teen winskopies sal kan aankoop. Derdens gaan duisende werkers hul werk verloor in 'n poging van Groot Kapitaal om die salarisrekening te verklein. Sedert 1985 het 14 000 Eskom-werkers hul werk verloor, 23 000 Yskorwerkers het sedert privatisering werkloos geword en 75 000 werknemers van die Vervoerdienste het die afgelope vyftien jaar hul werk verloor.

Tans loop sowat 20 000 deeltydse poskantoorwerkers gevaar om hul werk te verloor.

Hoekom het die staat die geld so nodig?

Die antwoord is dat dit geweldig baie kos om apartheid in stand te hou. Ons het elf parlemente of nasionale vergaderings, 206 kabinetsministers, vyf staatspresidente en tien eerste ministers. Daar is verder agttien departemente van gesondheid en welsyn, veertien departemente van finansies, twaalf departemente van behuising, en so gaan die storie aan.

Weens die geweldige impak van ons stryd oor die laaste dekade, besef die staat dat hy verbeterings aan ons onderwys, behuising en dienste in die townships moet aanbring. Dit kos ook geld.

Om vir al dié dinge te betaal, is die staat gedwing om buitelandse lenings by oorsese banke te maak. Hy het skuld van R60 biljoen. Sanksies het die invloei van buitelandse kapitaal verhoed, wat ekonomiese groei gestrem en gevolglik 'n kleiner belastinginkomste vir die staat tot gevolg gehad het.

Die staat wil die inkomste uit privatisering gebruik om sy buitelandse skuld af te betaal en die res gebruik om die mag te behou deur ons af te koop.

Ons verwerp dié beleid geheel en al. Dit is niks anders as 'n vorm van diefstal nie.

Hy steel ons welvaart, verkoop dit aan Groot Kapitaal en gee vir ons 'n klein deeltjie van die pastel nadat buitelandse banke, die staatsburokrasie en groot kapitaal afbetaal is.

Verder het Groot Kapitaal die afgelope jare die boodskap uitgedra dat die ekonomiese krisis te wyte is daaraan dat te veel van die ekonomie deur die staat besit word. Indien privatisering plaasvind, gaan eienaarskap bloot van die staat na Groot Kapitaal verskuif.

Privatisering beïnvloed ook noodsaaklike dienste soos elektrisiteit, gesondheid, behuising, vullisverwydering, riooldienste en andere. Dié dienste is vir jare al die fokus van ons woede in talle gemeenskappe oor die lengte en breedte van ons land. Dit is die dienste wat die staat moes voorsien, maar in gebreke gebly het om te doen omdat hul geredeneer het dat ons nie tydelik in die stede woon.

Nou dat hulle ons permanensie aanvaar, sê die staat die dienste moet deur die private sektor verskaf word.

Dit is hoekom die R3 biljoen wat die Staatspresident vir sosiale opheffing bewillig het, deur groot besighede bestuur gaan word.

As daardie geld vir ons gemeenskappe bewillig is, hoekom kry ons nie beheer daaroor nie? Hoekom moet Jan Steyn, grootbaas van die Stedelike Stigting, wat nie ons bondgenoot is nie, verantwoordelik wees vir die besteding van die geld?

Die privatisering van behuising is moontlik die grootste bedreiging van almal. Dit sal die huise wat ons die laaste jare gekoop het en besig is om te koop, in verhandelbare produkte omskep.

Behuising is 'n reg, nie 'n bron van wins vir die konstruksiemaatskappye wat dit bou of die bougenootskappe wat lenings teen hoë rentekoerse gaan uitleen nie. Dink net aan die beleggingsmaatskappye wat ou huise gaan opkoop, 'n nuwe laag verf gaan gee en dit herverkoop teen 'n prys wat die meeste mense nie kan bekostig nie.

Wat is die alternatiewe?

Is daar 'n stelsel wat verhoed dat die staat alles beheer, maar terselfdertyd privatisering verhoed?

Daar is, en dit is "people's power". Dit is nie iets wat in die jare na die bewindsoorname van die ANC gaan gebeur nie. O nee, dit het reeds begin en vind op dié oomblik plaas.

Ons straatkomitees en "shop steward committees" is die basiese organe op gemeenskapsvlak. Hieruit is nuwe idees gebore oor hoe om staatsbeheer en privatisering te hanteer.

Die voorbeeld wat ek in gedagte het, is afkomstig uit Soweto. In Soweto het ons strukture vorendag gekom met die idee van 'n elektrisiteits-koöperatief. Ons eis, en Eskom het ingewillig, dat elektrisiteit nie deur die korrupte en onwettige Soweto-raad aan die gemeenskap verskaf kan word nie.

In plaas daarvan het die Soweto People's Delegation voorgestel dat 'n koöperatief saamgestel word wat deur elke enkele elektrisiteitsverbruiker besit wórd. Geen kapitalis sal toegelaat word om aandele hierin te besit nie en dit sal op 'n nie-winsgewende wyse bestuur word.

'n Verkose uitvoerende komitee sal al die besluite neem. Dié model is 'n voorbeeld van hoe ons, die mense, beheer kan neem oor dit wat aan ons behoort.

(Hierdie is 'n verwerking van 'n toespraak wat Wilton Mkwayi onlangs in Johannesburg gehou het)

'n Klein vissie in 'n groot see

'n Wêreld wat op sy kop gedraai is.

Dít is min of meer hoe die gewone lidmaat die ingrypende veranderinge in die land beleef. Wat gister 'n terroriste-organisasie was, is vandag 'n potensiële bondgenoot. Veroordeelde gevangenes van wie tot onlangs geen woord aangehaal mog word nie, verskyn weekliks op televisie en word ewe hoflik deur andersins geniepsige verslaggewers behandel.

Die ineenstorting van stereotipe en denkraamwerke wat oor dekades opgebou en kunsmatig aan die lewe gehou is, is miskien die belangrikste kenmerk van ons tyd.

Een van die agtergeblewe gebiede waarop die grootste verskuiwings nog sal moet kom, is die wyse waarop ons oor die kerk dink.

"Kerk" beteken vir die meeste Afrikaners hul eie kerk, of dan hoogstens die drie "Afrikaanse" kerke. Afhangende van die denominasie, is die kerk vir Afrikaners so min of meer gelyk aan die Algemene Sinode, Johan Heyns of die plaaslike dominee en sy kerkraad. Dit is in elk geval 'n instansie wat groot invloed op die regering uitoefen, wat gereeld "vertroulike" samesprekings met regeringsleiers voer. Dit is ook nie kerklike styl om die owerheid in die verleentheid te stel deur hulle in die openbaar tereg te wys nie - hulle het dit moeilik genoeg en verdien eerder ons ondersteuning as kritiek.

Op die meer persoonlike vlak is die kerk waar ek "onder my eie mense"

kan wees, waar ek 'n bietjie die politieke en ekonomiese druk van die samelewing kan ontvlug.

Die kerk moet inderdaad 'n plek van inkeer, selfondersoek en geestelike vernuwing wees. Maar krag wat so gevind word, is nie bedoel om kerklike isolasie verder te versterk nie. Dit moet eerder gebruik word om met nuwe moed die uitdagings van die lewe aan te pak.

Om dié rede sal ons opvatting van die kerk ingrypend hersien moet word. Niemand anders nie as Johan Heyns het onlangs oor die verandering in die rol van die kerk geskryf.

Die (Afrikaanse) kerk is nie langer 'n groot vis in 'n klein dammetjie nie, maar 'n klein vissie in 'n groot see. Trouens, dit was nog nooit werklik 'n groot vis nie. Omdat die mure van die visdammetjie so hoog opgebou is, het ons nie meer 'n besef van die oseaan daarbuite nie en het ons ons eie belangrikheid begin oorskat.

Miskien kan dit die maklikste deur 'n paar statistieke uitgewys word. Altesame 77 persent van die totale bevolking van Suid-Afrika is aanhangers van die Christelike geloof. Die hele NG familie verteenwoordig 12,5 persent, die Hervormde Kerk 0,8 persent, die Gereformeerdes 0,5 persent. Slegs een uit elke 200 inwoners van die land behoort aan die kerk van die Staatspresident. Die Rooms-Katolieke beloop 9,2 persent, die Metodiste 10,1 persent. Die grootste blok is dié van die sogenaamde onafhanklike swart kerke met 19,9 persent - dus aansienlik groter as die hele NG-familie saam.

Een uit elke vyf van die swart bevolking behoort aan dié groepering, wat die afgelope tyd met bykans 300 persent per jaar gegroei het. Die besoek van die vorige Staatspresident, PW Botha, aan biskop Lekgonjane, die leier van een van die groepe, was dus nie om dowe neute nie.

In die Suid-Afrikaanse kerklike see swem daar dus groot skole vis. Trouens, die kerk in Suid-Afrika is vir alle praktiese doeleindes 'n swart kerk. Selfs binne die NG familie - en min mense besef dit - is witmense in die minderheid: 48,7 persent teenoor 51,3 persent van die res.

Nou word dit ook duidelik waarom daar so 'n sterk stroom in die wit NG kerk is wat hul teen enige gedagte van strukturele eenwording met die res van die familie verset.

Wie nog steeds aan die kerk in rasse-terme dink, ervaar elke gedagte aan eenheid as die verlies van beheer, as die prysgawe van 'n laaste vesting, wat ten alle koste verhoed moet word.

Heelwat slim tegniese argumente is uitgedink waarom dit onmoontlik is en waarom dit onwenslik sal wees, maar wat almal uiteindelik gedra word deur die vrees van "verdringing" en die verlies van effektiewe beheer.

Maar daar is ook 'n sterk en groeiende stroom in die Afrikaanse kerke wat instinktief wéét dat die enigste weg vorentoe die herstel van die kerklike gemeenskap is. Dit gaan 'n baie moeilike en opdraende stryd wees wat herskoling van die lidmate van dié kerk sal vereis.

In die eerste plek 'n herskoling van wat die kerk bedoel is om te wees. In die kerk is ons inderdaad onder "ons eie mense" - maar dié "eie" vind sy grond in dit wat die eiendom van Christus is. Die kerk bestaan uit werklike broers en susters vir wie die bloed van Christus dikker as water van menslike belange en voorkeure is.

Tweedens is 'n herskoling in die rolverwagting van die kerk nodig. Die kerk is nie soseer bedoel om 'n veilige, stormvrye tuiste te bied nie, maar om 'n lewende ontmoetingsplek te wees waar brûe gebou kan word, spanninge gehanteer kan word, nuwe moontlikhede in vasgelope situasies ontdek word.

Derdens is 'n terugbeweeg na en 'n inbeweeg in die groter Suid-Afrikaanse kerklike gemeenskap nodig. Dit is 'n gemeenskap van wie ons onsself alleen tot ons eie skade en verarming geïsoleer het. Ons sal na die uitdraaipad vóór Cottesloe op ons spore moet teruggaan om 'n nuwe aanloop te vind.

Maar - en dit sal ons goed moet besef - dié terugkeer sal nie op eie voorwaardes en in hoofvaardigheid kan geskied nie. Dit is alleen in skulderkenning, in 'n nederige opsoek van die bande en 'n wedersydse ontdekking van mekaar moontlik. Daar is baie wat vergewe moet word, baie wat reggestel moet word, baie wat ingehaal moet word.

Daar is min twyfel dat die res van die kerklike familie reikhalsend uitsien na die terugkeer van dié lede van die familie as dit in gees en in waarheid geskied, sonder valse voorwendsels. Dit mag net wees dat hierdie agtergeblewe broeders en susters verras word deur die gulheid van die ontvangs - en die geestelike rykdom ontdek wat hulle hulself so lank ontsê het.

(Teks en konteks word geskryf deur 'n paneel van bekende teoloë)

Van Aristoteles tot Branch

Verander ons houding jeens reptiele?

GROENPRAATJIES

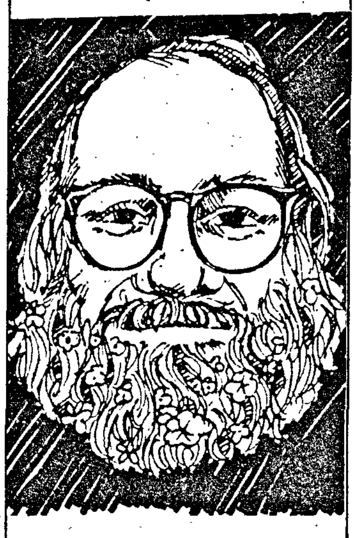

TIENIE DU PLESSIS

VOLGENS berigte in die dagpers het 'n luislang in die Laeveld onlangs drie klein hondjies ingesluk. Die eienaar van die hondjies het die luislang redelik rof rondgepluk en die slang het sy ete opgebring. Een hondjie het oorleef en is dadelik "Jonas" gedoop.

Wat daarna gebeur het, is myns insiens merkwaardig. Jonas se baas het die luislang op sy bakkie gelaai en 'n aantal kilometer van sy plaas in die veld vrygelaat. Is daar 'n verandering in die mens se houding teenoor reptiele te bespeur?

Die gebruiklike verloop van so 'n storie sou tot die vernietiging van die slang lei. In die boek waaraan "Jonas" sy naam te danke het, is daar ook 'n opdrag dat die mens geen genade teenoor slange behoort te oorweeg nie - omdat die basis van alle "boosheid" in die slang gesetel is. Die meeste mense aanvaar dié siening as die enigste aanduiding tot optrede wanneer hulle met 'n slang te doen kry. Die idiomatiese stigma waaronder die term "slang" in bykans alle tale gebruik word, is 'n bewys van die minagting waarmee daar na reptiele gekyk word.

Die mens het 'n lang en fassinerende verhouding met reptiele. Aristoteles het alles wat destyds oor die Nyl-krokodil, skilpaaie, slange en akkedisse van Griekeland bekend was, in sy "Historia Animalium" opgeteken. Sedertdien het daar 'n groot aantal geskrifte oor dié afdeling van die diereryk die lig gesien.

Daar is tans 'n ongekende belangstelling in die "herpetofauna" van ons sub-kontinent. Die baanbrekerswerk van Vivian FitzSimons ("Snakes of Southern Africa", 1962 - indien jy 'n oorspronklike kopie het, is jy nou 'n ryk mens), word deur 'n verskeidenheid van nuwe navorsingsprojekte vervang. In die Kaap is die taksonomie van 59 persent van akkedisse reeds verander. Altesame 27 persent van SWP de Waal se studie (1978) in die Vrystaat het uit nuwe rekords bestaan. In die Transvaal het die herpetologiese navorsing van Niels Jacobsen 'n hele aantal nuwe spesies aan die lig gebring - meestal akkedisse en geitjies. Bill Branch se "Field Guide to Snakes and other Reptiles of Southern Africa", Struik, 1988, kan tans as die gesaghebbendste publikasie beskou word - 'n moet vir jou boekrak.

Ondanks dié kennis-basis is daar nogtans 'n irrasionele vrees vir slange en ander reptiele by baie mense. Dit is natuurlik omdat daar slange is wat gevaarlik en selfs dodelik vir die mens is; daar word gevolglik heelwat klem op dié uitsonderlike slange geplaas. Wonderlike slangstories het ook dan hierin hul oorsprong. Tog is slegs 24 van die 78 soorte slange wat in die Transvaal voorkom, gevaarlik. En selfs die dodelike spesies speel 'n belangrike balanserende rol in hul omgewing - knaagdiergetalle word byvoorbeeld uitstekend deur kobras en pofadders beheer.

Slange is nie van nature aggressief teenoor mense nie. Dit is 'n vreemde gedagte dat dié kobra kwaad vir jou is omdat jy in sy veld stap, is dit nie? Hou hom dop en kyk hoe stil hy in die gras wegglip. 'n Pofadder sal soms stil lê om nie aandag te trek nie, maar dit is nie 'n "hinderlaag" nie!

In ieder geval kan jy maklik enige slang stof in die oë skop. Die spoed van slange word grootliks oorskat. Dit is te betwyfel of die spoed van selfs ons vinnigste slang - die geelpenssandslang - 8km/h oorskry. Selfs wanneer 'n pofadder of gaboenadder byt, is die beweging nie vinniger as 12 tot 16km/h nie; jy kan jou hand gemaklik vinniger beweeg.

Die meeste bytgevalle in Suid-Afrika is deur pofadders en gewoonlik aan die enkel of voorhand wanneer vuurmaakhout versamel word. Met ander woorde 'n mens moet jou oë oophou in die veld. Dra, as jy kan, altyd stewels wat jou enkels beskerm en wees rustig.

Indien jy wel ongelukkig is en gebyt word, moet jy steeds rustig bly. Probeer die slang wat jou gebyt het identifiseer en soek die naaste mediese hulp op. Die era van die onmiddellike teengif-inspuiting is agter die rug. In baie gevalle is die reaksie op die teengif erger as die slangbyt self en met enkele uitsonderings is daar meer as genoeg tyd om 'n hospitaal of geneesheer te bereik.

Onthou dat die mense wat gebyt word, gewoonlik dié mense is wat slange hanteer; hulle weet ook gelukkig onmiddellik wat gedoen moet word. 'n Vriend van my is al drie keer deur 'n swart mamba gebyt en leef nog - hy is 'n herpetoloog en stel voor dat 'n mens nie onnodig met slange "rock-'n-roll" nie.

Aan die begin van die Tweede Wêreldoorlog het 'n bekommerde Jan Smuts 'n aantal wetenskaplikes beveel om slange in die Noord-Transvaal aan te keer, omdat daar 'n tekort aan serum kon ontstaan wanneer die troepe in die Noorde deur hordes slange aangeval word. Rekords vertel dat daar slegs 14 slangbytgevalle gedurende die hele tydperk van vyandigheid onder die Suid-Afrikaanse magte aangeteken is; nege hiervan onder die manne wat die slange moes gaan vang het!

Slange is natuurlik giftig omdat hulle moet eet. By die meeste slange hou giftigheid verband met die grootte van die prooi.

By baie mense sou die byt van 'n rooilippie soos die irritasie van 'n bysteek wees, maar dit is goed genoeg vir dié slangsoort se gebruiklike kos (paddas, klein akkedissies, ensovoorts).

'n Oubaas van Noord-Transvaal het die volgende oor die swart mamba te vertel: "Die 'loodslang' byt nie vir elke bakatel nie; net as hy honger het!" Dit vorm een van die raaisels rondom gevaarlike slange. Die gif van die swart mamba is neuro-toksies en met 'n beskikbare 100 tot 400 milligram van die gif (10 tot 15 milligram is dodelik vir mense), is die mamba natuurlik 'n gevaarlike kalant.

Mambas is groot slange, hulle groei tot 'n lengte van 200cm in hul eerste jaar, 'n maksimum van 430cm is reeds opgeteken. Die mamba byt sy prooi (voëls, dassies, rotte) totdat die gif sy werk doen.

Hoekom sou die gif so sterk wees dat dier en mens gedood kan word selfs al sou die slang dit onmoontlik vind om te eet? As beskerming sou die gif 'n oombliklike reaksie moet veroorsaak indien dit doeltreffend wil wees. Selfs al byt 'n mamba 'n mens het jy nog 'n buitekans om die slang te vernietig; dit is nou voor jy self omkap.

Op die oog af lyk die gif wat 'n mamba tot sy beskikking het na 'n klassieke geval van "overkill". Hoe verklaar 'n mens dit? Het iemand 'n antwoord? Ons weet die mamba is territoriaal. Hulle sal probeer wegkom van versteuring, maar sal met beslistheid hulself beskerm wanneer hulle in 'n hoek vasgekeer word.

Nietemin, 'n werklik indrukwekkende gesig is die beweging van 'n groot mamba in die veld - die slang sal 'n derde van sy lengte oplig, 'n klein bakkop trek en met 'n sis-geluid sy swart mond ooptrek as hy gekonfronteer word. Beweeg liefs weg van die slang af en hy sal self retireer - met 'n duidelike ritseling en statig opgelig deur die gras. Jy is gelukkig om só iets te sien. Mambas is skaars.

Tienie du Plessis is die mede-direkteur van Taurus-uitgewers

'n Mens word nie sommer net afgedank nie

ARBEIDSAKE

THEO HEFFER

DIE onbillike ontslag van semi- en ongeskoolde werkers is iets wat 'n mens in die algemeen minder teëkom as in die verlede.

Die meeste werkgewers is vandag bewus van die beskermings wat werkers ooreenkomstig die Wet op Arbeidsverhoudinge geniet. Die demokratiese vakbonde het daarvoor gesorg dat die rol van die nywerheidshof en sy uitsprake oor onbillike arbeidspraktyke teen werkers wyd en syd bespreek word.

In die meeste organisasies word die regverdigheid hiervan aanvaar en bestuurspraktyke is opgeknap. Werkers word al hoe minder sonder goeie rede in die pad gesteek en indien dit gedoen word, kan die werkgewer hom voorberei op 'n brief van die vakbond en moontlike regstappe teen hom.

Maar dit wil tog voorkom of asof baie werkgewers en bestuurslede onder die wanindruk verkeer dat dié beskerming van die wet slegs swart werkers geld, of fabriekswerkers, of vakbondlede.

Dit is die enigste afleiding wat ek kan maak in die lig van die talle onbillike ontslaggevalle van bestuursmense en senior personeel wat ek deesdae teëkom - almal persone wat normaalweg nie by 'n vakbond sou aansluit nie.

Behalwe vir landbouwerkers, staatsamptenare en huisbediendes, geld die wetgewing aangaande onbillikke arbeidspraktyke, soos al ons arbeidswetgewing, vir alle werknemers, ongeag hul ras of senioriteit. Die omskrywing van 'n "onbillike arbeidspraktyk" is besonder wyd, maar die uitsprake van die nywerheidshof neig al hoe meer na die regverdige standaarde soos vervat in die konvensies van die Internasionale Arbeidsorganisasie.

In die geval van diensbeëindiging deur 'n werkgewer, word slegs drie redes as billik beskou: wangedrag, onbevoegdheid of bedryfsbenodighede.

As 'n bevoegde werknemer met twintig jaar diens, wat hom/haar nooit skuldig aan enige wangedrag in die werkplek gemaak het nie, slegs met die vereiste kontraktuele kennisgewing afgedank word, is dit duidelik 'n onbillike arbeidspraktyk.

Die wet bepaal dat 'n praktyk onbillik is as dit die uitwerking dat 'n werknemer "onregverdig daardeur geraak word" of dat sy/haar werkgeleentheid of werksekerheid onregverdig benadeel word. Ek het mos gesê dis wyd gestel!

Maar wat van die derde rede, naamlik bedryfsbenodighede? Dit word aanvaar dat ekonomiese skommelings, meganisasie, herstrukturering ensovoorts aanleiding kan gee tot die vermindering van beskikbare poste.

Internasionale standaarde, wat deur die nywerheidshof onderskryf is, vereis egter dat werkgewers in sulke gevalle sekere stappe moet doen voordat hulle werknemers in dié oortollige poste kan afdank.

Werkgewers moet byvoorbeeld stappe doen om diensbeëindigings weens oortollige poste te verminder of vermy. Oorplasings moet oorweeg word; opleiding vir ander werk is dalk moontlik en nuwe indiensnemings moet vroegtydig gestaak word. Daar is ander stappe ook, maar die hof sal oortuig wil wees dat alternatiewe stappe oorweeg is en dat dit werklik nodig was om die werknemer se diens te beëindig.

In die tweede plek moet die werkgewer die betrokke werknemer genoegsame waarskuwing gee dat sulke ernstige stappe oorweeg word. Die bedoeling is dat konsultasie moontlik moet wees voordat diensbeëindiging 'n afgedwonge feit word. Die redes moet verduidelik word, sodat alternatiewe tot diensbeëindiging deeglik ondersoek kan word. Die faktore wat bepaal dat sekere werkers se dienste beëindig sal word terwyl ander in diens sal bly, moet ook bespreek word, sodat dit op 'n regverdige basis kan geskied.

Die hof sal tevrede wil wees dat daar nie ligtelik en sonder goeie rede met diensbeëindiging voortgegaan word nie, en as dit noodwendig is, die betrokke persone op 'n regverdige basis vir diensbeëindiging bepaal word.

Onregverdige en arbitrêre diensbeëindiging moet nie onder die skyn van oortolligheid van poste plaasvind nie.

Dit is ook die rede waarom daar gewoonlik in die geval van oortolligheid bykomende vergoeding by diensbeëindiging betaal word. Dit neem die angel uit die onaangename gebeurtenis. Die feit dat die werkgewer bykomende vergoeding moet betaal, verseker dat daar nie ligtelik tot dié stap oorgegaan word nie. Dié vergoeding word gewoonlik op die tydperk van vorige diens gegrond. Dit dien as erkenning vir die werknemer se bydrae tot die maatskappy se welvaart, maar dra ook by om die werknemer en sy/haar gesin te help in die tydperk van werkloosheid wat voorlê.

In 'n onlangse uitspraak van die nywerheidshof is daar gevind dat 'n weiering in prinsiep om bykomende vergoeding by diensbeëindiging weens oortolligheid te betaal, 'n onbillike arbeidspraktyk uitmaak.

Die hof het daarop gewys dat 'n langdienswerknemer veral, 'n eienskapreg in sy pos verdien. Werkgewers mag nie na willekeur daarmee probeer wegdoen nie.

In die belang van die hele samelewing is dit 'n funksie van wetgewing om die mag van die sterker party te beperk ter beskerming van die swakker.

In dié sin is die onbillike arbeidspraktyk-wetgewing funksioneel, en dra dit by tot 'n regverdiger en meer demokratiese samelewing.

Theo Heffer is 'n konsultant in Arbeidsverhoudinge

Vrye **Weekblad**

Die man met twee gesigte

Hoofman Mangosuthu Buthelezi van Kwazulu is 'n swart leier wat hoog aangeskryf staan in die Weste en onder seker die meerderheid blanke Suid-Afrikaners.

Sy uitsprake teen geweld en sanksies en ten gunste van 'n kapitalistiese stelsel is veral die redes daarvoor. Sy histeriese teenstand teen die ANC maak hom selfs deesdae in regse kringe bemind.

Buthelezi is beslis nie 'n politikus in dieselfde klas as die korrupte Sebe's en Mantanzima's en Mahlangu's nie. Hy het sonder twyfel 'n relatief sterk gevolg en moet 'n deel van die krediet kry daarvoor dat groot apartheid nie geslaag het nie. As hy toegegee het aan druk om onafhanklikheid vir Kwazulu te aanvaar, sou die politiek waarskynlik vandag anders gelyk het.

Maar dit het tyd geword dat Buthelezi se werklike rol in die Suid-Afrikaanse politiek van vandag en in die streekspolitiek van Natal brutaal eerlik bekyk word.

In 1990, met sy bloedvergieting, hoë politieke temperatuur en met onderhandelinge voor die deur, durf 'n mens nie meer doekies omdraai of onverwantwoordelike, oorlog- en magsugtige politici met handskoene hanteer nie.

Ons glo Buthelezi nie meer wanneer hy so hoog opgee oor sy teenstand teen geweld nie.

Daar is meer as genoeg getuienis dat sy Inkathabeweging en sy tuisland se polisie eerder 'n instigerende as 'n vredemakende rol speel in die tragiese geweldpleging wat die laaste weke 'n epidemie in Natal geword het. Die Kwazulu-polisie is brutaal in hul hardhandigheid en partydigheid teenoor politieke teenstanders, en al die krygshere wat vir soveel van die geweld geblameer word, is Inkatha-ondersteuners.

Hoeveel keer was van sy Inkatha-leiers en parlementslede nie al voor die hof gesleep vir geweld nie? Ons kan nie onthou dat Buthelezi een van hulle ooit openlik gerepudieër of uit Inkatha geskors het nie.

Met sy herhaalde standpunt dat hy teen geweld is, maar nie sy mense kan keer as hulle hulself wil "verdedig" nie, het hy onder sy ondersteuners die indruk geskep dat hy aanvalle op teenstanders goedkeur. Deur sy versuim om teen geweldenaars in Inkatha en teen krygshere op te tree, het hy die indruk geskep dat hy hul optrede stilweg kondoneer.

Ons het ook al genoeg gehoor van mense wat gruwelike stories vertel van wat met jou kan gebeur as jy Inkatha durf teenstaan. Kwalik die werk van iemand wat sterk in die demokrasie glo. Eerder kenmerkend van die houding van 'n stam-despoot van 'n paar geslagte gelede.

Ons vind Buthelezi se swaar klem op Zoeloestamgebondenheid ook heeltemal uit pas met die prosesse wat tans in ons land aan die gang is. Wat meer is, dit kan uiters gevaarlik word in die dae wat voorlê.

In die nasionale politiek vind ons Buthelezi 'n verdelende faktor, 'n dubbelprater en 'n magsugtige politikus wat konfrontasie soek.

Natuurlik is daar ook nie veel engele aan die ander kant van die bloedige stryd in Natal nie, maar as Buthelezi nie geglo het aan politieke mag ten alle koste nie, sou dit sekerlik vandag heelwat anders gelyk het in dié getraumatiseerde gemeenskap.

Miskien moet FW de Klerk nog 'n maal dink voordat hy Buthelezi so gretiglik as 'n bondgenoot aanvaar.

Miskien moet Bush en Thatcher en Kohl 'n slag die werklikheid van die situasie in Natal beter probeer verstaan voordat hulle vir Buthelezi die rooi tapyt uitrol.

Agter die "gematigde" masker skuil waarskynlik 'n heethoof wie se vredeliewendheid en agting vir demokrasie net veldiep gaan.

So sê hulle . . .

"Daarna sal die groot uitdaging wees om die groot gaping tussen blanke en swart onderwys te oorbrug sonder om die gehalte van die goed georganiseerde blanke onderwysstelsel te verlaag." - Nahas Angula, Namibia se minister van onderwys

"Hoe lank sal die kerk sukkel om ons uit te hou, om te ontken dat God ons net soveel geroep het as mans, dat dit nie van jou vervlakste geslag afhang nie..." - Helena de Swardt, 'n afgestudeerde vroulike teologiestudent.

"Gaan en kies vir jou 'n huis vandag in 'n blanke gebied. Wanneer ons oorwin, sal die huis joune wees!" - 'n smeerpamflet wat in die naam van die ANC uitgegee is.

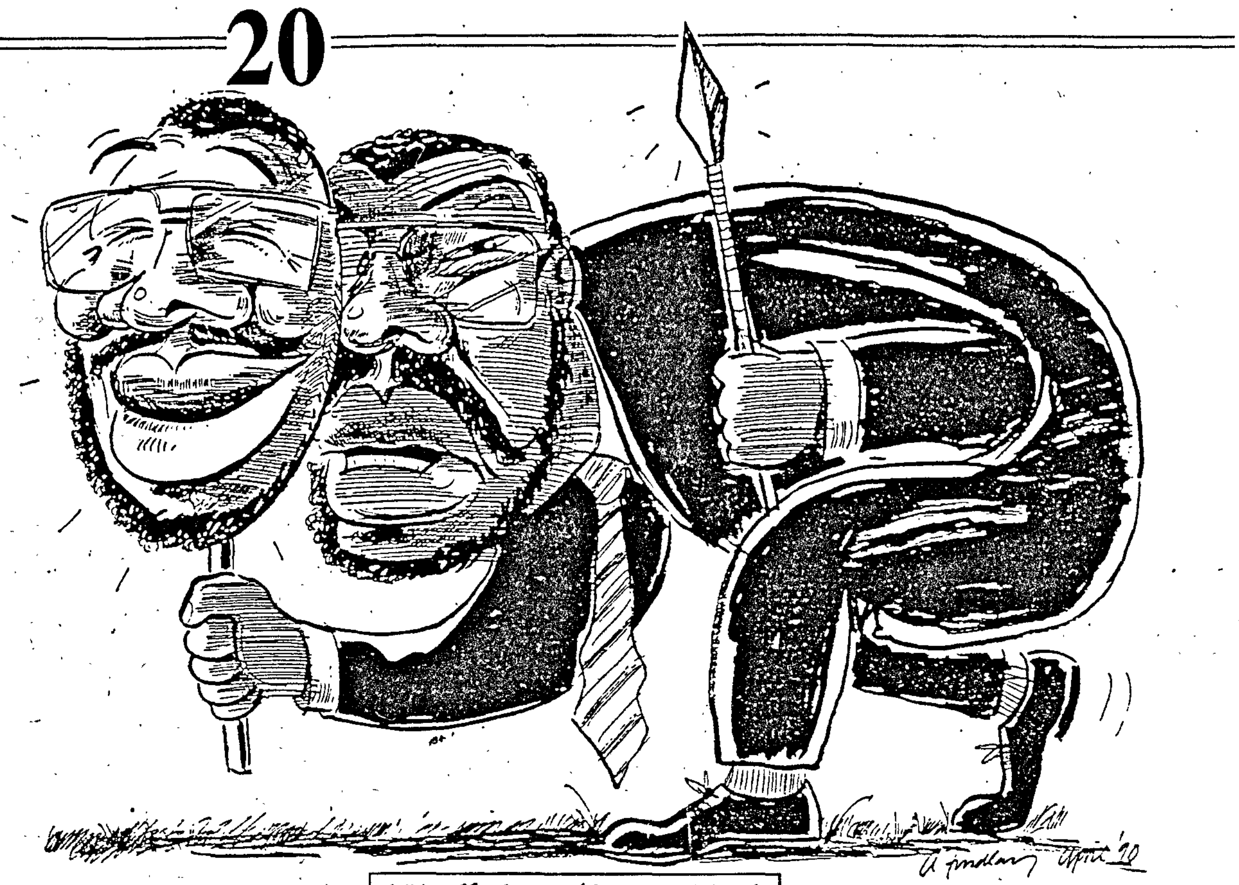

BRIEWE

Dié mense hoort nie in 'n nuwe Suid-Afrika

Hendrik Jaars van Bloemfontein skryf:

Met verwysing na Karel van der Merwe se brief, "'Opdrifsel' oplaas in die regte perspektief" (Vrye Weekblad 16 Maart 1990), die volgende:

Dis is inderdaad die aakligste skrywe wat ek ooit onder oë gehad het. Dit is ondenkbaar dat 'n mens sulke twak en niksseggendhede soos hy kan kwytraak.

Hy sê: "Dat 'n Afrikaner so bliksems laag kan daal om die swartes op te sweep gaan my te bowe." Dit is noodsaaklik dat 'n mens wat so redeneer weer eens reggehelp moet word. Wanneer daar gepraat word van "Afrikaner", word daar terselfdertyd van "nasionalisme" gepraat.

Genl JBM Hertzog het 'n mooi definisie van nsionalisme gehad: "Suid-Afrika Eerste!" Daarom neem ek aan dat om 'n Afrikaner te wees, is om jou bors in die buiteland te kan uitstoot en te kan sê: "Ek is van Suid-Afrika."

Dit sal interessant wees om te hoor wat Van der Merwe se definisie van nasionalisme is. Sy brief getuig daarvan dat hy Vrye Weekblad met oogklappe aan lees. Daar sal ook niks van sy dreigemente kom nie, trouens dit is gelykstaande aan goggamaak-vir-baba-bang-stories.

Dit is juis sulke elemente in ons samelewing wat versoening en demokrasie verhoed. Om die waarheid te sê, sulke mense hoort nie in die nuwe Suid-Afrika nie. Hulle vasklouery aan hul kru en walglike rassisme sal maak dat hulle vir ewig vreemdelinge op die vasteland van Afrika word.

Ek salueer Vrye Weekblad vir die dapper wyse waarop die koerant die waarheid aan die publiek oordra. Vrye Weekblad het die eerste keer werklik bewys gelewer van wat die roeping van die pers is. Waar daar nou beweeg word na demokrasie, is die pers se rol in 'n veranderde Suid-Afrika onontbeerlik. Wat egter onbetwisbaar is, is dat Vrye Weekblad voortgaan om mense uit daardie versmorende houvas van die propaganda-blaaie te haal.

Die uitdaging om 'n bestendige en demokratiese bedeling te skep wat die belange en menings van alle Suid-Afrikaners weerspieël, is die pers se rol. Die sukses van dié uitdaging kan net teweeggebring word wanneer daar wegbeweeg word van toesmeerdery en onverantwoordelike uitlatings, en Suid-Afrikaners op hoogte is van wat in hulle Vaderland aan die gang is.

Dit gee my ook die geleentheid om vanuit die Vrystaatse hoofstad hulde te bring aan Vrye Weekblad wat op so 'n waardige wyse help bou aan die nuwe Suid-Afrika.

Alexandra-ontmoeting

Obed Badela van Bramley skryf 'n ope brief aan die mense van Johannesburg, Sandton en Randburg:

We, the people of Alexandra, invite you, your family and friends, to visit our community, meet with us and share a meal.

History has divided us. We, the people of Alexandra, have met the people who participate in protest marches, but it is you and I, the ordinary people of South Africa who need to discuss our common destiny.

Let us talk, let us find our common ground. Let us be friends, not distant neighbours.

We will slaughter cows for the celebration feast, the women of Alexandra are brewing beer, our cultural groupings are rehearsing songs and traditional dances.

The Five Freedoms Forum, an anti-apartheid group in the white community, is helping with arrangements. They will meet you at the parking area west of Dion's of Arkwright avenue, Wynberg on April 21st at 1.00 pm.

We look forward to meeting you.
Alexandra Civic Organisation
Alexandra Womens's Congress
Alexandra Youth Congress
Alexandra Student Congress

Transport will be provided for the disabled and the elderly, from the parking lot to the picnic area and back.

Grootlieg

Dr PJD Lourens van Queillerina skryf:

Elke land het 'n gedissiplineerde polisiemag nodig. Die polisie doen dikwels gevaarlike, moeilike dog nodige werk.

Sedert Sharpeville het die SAP egter in 'n gevaar vir die samelewing ontaard. Onder Strijdom, Verwoerd, Vorster en Botha was Suid-Afrika 'n polisiestaat wat sterk ooreenkomste met die Hitler-, Stalin- en Ceausescu-bewind vertoon het. Fantastiese nagmerries (oud-polisiemanne wat in misdadigers ontpop, marteling, dood van aangehoudenes, moordbendes...) het alledags geword.

Onlangs is majoor Terblanche, wat blykbaar dié soort polisie-amptenaar was waarop enige land trots kan wees, koelbloedig vermoor. Amptenare het daarop sy "moordenaar" doodgeskiet en bisarre storie die wêreld ingestuur wat heelhuids deur die Kommissaris, die Kabinet en die kiesers ingesluk is.

Ons is so gewoond daaraan dat dat "verdagtes" wat "probeer ontsnap", onwettig tereggestel word, dat die soveelste grootlieg nie opval nie.

In plaas daarvan om die leiers van Inkatha en die ANC/UDF toe te laat en aan te moedig om die geskil in Natal vreedsaam by te lê, het die SAP met sy gedurige inmenging dié provinsie in 'n soort Lebanon omskep.

Nou het Wet en Orde ook samesprekings tussen die regering en die ANC laat afspring. Met vriende soos Vlok het die Republiek nie vyande nodig nie.

Chris loop deur

Alfred Hinkel van die Jazzart Dans-ateljee skryf:

In response to Chris Pretorius' article "Dooie eend in Tutu" (9th March), three things are worth mentioning:

1. Mr Pretorius was not present at the Dance Umbrella Symposium, so he had no first-hand knowledge of what I said during the discussion.

2. The quotation that Mr Pretorius credits me with is totally distorted and inaccurate.

3. In view of the above, in anybody's eyes, Mr Pretorius' article is uninformed and eztremely irresponsible.

(Chris Pretorius antwoord: 1) Dit is ver te moeilik om simposiums by te woon want ek val aan die slaap sodra mense oor kultuur praat. Dus moet ek maar op hoorsê staatmaak. 2) As mnr Hinkel nie van die quote hou nie sal ek dit maar vir iemand anders moet gee. 3) Ek het myself nog nooit as verantwoordelik voorgedoen nie - Ek het wel van mnr Hinkel se werk gehou.)

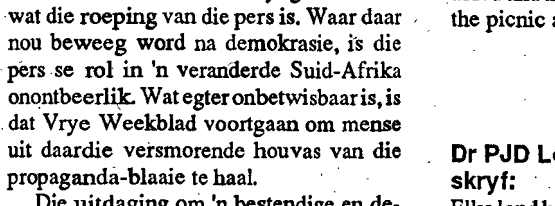

Vir dié wat traag - of te lui - is om 'n pen en papier te vat en hul mening te lug, is daar 'n ander opsie. Meer daaroor op bladsy 22.

Vrye Weekblad plaas alle briewe wat nie die wet oortree of lasterlik is nie, mits die korrespondent se naam en volledige adres bygevoeg word as 'n skuilnaam gebruik word. Die redakteur behou die reg voor om briewe te verkort. Skryf aan: Die Redakteur, Vrye Weekblad, Posbus 177, Newtown 2113.

Rhodesië II - laat die swartmense regeer, ons sal die geld maak

PRIVATISERING is nou in die lug soos 'n slegte griep. En hoe nader Suid-Afrika kom aan 'n situasie waar die meerderheid landsburgers gaan regeer, hoe groter word die geesdrif - of sal 'n mens sê, hoe erger word die epidemie.

Kan dit dalkies wees dat die wittes alle ekonomiese mag uit die hande van die regering wil hê teen die tyd dat die ANC regeer? Dat hulle, soos die klomp Rhodesiërs, al klaar geabdikeer het en sê die swartmense moet maar regeer, ons sal die geld maak?

* Nee, magtig, Brolloks het gedink daar steek meer in die Boere as dit. Dis mos 'n ou Engelse koloniale manier van dink. Die Afrikaners het werklikwaar pap geword as hulle nie kans sien om hul man (vrou?) te staan as deel van die nuwe Suid-Afrikaanse nasie nie.

Skertsnet

Ewenwel, die snazzy naampies waarmee die geprivatiseerdes nou na vore kom, is al weke lank 'n bron van groot vermaaklikheid. A lá Spoornet. Laat Bittergal ook maar sy straaltjie by piepie.

Privatiseer die staatsdiens en noem dit Klanet. Privatiseer die BSB en noem dit Moornet. Privatiseer die AWB en noem dit Walgnet. Privatiseer die SAUK en noem dit Liegnet.

* En privatiseer die Nasionale Party en noem dit Net Wat Jy Wil...

Held of verraaier?

'n Leersame brokkie vir Suid-Afrikaners uit Oos-Duitsland. Eerwaarde Rainer Eppelmann, 'n man wat agt maande in die tronk gesit het omdat hy tydens sy militêre diensplig geweier het om wapens te dra, is pas as dié land se nuwe minister van Verdediging aangewys.

So word vandag se verraaier môre se held.

So, kan Bittergal vandag sonder vrees vir teenspraak sê, sal die gehate End Conscription Campaign van vandag eendag hoog geag en hul lede wat vandag in die tronk sit, as helde geëer word.

* Charles Bester as minister van Verdediging in die jaar 2000?

Die wiel draai

Brolloks se redakteur het dié week vir 'n slag 'n brokkie goeie nuus ontvang. Ses aanklagte ingevolge die mediaregulasies - beweerde oortredings van Desember 1988 - is deur die Prokureur-generaal van Transvaal, herr Klaus Otto von Lieres und Wilkau, teruggetrek.

* Die Goeie Vader behoede ons as dié formidabele heer, bastion van wet en orde en totale aanslag wat jy al die tyd was, ook 'n soft liberal word. Of begin selfs dié mense die skrif aan die muur sien?

Winde inderdaad

Brolloks sit laas naweek die vinnige verandering in ons land en bepeins en dink toe skielik aan woorde wat dertig jaar gelede gesê is. Dit is nou meer waar as ooit tevore, maar het ons volksvaders destyds maar daarna geluister...

"The most striking of all the impressions I have formed since I left London a month ago is the strength of African national consciousness. The wind of change is blowing through the continent. Whether we like it or not, the growth of national consciousness is a political fact."

* Harold Macmillan in die Parlement op 3 Februarie 1960.

Skieters en skyters

Laat Brolloks dink aan 'n ander bekende uitspraak van jare gelede. Iemand wat nogal gewild is in verregse kringe in Suid-Afrika. Net jammer hulle kan nie eens dieselfde sê as hy nie - nie met die soort paranoïa wat ons die laaste week in regse kringe gesien het nie...

"Wir sind allezeit Schiesser gewesen, niemals aber Scheisser." (Ons was nog altyd skieters, maar nooit skyters nie.)

* Gestapo-hoof Hermann Goering in 1938.

Kind-hearted homemakers?

Afskuwelike propaganda, dié storie dat al die KP-leiers nare, dom rassiste is. Hier is nou finale bewys dat hulle ook sensitiewe, dierbare en lieftallige mense is.

Dié brief kom van 'n bekende Volksraadslid van die KP, en is gerig aan 'n eensame vrou wat 'n advertensie in die Hoekie vir Eensames geplaas het. (Uit deernis het Bittergal die man se naam en telefoonnommer uitgelaat.)

Hi Raindrops!
A few facts in telegram form.
Age 50 weight 90 kgs. 1,87m tall!
Businessman/Farmer also Member of Parliament
Love wining & dining, dancing and live theatre.
Own a few farms in the OFS. and one in the Transvaal. I am a cheerful, kind-hearted home maker; a super Sense of humour and no dependants! Dynamic and Young at heart!
Please phone 021/ after 19h0. I am Afrikaans speaking. I'm sending you a <u>estimable</u> fotograph. I would love an attractive intelligent lady to share many blessings! Due to the position I'm holding treat this letter and fotograph very confidentially!
Kind Regards

Ope brief aan sy Hoogdrawendheid Admiraal Doktor Buthelezi

Liewe Mango

Ek is seker u sal nie aanstoot neem oor die vrugte-metafoor nie. Egbertus self is al 'n paw-paw genoem omdat hy nie sy hande kan tuishou nie, en Moeder 'n pampoen, om duistere redes.

Oswald is deliries gelukkig dat 'n kolom oor vrugte geskryf word, en u Hoogheid is darem al te fruity. Kom ons hou 'n fruitful discussion, soos u so lief is om te sê. Oor u Hoge self, waaroor u so lief is om te praat.

U sensitiewe Hoogheid is eintlik 'n moeilike wese om oor te skryf, die toeloop van prokureurs wat kwyl by die blote gedagte aan nóg 'n lasteraksie in u naam sal sweerlik dié sagmoedige skrywer versmoor met hul kollektiewe aftershave. Maar Egbertus het nie gekom om u te begrawe nie, maar om u te prys. Dis seker darem nie lasterlik nie, nie eens in u boek nie.

Iedergeval, die laaste aantal maande het heelwat opwinding daar in u Hoge geweste gesien. Dis nou nie dat Egbertus dit teen geweld het nie, 'n mens moet jou opsies oophou in die nuwe Zuid-Afrika, hoe meer wapens hoe minder spoed.

So kom jou armoede soos 'n rondloper, en jou gebrek soos 'n gewapende man, nè. Broeder ET kan gerus kennis neem van die gebrek-gedeelte van die pragtige verse. Haai, daar dwaal die uwe af, hoogs out of character.

Om nou by die brass tacks uit te kom, Doktor (terloops, is dit u Hoge

self of die lage SAUK wat daarop aandring dat u Doktor genoem word? Seg Moeder sy was nie bewus dat Doktor verder gaan studeer het nie, u was mos nie in die tronk nie. Seg die draers van eredoktorsgrade soos comrade Mandela en comrade Suzman en comrade Hoofregter Corbett word dan nie as Doktor aangespreek nie, dalk is u 'n tandarts.), wat gaan daar in kwaai-Zulu aan?

As 'n mens die onverantwoordelike pers moet glo, is daar allerlei sluwe agendas in die gebied ter sprake. U Hoge, Sensitiewe en Hoogdrawende self het die ANC juis daarvan beskuldig dat hulle die geweld veroorsaak, omdat u Broederbond glo in die pad sou staan van die ANC se plan om 'n sosialistiese eenpartystaat op die been te bring. Come again? Lees Egbertus en u Hoogheid dieselfde ANC-beleidsliteratuur, vra ek in alle nederigheid, want ek matig my nie sommer dieselfde leesstof as u aan nie?

Die stomme Klaagvoorts, u moet tog maar verskoon as u kan, ons bak maar koeksisters en kweek groente en verstaan nie die werklike betekenis van hoge doktorale woorde soos "non-racial democracy" nie. Ook ontbreek die clairvoyance by ons om die beleidsbepalings van die ANC se beoogde ekonomiese konferensie by voorbaat te boekstaaf.

Maar u is helaas nie die enigste een wat sulke berekende uitlatings oor die geweld gemaak het nie. In vrindelike ou Engeland, waar comrade Mandela deesdae kan kies tussen staatshoofde en royalty, skryf 'n koerant dat "no organisation in SA is responsible for more bloodshed than Inkatha". Ons eie, na aan die hart Rapport skryf van aanvalle deur "Inkatha-impies".

Die volksvreemde Sowetan skryf dat die kerke iets aan die geweld sou kon doen, maar dat u tirade teen hulle nie juis help nie. Sou dit iets daarmee te doen hê dat die kerke die geld beskikbaar gestel het vir 'n onafhanklike ondersoek na die geweld deur 'n senior advokaat? (Dis seker nie van belang nie dat dié kommissie se tussentydse verslag bevind het dat Inkatha die verantwoordelikheid vir die geweld moet dra.) Al dié kommentators is gelukkig verkeerd en sommer plein moedswillig: het 'n hof dan nie onlangs bevind dat u impies het nie?

En dis darem vir almal ooglopend dat u u Hoge self ver van die oorlogsvelde hou.

Dit is natuurlik uiters voorbeeldig. Maar sou dit nie help as u die gebied pal besoek om u ondersteuners tot vrede te inspireer nie?

Egbertus neem aan dat u ondersteuners het, u sê dan gereeld self so, en hy neem ook aan dat u hulle kan beïnvloed, ten goede. Ek vra maar net.

Mango Brother, ek's nou moeg vir hierdie brief, dit wemel dan net van ü. Maar ek wil darem opmerk dat u nou angstig begin raak in die resies om 'n plekkie om die ronde tafel.

Sou u 'n snuf in die neus gekry het dat Zuid-Afrika se once favourite black nou veld verloor by die wittes omdat die ANC skielik vir beide die Skoon Administrasie én die publiek links van die Neanderthal-lyn aanvaarbaar geword het?

Hamba kahle; Moeder stuur onverstaanbare wense en Miesies Klaagvoort stuur 'n simboliese koeksistertjie in, vir die mantlepiece.

Groetnis, oftewel yours in confusion,

Klaagvoort.

BSB-boortjies

Vrinde, so 'n opkikkertjie: die wetenskaplike gedoentes bereik darem nou onaanvaarbare hoogtes. Nou gaan die tandarts se boortjie glo vervang word deur 'n stil en pynlose laserstraal. Wat gaan van ons folklore word.

Seg Moeder dis vreeslik interessant, sy wonder nou of haar BSB-sel ook gaan ophou om boortjies op hul slagoffers te gebruik. Sou laserstrale ook mense oorreed om te beken? Seg Moeder K sy belaster die hand wat haar voed.

'n Flou glimlag kruip weg in die kriewels van Moeder se baard, soos die skrywer een maal gesê het.

Waterverf

Glo my asseblief, geliefdes, Egbertus will not tell a lie, in elk geval nie dié keer nie. 'n Kunstenaar wat die mitologiese watergeeste van die Xhosa wil verf, wil gróter affiniteit met sy onderwerp bereik deur tien meter onder water te sit en verf, suurstoftenks en al.

'n Ware kunstenaarsiel aan die werk. Seg Moeder as sy 'n spook wil verf, sal sy ook maar in die kerkhof gaan posneem.

Seg Miesies Klaagvoort nou verstaan sy hoekom Jona in die walvis gaan bly het: hy wou die ding verf, en wou maar net 'n groter affiniteit met die bees aanknoop.

Seg Moeder dit was seker te donker in die walvis om te skilder, dalk is dit waar kunstenaars eindig wanneer hulle onder water sit en peuter aan die watergeeste. Moet Egbertus met sulke mense huishou?

Ons ontvang soveel telefoonoproepe van mense wat op die een of ander artikel - of sommer die koerant in die algemeen - reageer, dat ons besluit het om dié ruimte daarvoor in te span. Het jy iets op die hart? Bel ons en lug jou mening. Die nommer is (011) 836-2151. Een van ons verslaggewers sal nota's van die gesprek maak en 'n opsomming daarvan sal op dié bladsy geplaas word.

Peet Jordaan van Boksburg: "Julle liberales gaan nog julle gatte sien. Wat dink julle doen julle? Dink julle vir een oomblik as julle nou voor die kommuniste kruip, hulle julle nie gaan doodmaak nie? Julle speel so reg in hulle hande, en dit gaan julle nog duur te staan te kom. Wees gewaarsku."

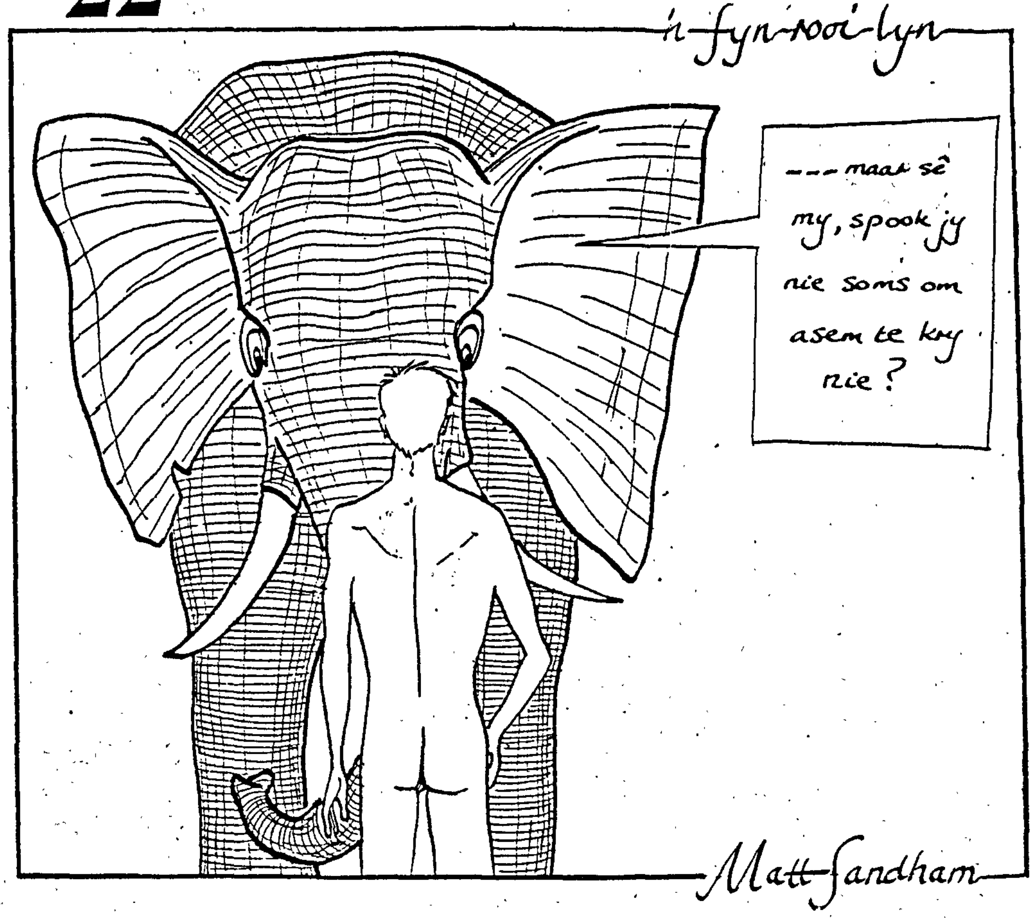

Kleinadvertensies

Om 'n advertensie in hierdie kolomme te plaas, bel vir Clara of Cathy (011) 836-2151, fax (011) 838-5901, of skryf aan Posbus 177, Fordsburg 2113. Die spertyd vir kleinadvertensies is 5 nm op die Dinsdag voor publikasie.

Persoonlik

Die Takhare vir Vrede vra: "Kan ons nie 'n kommissie aanstel om al die kommissies te koördineer, rasionaliseer en uiteindelik te elimineer nie?"

Die Bleskoppe teen Apartheid sê ons het lankal gegroet, generaal. Wat maak jy nog hier?

Werk

Alle meisies en vroue, asook klein seuntjies en dogtertjies, om op sekere Saterdae as modelle vir ons modes in ons modeteater in Johannesburg op te tree. Geen ondervinding nodig nie. Vir meer inligting skakel (011) 834-4738 of (011) 836-9171 X 15 slegs in die aande. Of kom sien ons by The Star Spangled-promosies, 1st Vloer Connaught Mansions, Breëstraat 215, Johannesburg

Experienced committed tutor needed for a Saturday Education programme in Pretoria. Subjects: English, Afrikaans, Maths, Science, History, Biology & Geography. Teaching through the medium of English. Please phone Jenny (011) 339-2392

PARALAW
A (non profit making) legal association requires an Attorney. Preferably newly admitted, for more information phone (011) 838 4740

Woonplek

Twee progressiewe vroue soek ruim "granny flat" in die University Estate - of Walmersgebied - lang termyn vanaf Mei of Junie, bel (021) 462 2358

GARDEN ROUTE: Riverside House, Great Brak River R50 per person per day B & B. Lunch/Dinner extra. River frontage. Splendid beach nearby. Phone (04442) 3387.

Nagraadse student of professionele persoon om aangename woonstel in Kenilworth, Kaap te deel, skakel (021) 619233 na 6nm

Bekwame, betroubare huishulp benodig akkomodasie in Brixton. Beskikbaar vir huiswerk drie dae per week. Werk reeds twee dae. Vergoeding onderhandelbaar. Vir getuigskrif en navrae skakel 782-471/6 kantoorure of 837-1358 na ure

JACOB RegoP

HELP OM VERLORE ENERGIE TERUG TE PLAAS DEUR DIE VOEDINGS-VITAMINES WAT VIR NORMALE LIGGAAMLIKE FUNKSIES VEREIS WORD, TE VERVANG

Stuur R20 (AVB ingesluit) vir 30 kapsules, saam met die koepon hieronder, aan: EMCOR, Posbus 582, Milnerton 7435. Tel (021) 551-4360

Naam: ....

Adres: ....

.... Poskode: ....

Telefoon: ....

OOK VERKRYGBAAR BY JOU NAASTE APTEEK

Dienste

Tik- en vertaalwerk, bel Louise by (012) 46-6577

Set builder anytime period. Specialises in far away places. Good CV. For more information phone 788-4501

Yoga Class - A garland posture. Ashtanga, Iyengar, Hatha, Tantra, Kundalini. Private tuition available. Special classes for pregnant women. Please call Ushke at (011) 614-5398

TAROT readings
Uncovering what you really are, of letting yourself be yourself, of letting everything that is not yourself, fall away. R30. Please phone Ushke at (011) 614-5398

Diensplig Adviesdiens. Vir gratis en onafhanklike advies op enige navrae oor diensplig. Skakel Durban (031) 301 5663 Richard (w), Pietermaritzburg (0331) 944079 Mark (h), Kaapstad (021) 689 1194 (5.30 nm tot 7.30 nm), Grahamstad (0461) 26067 Rudi (h), Oos-Londen (0431) 27713, Port Elizabeth (041) 56 1483, Pretoria (012) 320 2230 Alice (w), Johannesburg (011) 614 8106 Neil (h) of gaan na die Metodiste Kerk, Pritchardstraat 79 op Dinsdae van 4.30 nm tot 7.00 nm

POWA (People Opposing Women Abuse) is 'n ondersteuning- en inligtingsdiens vir mishandelde en verkragte vroue. Ons bied ook werkswinkels en opleidingsprogramme aan oor geweld teen vroue. Vir verdere inligting skakel (011) 642 4345

Visual art courses
Learning to see. Eye training to look at shape, form, colour dimension translated into drawing, painting, sculpture and crafts. Classes available day and evening for children and adults. Phone Maggie van Wezel at 614-7297 after 5pm.

Vertaalwerk/proefleeswerk: Engels/Afrikaans, Afrikaans/Engels, alle tekste (ook tegnies). Billike tariewe. Faksdiens ook beskikbaar. Skakel Julia (021) 797-3412.

African Language: An introductory Zulu language and culture course will start early April. Twelve sessions will be held in evenings in Parktown for more information phone Viv at (011) 483 1572

CRAFTS
Have you got some unusual knick-knacks to sell at the Flea Market? Tel Manfred at (011) 788 3994

Gebeure

SCRIPTWRITING SEMINAR: A panel discussion on the opportunities in writing for Television, film and corporation is planned for Sunday, April 29 at the Sunnyside Hotel, Parktown. Fee is R40 for members of the SA Scriptwriters Association and R75 for non-members. Information and registration available at PO Box 349, Eikenhof 1872, or phone 948 9257.

Die Johannesburgse Kindertehuis bied die volgende program aan: STEP-TEEN, program vir ouerpare - sistematiese onderrig vir doeltreffende ouerskap van TIENERS. Vanaf 25 April tot 20 Junie 1990. Die program word oor nege weke op Woensdagaande aangebied. Alle belangstellende ouers moet Joan Rubinstein of Cheryl Lyons skakel by 648-1120

Woensdag 18 April - U word uitgenooi om u wegneemete om 1nm na die USIS-ouditorium, 3e vloer African Life-gebou, Commissionerstraat 111, Jhb te bring vir 'n reeks middaguurvideo's getiteld "The Wetlands (The video explores the richest and the least understood of America's landscapes)". Almal welkom.

Videos: The US Information Service has scheduled videos on conservation in the United States for Tuesdays in April at 3pm. On April 17 : The Wetlands (it explores the richest and least understood of America's landscapes). Screenings free of charge at USIS Library at the Ipelegeng Community Centre, 1283 Phora Dlamini Street, White City, Jabavu. Everybody is welcome

Mark

For sale: Country Community - 6,25 acres R500 000 neg.
Accommodation 4 families and shared area and bachelor pad, and storerooms and workshop (needs attention) covered parking for nine cars, tractor and six implements, 3 phase power. Nine types of fruit trees, free range eggs and chickens - majestic trees! Breathtaking views! Rich birdlife, sweet bounteous borehole. Tranquil, revitalising surroundings in Halfway house. Excellent investment. East freeway access - 25 minutes to Braamfontein. Phone Denise or Joan (evenings) 805-1865

Illustrations, comics, logos and graphics designed and executed. Good, quick and cheap. Contact M Krouse and A Lord at (011) 339 6880 day and night

KASHGAR Handgeweefde dhurries (gestreepte katoensakke) en silwer juweliersware van Nepal, Indië en Thailand te koop. Winkel 68, The Firs, Rosebank. Tel: (011) 880-3566

Tarief: R10 vir 25 woorde of 'n gedeelte daarvan

Vrye Weekblad, 12 April 1990

Gerber loop ses jaar te laat

TINUS HORN

DANIE GERBER se besluit om die Oostelike Provinsie vir die Westelike Provinsie te verruil, gaan dalk net die einde van sy loopbaan bespoedig en geen noemenswaardige uitwerking op die vertonings van die twee betrokke spanne hê nie.

Dat Gerber een van die beste spelers is wat Suid-Afrika nog opgelewer het, kan niemand betwyfel nie. (Wie sal ooit sy briljante drieëdriekuns teen John Scott se Engelse in 1984 op Ellispark vergeet?)

Op 32 is hy egter net nie meer die speler van ouds nie en dit sal geen verrassing wees as hy sukkel om die WP-span te haal nie. Hy moet met Faffa Knoetze - wat verlede jaar in sy afwesigheid die nommer 13-trui in die Springbokspan gedra het - en Christian Stewart meeding.

Deesdae is dit mos mode om te trek as jy weggelaat word en die WP kan met die oog op die lang termyn glad nie bekostig om Knoetze of Stewart te verloor nie.

Gerber sal dus beslis nie op sy reputasie, wat in elk geval aan't kwyn is, gekies word nie. Hy sal moet bewys hy verdien sy plek.

Dit is jammer dat Gerber aanvoer dat geld die rede vir sy besluit was. Dit bewys net weer (asof ons bewyse nodig het): die sogenaamde amateurkode is 'n grap.

Gerber het seker meer geld uit rugby gemaak as enige ander Suid-Afrikaanse speler. As die OP nou meen Adri Geldenhuys is meer werd as hy, moet hy hy hom eenvoudig daarby berus.

Ter verdediging kan 'n mens sê dat Gerber 'n gefrustreerde man in die OP was. Hy het sy beste rugby in die Springboktrui gespeel, waar hy die bal meer gereeld - en in gunstiger posisies - ontvang het.

In die OP-span, wie se agttal gewoonlik aan die ontvangkant was, was hy meestal onder druk, wat verhinder het dat hy sy vaart en krag behoorlik gebruik.

As hy wel vanjaar die WP-span haal, sal hy beslis meer kanse kry as in die verlede. Net die tyd sal leer of hy steeds toegerus is om dié kanse te benut.

As hy ses jaar terug al dié skuif gemaak het, sou geen provinsiale driedruk-rekord veilig gewees het nie. Die afgelope twee jaar was hy egter glad nie 'n faktor in die reeks om die Curriebeker nie.

In OP-rugbykringe is daar mense wat prontuit sê dat hulle beter af is sonder Gerber.

Hy was onder meer een van die voor-bakleiers in die vete tussen sy klub, Despatch, en die Universiteit van Port Elizabeth.

Gerber het uit sy pad gegaan om dinge so moeilik moontlik te maak vir UPE-spelers in die OP span. Op dié manier het hy daarin geslaag om twee van die OP se beste spelers, Garth Wright en Andrew Paterson, te verdryf.

(Hy wou twee Despatchers, Mynhardt le Roux en Coenie Strumpher, in die span hê. Albei het sedertdien van die toneel verdwyn, terwyl Wright en Paterson ontwikkel het in spelers van wêreldgehalte).

Die groot probleem het ontstaan met Despatch se onverwagte sege in die Toyota-klubtoernooi in 1985.

Piet Hancke, een van Despatch se top-beamptes (nou president van dié klub) het begin kla omdat daar na sy mening te min Despatchers in die OP-span was, en Gerber het kort voor lank sy voorbeeld begin volg.

Volgens Stan Terblanche, die destydse OP-afrigter, het Gerber se gesindheid byna oornag verander.

"Hy was vroeër een van die mees lojale spelers in die span. Ná Despatch se welslae wou dit lyk of OP-rugby glad nie meer vir hom belangrik was nie. Hy het openlik kapsie gemaak teen sekere spelers se insluiting."

Daar was in 1986 groot onmin toe Gerber hom aan die OP-span onttrek het omdat hy glo met 'n besering gesukkel het, maar 'n week later vir Despatch in die klubtoernooi gespeel het.

Ná die toernooi was hy eensklaps terug op die krukkerlys.

'n Mens kan net hoop dat Gerber sonder die las van kleinlike vetes - en die heldeverering waarmee hy in die Baai opgesaal was - weer vir oulaas sy beste vorm kan herwin.

Hy was een van Springbokrugby se blinkste sterre en verdien om sy loopbaan op 'n hoogtepunt af te sluit.

Sportbeserings (5)

Kraakbeen: 'n doeltreffende skokbreker

HAZEL WOODWARD

Kraakbeen is 'n taai, dik, elastiese weefsel. Die meeste van ons litte is met kraakbeen bedek om wrywing te verminder. Die kraakbeen is drie maal glibberiger as twee ysblokkies wat oor mekaar gly. In die knie kry ons twee veselrige, halfmaan-vormige kussinkies kraakbeen.

Soms word hulle in kontaksport beskadig en dan moet hulle uitgesny word.

Onthou egter dat kraakbeenweefsel die skokbreker van die knie is. Daarsonder is die knie veel kwesbaarder.

Moenie verbaas wees as jy 'n seer knie het en die dokter ondersoek jou voete nie.

David Merrick, 'n kampioen-hoërskoolatleet, moes ophou hardloop as gevolg van aanhoudende pyn in sy knie.

Hy moes veertien maande rus, spesiale oefeninge doen, kortisooninspuitings kry en uiteindelik 'n operasie ondergaan. Niks het gehelp nie. Die hele proses het weer begin met agtien maande se rus.

Hierna is David na 'n dokter wat self hardloop. Dié het eenvoudig 'n soolsteun in sy skoen gesit, en siedaar! - sy knieë was reg.

Pyn aan die buitekant van die knie kan die gevolg van oorgebruik wees, maar word meer dikwels met plat tone en bakbene geassosieer. Dit staan bekend as iliotibiale bandpyn en word gereeld verkeerdelik as artritis gediagnoseer.

Dit is besonder seer en boonop moeilik om te genees. Rus vir vier of vyf dae, kry massering en/of kortisoon-inspuitings. Kry 'n tweede mening as jou dokter chirurgie aanbeveel.

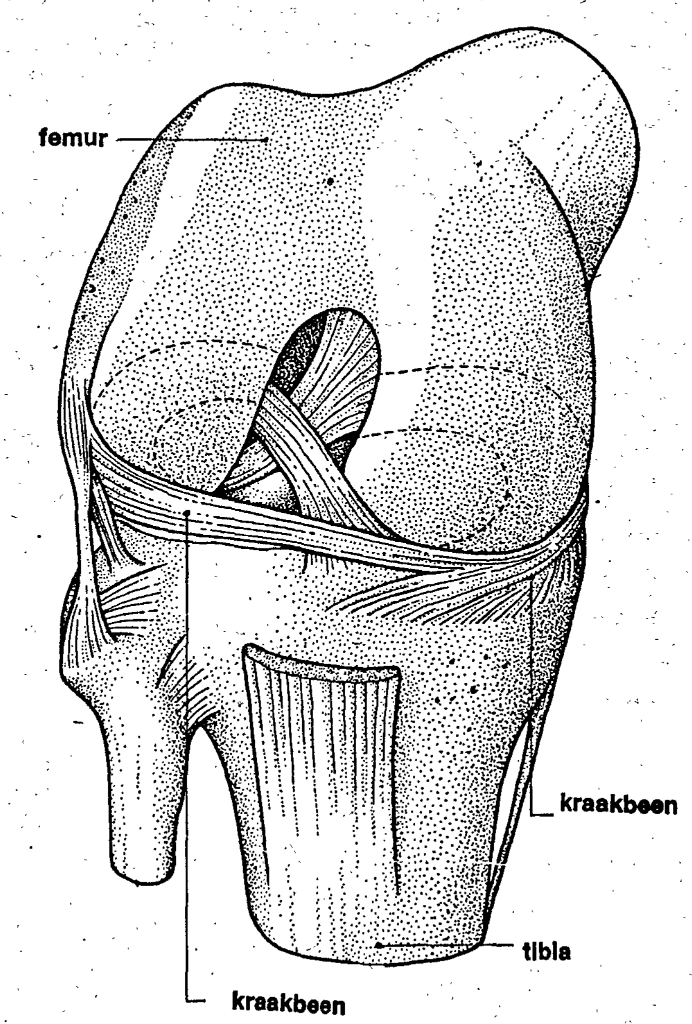

Bl 23: Gerber loop ses jaar te laat

Frans Erasmus

Groot kans vir Bokke van môre

TINUS HORN

TOYOTA se klubtoernooi is een van Suid-Afrikaanse rugby se vernaamste toonvensters. Spelers wat op die drumpel van groter erkenning staan, kry hier die kans om vroeg 'n indruk op die nasionale keurders te maak.

Robert du Preez, Eben Scheepers, Chris Badenhorst, Andrew Paterson en Tiaan Strauss is almal potensiële Springbokke. Goeie vertonings hier kan wondere verrig vir hul kanse om later vanjaar vir Suid-Afrika teen 'n wêreldspan te speel.

Cameron Oliver, wat juis verlede jaar by dié toernooi die Transvaalse keurders se oog gevang het, het sedertdien ongelooflik verbeter en word gereken as een van die grootste aanspraakmakers op die nommer 10-trui waarvan Naas Botha in die volgende jaar of twee sal moet afstand doen.

Sy vertonings hier kan sy reputasie vestig - of groot skade berokken.

In Suid-Afrika is daar ongelukkig deesdae die neiging om klubrugby af te skeep; provinsiale keurders bly maar by beproefde spelers en nuwe talent word nie werklik ontgin nie.

(Só het Transvaal, wat jare laas 'n slot van formaat opgelewer het, Adri Geldenhuys heeltemal misgekyk. Hy kon nie eers die Transvaalse B-span haal nie). Op dié toernooi tree daar elke jaar top-spelers na vore van wie niemand voorheen gehoor het nie.

Manne wat all lank goeie rugby speel, maar nog nie 'n gereelde plek in hul provinsiale spanne kon kry nie (of nie meer so hoog aangeskryf word as vroeër nie) kan ook hier wys waartoe hulle in staat is.

'n Mens dink hier aan Theo van Rensburg, Tjaart Marais, Gert Lindeque, Niekie van Blerk, Broodwa Oberholzer, Piet Pretorius, Johan Roberts, Sieg Human, John Plumtree, Kobus van der Merwe, Ernst Scriba en Piet Bester.

Daar is vanjaar net drie Springbokke in aksie en toevallig is twee van hulle loskop-voorrymanne - Frans Erasmus en Heinrich Rodgers. Die derde is Helgard Muller, wat die Groen en Goud as plaasvervanger vir Jaco Reinach verwerf het.

Rodgers het Erasmus verlede jaar gelig en laasgenoemde is slegs teruggeroep nadat twee vaskoppe, Jan Lock en Flip van der Merwe, beseer is.

Erasmus het verlede jaar 'n teleurstellende seisoen beleef het het ook nie juis in die Oostelike Provinsie se eerste twee wedstryde vanjaar na 'n speler van internasionale gehalte gelyk nie. Nou kry hy die kans om te wys sy beste dae is nog nie verby nie.

Dit gaan interessant wees om te sien hoe die voormalige Australiese toetshaker, Tom Lawton, in die span van Durban High School Old Boys vaar.

Hy is ten duurste "gekoop", maar kon nog nie vir John Allen uit die Natalspan lig nie.

Wispelturige Kaapse weer het dalk die laaste sê

Wie kan Bheki Mtolo klop?

HAZEL WOODWARD

CLAREMONT - Wie kan Bheki (Willi) Mtolo Saterdag klop?

Dít is die groot vraag aan die vooraand van die Twee Oseane-ultra, wat vanjaar vir die 21ste keer aangebied word.

Twee Oseane-koors koors loop hoog in die Kaap; 8509 hardlopers - 'n nuwe rekord - neem Saterdag deel. Byna driekwart van hulle is van buite die Westelike Provinsie.

Die Kaapse weer sal 'n groot rol in die uitslag speel. In April kan 'n mens enigiets verwag, van ysige winde tot onuitstaanbare hittegolwe.

Maar as die weer matig is, is daar 'n goeie kans dat Thomson Magawana se rekord van 3 uur, 3 min. 44 sek. in die slag sal bly, omdat daar 'n groot veld ywerige en goeie hardlopers is.

Mtolo moet die gunsteling wees. Hy is skitterend op dreef en dié afstand (56km) pas hom soos 'n handskoen.

Die volgende atlete sal waarkynlik in die top-tien eindig: Mark Page, Eloi de Oliviera, Phillemon Mogashane, Thompson Magawana, Attila Novacs, Ephraim Sibisi en Anton Nayabanyaba.

As Frith van der Merwe deelgeneem het, sou haar naam ook op dié lys verskyn het.

Die Randse Atletiekklub (RAC) sal waarskynlik die klubprys verower. Benewens Page het hy Albert Mhlahla, Wilson Netshisaulu, Ephraim Sekotlong, Mike Arnold, Dave Wright en Jean-Didier Oesch in sy geledere.

Dit is te betwyfel of Miltas Tshabala alles hier sal uithaal omdat hy sy oog op die Comrades het. Dit geld natuurlik ook vir Bruce Fordyce. Bruce en sy "bus" sal net mooi onder die vier uur inkom en as dié groepie jou verbysteek, is jou kanse op 'n silwer ook daarmee heen.

Onder die vroue sal Monica Drögemöller van Celtic waarskynlik wen.

Ander aanspraakmakers is Helen Lucre, Helene Joubert, Lindsey Weight, Libby Burrell, Sue Deetlefs, Jean Rayner, Juliana Lane, Karen Bums en miskien Hazel Hairs.

Maar die wedloop gaan nie net om die wenners nie. Al is die wenprys 'n stewige R5 000 én 'n nuwe motortjie, plus 'n verdere aansporing van R10 000 vir iemand wat die 3-uur-merk klop, is dié wedloop vir jan en alleman. Die klem is op deelname eerder as strawwe mededinging.

Die wedloop se roete strek oor die kuslyn waar die Indiese en Atlantiese Oseane byeenkom. Dit kan met reg as een van die mooiste dele van die Suid-Afrikaanse landskap bestempel word.

Almal wat al dié wedloop voltooi het, praat met groot ontsag van Constantia-nek, wat die atlete ná 42 km (die standaardmarathon-afstand) moet aandurf. Dit is 'n skrikwekkende opdraende wat oor 'n volle drie kilometer strek.

Net een atleet, Peter (PJ) Sullivan, het aan al twintig die vorige wedlope deelgeneem.

'n Hele aantal vorige wenners neem aan vanjaar se wedloop deel. Don Hartley van die gasheerklub het in 1972 en 1973 die Two Oceans gewen en vanjaar hard geoefen om te kwalifiseer.

Vincent Rakabaele, wat in 1976 en in 1979 gewen het, neem vanjaar deel as veteraan. In 1981 het dit gelyk asof hy vir die derde keer sou wen, maar hy het ongelukkig krampe opgedoen en is deur Johnny Halberstadt verbygesteek.

Halberstadt neem ook vanjaar as veteraan deel en niemand sal verbaas wees as hy die prys van 'n oorsese reis verower deur die rekord vir veterane te verbeter nie.

Swart atlete oorheers die Twee Osene sedert 1982. Siphiwe Gqele, wat in die vroeë jare tagtig drie agtereenvolgende wedlope gewen het, neem weer vanjaar deel.

Ephraim Sibisi hardloop ook en sal waarskynlik tussen die eerste tien hardlopers eindig. Hy het in 1986 gewen.

Verlede jaar se wenner, Johannes Thobejane, neem nie deel nie, maar 1988 se wenner, Magawana gaan wel daar wees. Laasgenoemde het in 1988 die roete-rekord opgestel.

Met die onoortreflike natuurskoon van die roete en aanloklikheid van die terrein, is dié wedloop vinnig besig om een van die gewildstes in ons land te word.

Skakel die kassie vroeg aan, want die wedloop word van half-sewe se kant tot twaalfuur gebeeldsaai. Dit gaan 'n skouspel soos min wees.

Hardlopers help hongeres

CLAREMONT - As al die deelnemers aan Saterdag se Twee Oseane-ultra dié moordende wedloop oor 56km in die voorgeskrewe perk van ses uur voltooi, gaan Operasie Honger 8,5 ton vis van die borge, Irvin & Johnson, ontvang.

I & J het vanjaar onderneem om 1kg vis te skenk vir elke deelnemer wat betyds klaarmaak en meer as 8 500 padhardlopers tree Saterdagoggend hier by die beginpunt aan.

Charles Atkins, hoofbestuurder van I & J, sê die betrokkenheid van hardlopers by die skenking beteken dat 'n groot verskeidenheid mense, wat al die provinsies en gemeenskappe verteenwoordig, die geleentheid kry om hulle met 'n verdienstelike doel te identifiseer.

Hy het die hoop uitgespreek dat ander groot maatskappye I & J se voorbeeld sal volg. "As almal saamspan kan ons in die jare negentig 'n groot deurbraak maak in die stryd teen wanvoeding en kindersterftes."

Chet Sainsbury, voorsitter van die reëlingskomitee, het ook die stap verwelkom.

"Dit is iets besonders - meer as 8 000 mans en vroue kry die kans om mense aan die ander kant van die sosiale spektrum te help. Ek glo dat dit sterk aansporing vir die agterosse sal wees om 'n ekstra poging aan te wend om betyds klaar te maak. Deur hul toedoen kan 'n ekstra mond gevoed word."

Vrydag
onder redaksie van
ANDREA VINASSA

PERESTROIKA-PRENTE: VRYHEID OF MIDDELMATIGHEID?

Altesame vier 'glasnost'-prente is te sien op die Standard Bank se Johannesburgse Internasionale Rolprentfees wat tot 26 April duur: Alexander Askoldov se 'The Commissar' wat in 1967 gemaak en verbied is, die Japanse regisseur Akira Kurosawa se 'Dersu Uzala' (1975), Mikhail Schweitzer se 'The Kreutzer Sonata' (1989) en Vasili Pichul se 'Little Vera' (1989) gee plaaslike rolprentgangers 'n oorsig van gebeurde in die Sowjet-rolprentbedryf. ANDREA VINASSA deel haar indrukke van glasnost en die movies

Natalia Negoda in 'Little Vera'

NOT QUITE EISENSTEIN

IN die dae voor glasnost - die woord beteken stem - moes Sowjet-regisseurs hul kritiek op hul stelsel uitbeeld deur middel van obskure surrealisme en verwikkelde allegorieë wat selfs die sensors nie kon verstaan nie. 'n Prent wat in die afgelope tyd van die rak af gehaal is, is Tenghiz Abuladze se epiese "Berou" (1983) (plaaslike onder die Engelse titel "Repentance" vertoon), wat handel oor die opgrawing van Stalinisme en verteenwoordig die konfrontasie tussen die Sowjet-gewete en sy problematiese verlede. Elem Klimov, nou die voorsitter van die Sowjet-unie se Rolprentvakbond, se aangrypende "Kom kyk" het die nazi's se inval van Rusland as metafoor gebruik vir Stalin se volksmoord. Selfs "Fouette", op die oog af 'n dansprent oor 'n ballerina wat oud word deur die Bolsjoi-choreograaf Vladimir Vasiliev het verwikkelde oëverblindery gebruik om uit te vaar teen 'n gebrek aan vryheid van spraak.

En nou is die rolprentbedryf die voorbok op die gebied van vryheid van spraak: probeer rolprentmakers vergoed vir die dae van verdrukking. Onderwerpe wat voorheen heeltemal taboe was, soos seks, alkoholisme, rock-musiek, boewery, kritiek op gesagsfigure, prostitusie, dwelmverslawing, tiener-rebelsheid, word nou aangepak. Die gedagte was, volgens 'n Sowjettydskrif, dat al het sulke negatiewe verskynsels bestaan, was hulle nie alomteenwoordig nie en moes dus onderdruk word.

Deesdae is byna alles oop en bloot, die radikale veranderinge wat by die onlangse Vyfde Kongres van die Vakbond vir Rolprentmakers aangebring is, word streng afgedwing.

Nie almal is so gelukkig soos die rolprentmakers oor die verwikkelinge nie. Die 26-jarige Wasili Pichul regisseur van die lokettreffer - in die Weste en in die Sowjet-unie - "Klein Vera" is kwaai oor die kole gehaal vir een sekstoneeltjie. (Dit wil voorkom of die Russe uiters konserwatief is... dit is vreemd om te dink dat mense so 'n bohaai kan maak oor 'n toneel wat nie juis eksplisiet is nie.)

"Klein Vera" is 'n "kitchen-sink"-analise van die generasie-gaping tussen Vera en haar kleindorpse ouers. Vera se pa is 'n tirranieke dronklap en haar ma 'n verdrukte fabriekwerker.

Dit is betekenisvol dat die prent in enige klein dorpie in Suid-Afrika of Amerika kon plaasgevind het. Die blote feit dat "Klein Vera" in Rusland gemaak is, is interessant, maar dit maak dit nie noodwendig 'n goeie prent nie.

As "Klein Vera" as 'n tipiese voorbeeld van die nuwe gees van "oopheid" aanvaar kan word, kan ons aanneem dat die blote uitbeelding van taboe-gebiede in die samelewing genoeg is vir die regisseurs. 'n Soort uitdagende dokumentêre realisme word nagestreef. Pichul gaan met pedantiese mening te werk wanneer hy die euwels van sy samelewing ontbloot... 'n mens kan so te sê die kool in die kombuis ruik, veral die growwe visuele tekstuur van die prent imponeer, maar op tegniese en stillistiese vlak laat die prent veel te wense oor.

Wat ons by die voor die hand liggende vraag uitbring: sal die jong regisseurs die bloeitydperk van die dekade na die revolusie op 'n stillistiese vlak kan laat herleef? Is vryheid noodwendig 'n waarborg van gehalte?

Die jong regisseurs is mos die afstammelinge van Sergei Eisenstein, VI Pudovkin en Alexander Dovzhenko. Hulle moes per slot van rekening nie vir die afgelope sewentig of wat jare in 'n kommersiële mark meeding nie, hulle is beskerm van Amerikaanse oppervlakkigheid, hulle is in staatsinstellings opgelei waar geld nooit 'n probleem was nie.

Die Sowjet-rolprentbedryf is tradisioneel die staat se belangrikste propaganda-werktuig. Lenin se legendariese stelling dat die rolprentwese 'n belangrike middel vir die verspreiding van die kommunistiese evangelie is en dat "daar aandag gegee moet word aan die oprigting van rolprentteaters in dorpies en in die Ooste waar hulle nuwighede is en waar ons propaganda veral welslae sal behaal", is vervang deur Stalin se idee dat "rolprente ons belangrikste middel tot massa-agitasie is".

Alexander Kamsjaloi, die voorsitter van die USSR Staatskomitee vir Kinematografie, het onlangs in 'n ope brief geskryf dat hy "nie beperkinge op kreatiwiteit gaan stel nie" of gaan "terugkeer na 'n burokratiese administrasie van die kunste nie."

Regisseurs beleef nou ongekende vryheid. Die vraag is of daar enige regisseurs is wat reg kan laat geskied daaraan.

Een van die land se voorste regisseurs, Elem Klimov meen, volgens 'n artikel geskryf deur Anna Kagarlitskaja van die Novosti-persagentskap, dat daar geen jong nuwe regisseurs in Rusland is nie.

"With the exception of separate names - there are gifted, talented, staunch people, and we look at them with hope - there is no young generation of filmmakers in the Soviet Union."

Klimov is die erkende leier van die Sowjet-

Vervolg op bladsy 3

Fynproe

As ons maar vleis - rys - en - aartappels kon afsweer

Claudia en die Midde-Oosterse smaak

NETTIE PIKEUR

DIE kookskrywer Claudia Roden se lieflike "A Book of Middle Eastern Food" is een van my gunstelinge. Sy is 'n ware entoesias, 'n mollige Joodse tannie afkomstig uit die groot groep Sefardiese Jode wat om die Middellandse See gevestig is. Hulle kan 'n hond uit die bos kook.

Haar pragtige boek oor die kookkuns van Egipte, Libanon, Turkye, Iran, Griekeland, Marokko en so meer, is nou in 'n hersiene uitgawe beskikbaar. Koop dit vir plesier en nuwe smake.

Wat my dikwels opval is hoeveel meer Midde-Oosters ons sou eet as ons vleis-rys-en-aartappels, not to mention braai, kon afsweer.

Dis lekker en maklik om Midde-Oosterse kos te maak. Baie lekkerder as om dit in 'n kitchy Griekse restaurant of 'n felafel-joint te gaan eet.

Die resepte is nie direk uit Claudia se boek nie, maar sy was die inspirasie.

Baba Ghanoesj

Die naam is Arabies en Claudia noem die sous "vulgarly seductive". Maak heelwat meer as wat jy dink jy gaan eet.

Koop 'n blikkie of bottel Goemoes (op onkapabele Ingels skryf hulle dit "humus" want hulle kan nog nie 'n g sê nie). Dis gemaalde keker-ertjies (chickpeas) en is ingevoer en dus nogal duur, so R3,50 vir 'n blikkie van 300g. Maar 'n bietjie rek ver.

Koop ook twee middelslag-brinjals, oftewel eiervrug. Asook 'n ui, knoffel, suurlemoen, en 'n pakkie vars komynsaad.

By die huis steek jy drie plate van die gasstoof aan die brand, en sit die brinjals binne-in die vlam. Moenie worry nie - hulle slaan nie aan die brand nie, maar die skil maak blase. Draai dikwels om tot hulle heeltemal verbrand is, en 'n skerp mes maklik dwarsdeur die vleis steek.

(As julle buite braai, druk die brinjals tussen die kole.)

By gebrek aan vlamme bak jy die brinjals in die oond vir 30 minute. It won't be the same, want jy verloor daardie rokerige smaak.

Hou nou die brinjals onder 'n lopende kraan en krap 'n stukkie swart vel af. As hulle oondgebak is, trek die los skil af.

Haal jou Magimix uit, en gooi die brinjals daarin. Voeg die goemoes by - sowat 300g.

Sny 'n klein ui baie fyn en gooi by. Druk 'n huisie of twee knoffel fyn met 'n lepeltjie sout, en gooi dit ook in. Nou skakel jy die Magi aan, en drup die sap van ten minste een groot suurlemoen in terwyl die roomsous vorm.

Hou stil, en proe. Pretty lekker, nè? Maal 'n lepeltjie komynsaad in jou vesel fyn, en meng dit ook by. Of 'n paar blare ment. Of selfs 'n lepelvol vars koljanderblare. Of nog suurlemoen.

By gebrek aan 'n Magimix kan jy die hele spul met 'n vurk en skerp mes fynhak en meng. Dis natuurlik hoe dit oorspronklik gedoen is, en sal 'n growwer tekstuur hê. Ek hou van die gladde room.

Eet as 'n doopsous, of op Provita, of oor vis, of laatnag met 'n lepel as jy voor die oop yskasdeur staan.

Op een magiese Sondagmiddag kyk ons na 'n BBC-opname van Claudia Roden se kosprogramme oor Egipte, Marokko en Tunisië. Wild skryf ek neer en probeer luister tegelyk, en hier, deur Claudia beskryf met 'n stokou peasant se hulp, is die wonderlikste visgereg, uit Tangier. Ek maak dit dikwels.

Kry 'n groterige heel vis, een soos geelbek wat nie uit mekaar sal val nie.

Meng: Twee bosse vars gekapte koljanderblare (dhania), twee uie, fyngekap, asook 'n lepelvol vars komynsaad, 'n lepel olie, een klein fyngekapte rissie, sout en heelwat paprika.

Maak fyn genoeg tamaties (geskilde bliktamaties het meer geur as die varses) om onder en bo-op die vis te sit, nie toe te maak nie. Plaas die helfte van die tamaties onder in 'n groot gesmeerde oondbak. Sit die vis bo-op. Stop vis met die groen mengsel. Gooi die res van die tamatiemush bo-oor. Sprinkel met 'n halwe koppie goeie wynasyn.

Bo-oor alles plaas jy dun skywe suurlemoen om die hele gereg toe te maak. Giet 'n halwe koppie water langs die kant in en bak die hele vis vir 'n uur tot dit gaar lyk as jy 'n mes insteek.

Dis omtrent die beste visgereg wat ons gaste al ooit geëet het. Met basmati-rys en komkommer met dik jogurt.

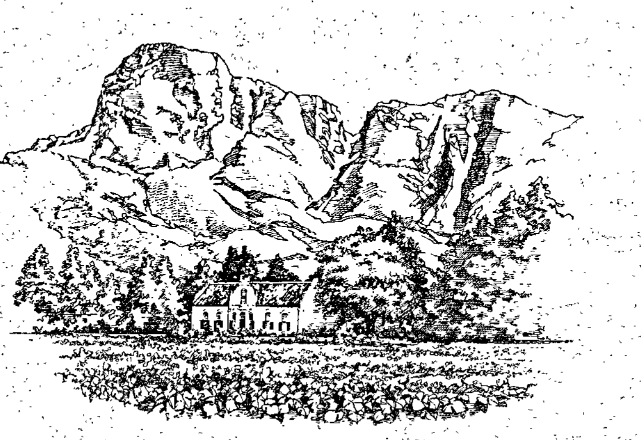

DIE NATUUR HET REEDS AL MILJOENE JARE GELEDE AL GEWEET WATTER SOORTE WYNE ONS SOU VERBOU.

WIE IS ONS OM TE STRY?

'n Mens sien Boschendal en besef dis pragtig. Maar eers as jy Boschendal se wyne proe, voel jy aan hoe hierdie kontrei se hart klop. Want dis die natuur wat die beste wyn maak — nie die mens nie. Dis ons taak om die volle potensiaal van alles wat Boschendal bied, te verwesenlik. Die klein wingerde. Elkeen met 'n ander grondsoort. En elkeen lewer 'n ander wyn op. Die landgoed teen die agtergrond van die berge. Sy lang, koel namiddae. Volmaak vir die ontwikkeling van subtiele, elegante wyn. En die koue winterdae wat die wingerde laat rus, en karakter ontwikkel. Hier het ons Franse Hugenoot-voorvaders hulle gevestig. Met die wete dat goeie wyn verbou word en nie in die kelders gemaak word nie.

BOSCHENDAL

WAAR DIE FRANSE HUGENOTE DIE WYNKULTUUR GEVESTIG HET.

01/A

Hier proe jy die geskiedenis

BJ LANKWARDEN skryf oor Douglas Green

ONDER ons wyndrinkende bevolking is Douglas Green van die Paarl nou omganstaal. Hul wyne van hoë gehalte en waarde vir geld word deur baie mense waardeer.

Dit was nie altyd so nie. Toe ek 'n pakkie met drie bottels ou rooiwyn op my lessenaar kry, het ek onwillekeurig begin terugdink aan sowat twintig jaar gelede.

Dit was in 1968/9 dat ek 'n steakhouse in Oos-Londen bestuur het, wat toe nie gelisensieer was nie. Ek dink nie daar behoort 'n restaurant sonder 'n dranklisensie te wees nie, so ons het die klante 'n guns gedoen en 'n paar bottels wyn aangehou. Dié wyn is teen kleinhandelprys gekoop en in die restaurant steeds teen minder as R1 van die hand gesit.

Die wyn was St Anna Schloss, 'n steinwynsoort wat deur Douglas Green van die Paarl bemark is. Die wyn is op grond van gehalte gekies en nie op grond van die prys nie. Die sukses van dié wyn het gou gelei tot die instelling van St Raphael en St Augustine, 'n wyn wat hul hoë gehalte oor die jare heen handhaaf.

In die middel jare sewentig het ek die voorreg gehad om op Wildernis naby George self met Douglas Green kennis te maak. Hy het my vertel die prente op die eerste etikette is afkomstig van een van sy vrou se boeke. Ja, waar is die dae? Hy het toe reeds die besigheid aan Cappy Sinclair verkoop wat ook gereeld daardie deel van die wêreld besoek het.

Sedertdien is die maatskappy aan Rennies verkoop wat ook J D Bosman in Johannesburg en Avrons in Kaapstad gekoop het. Die plan is voltooi en Douglas Green 'n groot maatskappy met volle nasionale verspreiding. In 1985 is die maatskappy aan Kersaf verkoop, 'n groep wat beherende belange het by Sun International en ook Interleisure, waarby groot name ingesluit is soos Mike's Kitchen, Longhorn, Squires Loft, The Porterhouse en andere.

Dis duidelik dat Douglas Green 'n gerede mark het en hul wyne verkoop baie goed, maar hulle sou nie so goed verkoop het, was die wyn nie van sulke hoë gehalte nie.

Douglas Green maak nie self hul wyn nie, maar koop die meeste van hul benodigdhede van KWV en meng en bottel die wyne self.

Dié maatskappy het onlangs 'n trio ou rooiwyne geloods, 'n 1979 St Augustine, 'n 1979 Douglas Green Pinotage en 'n 1980 Douglas Green Cabernet Sauvignon.

Daar is 'n beperkte aantal beskikbaar en elke bottel is genommer, maar die wyn is nie duur nie. Dis tipies hul styl en die wyne verdien hul plek op die mark en ons aandag. Die wyne is almal baie drinkbaar, maar volgens 'n styl gemaak wat oor die jare heen verander het. Hier kan jy ware geskiedenis proe, aangesien dit is hoe ons rooiwyne in die ou dae gesmaak het. Rond en glad en maklik drinkbaar.

Daar sal seker altyd gedebatteer word of wyn in klein of groot eikevate moet verouder. Dié wyne is in groot vate verouder. Baie genoeglik.

TRUK TONEEL
bied aan

DALRO POT-POURRI KUNSTEFEES 1990

Dans, kabaret, toneel
Opwindende eietydse werk!
Alle kaartjies: R6,20
Windybrow: 17 – 28 April
Volledige programbrosjure by teater beskikbaar!

ия открытая
юсти или неп
принимает пе
научной пост
о у конструі
кцией еще не
, которой отк
алевича „Цв
в иной план
ной формы. з
орядке дня.
ми чисто ф

приходится
являются с
ованин новой
ерная, наибо
ет явиться
бщественных
. Представлен
ми массами
ість робячес
рыт был диск
эт, форма и

начение цвет
Борьба с п
ормальных

доказывать,
амодовлеющ
архитектуры
лее соверш
только в резу
задач и с
ие, что идео
идя путям

PERESTROIKA-PRENTE

'n Toneel uit Elem Klimov se 'Kom kyk'

rolprentwese. Hy is een van hulle "Sestigers" waaronder Tarkofski, Shukshin, Shepitko, Iosseliani. Kagarlitskaja verskil van Klimov. Sy meen daar is 'n nuwe geslag, maar dat dit nog te vroeg is om te omskryf.

Sy erken ook dat die amptelike opvatting, dat die Moskouse Instituut van Kinematografie verantwoordelik was vir "'n glorieryke nuwe geslag", 'n oordrewe een was. "Feit bly staan dat die rolprentwese geensins verskil het van enige ander aspek van Sowjet-lewe nie... in die sin dat die wet van kwantiteit voor kwaliteit gegeld het."

In die vroeë jare tagtig het die Mosfilm-ateljee 'n "debuut-vereniging" geloods om nuwe talent aan te moedig, maar kort voor lank was dit duidelik dat die begaafde filmmakers hul talente moes snoei om die clichés en middelmatigheid van die establishment na te boots.

Alles het na die legendariese Vyfde Kongres (in 1987) verander, sê Kagarlitskaja. Tientalle prente wat op die rak beland het, is vertoon en talle 35-jarige regisseurs is as "nuwelinge" begroet omdat hulle voorheen ondergronds gewerk het.

Volgens Kagarlitskaja is die skeppende stemming by die Lenfilm-ateljee veral vir beginners bevorderlik. Kritici het al iets soos "die Leningrad-skool" geïdentifiseer.

Een van die voorste jong regisseurs van Leningrad is Konstantin Lopusjanski wat sy debuut gemaak het met "Briewe van 'n dooie man", 'n vreesaanjaende voorspelling van 'n kernoorlog. Sy religieuse drama "Besoek aan 'n museum" is by die Moskouse Rolprentfees aangeprys. "Gister was die term 'ekologiese ramp' 'n oordrewe joernalistieke beeld, soos Openbaringe nog altyd die artistieke beeld vergelding verteenwoordig het. Vandag sien ons die tekens om ons. Die mensdom betaal vir sy selfmoordagtige ligsinnigheid van die vorige eeue. Ek wou voortgaan in die humanistiese tradisie van Russiese kultuur, gegrond op Christelike filosofie, en eietydse antwoorde verskaf vir die eeu-oue kwessies van skuld en strafbaarheid, sonde en vergelding," sê Lopusjanski van sy prent.

Nog 'n Lenfilm-gegradueerde is Sergei Ovcharov met sy prente "Glo dit of nie", "Linkerhand-geweermaker" en "Dit".

Die Moskou Gorki-ateljee het vir Wasili Pichul en sy vrou Maria Khmelik. Hulle jongste prent is "Donker nagte in die stad van Sochi". Daar is Yevgeni Tsymbal met sy "Prokureur Sedov", wat probeer weerwraak neem op Stalin se 1937-gruweldade. Daar is Georgi Gawrilow se "Belydenis: 'n kroniek van vervreemding" wat handel oor 'n dwelmverslaafde.

Die etniese republieke het die Kazakh-regisseur Rashid Nugmanov met "Die spuitnaald" en die Georgiaanse regisseur Alexander Tsabadze met "Kol", die Wit-Russiese regisseur Alexander Moroz met "Die Kruglianski-brug".

Hierdie regisseurs verteenwoordig Kagarlitskaja se nuwe geslag.

The Kreutzer Sonata

"Die Kreutzer-Sonate" (wat weer Maandag om 2nm in die Seven Arts draai) is 'n gewigtige verwerking van Leo Tolstoi se semi-outobiografiese novelle oor sy "haatverhouding" met sy vrou. Van grootse vooruitgang op die gebied van tegniek kan daar nie juis gepraat word nie. Visueel is die prent lomp en vol irriterende terugflitse en kru verwysings na seks. Mikhail Schweitzer verkies 'n nabyskoot van treinsuiers om seks te suggereer bo die Ware Jakob. Baie oudmodies.

"Die Kreutzer-Sonate" is danksy Oleg Yankovski se vertolking van die gekwelde hoofkarakter se vertelling van sy moord op sy vrou meesleurend, maar dit is nie die kragtige ontleding van vrouehatery en huweliksgeweld wat dit kon gewees het nie. Moderne gehore verwag 'n bietjie meer as 'n blote hervertelling, hoe bedrewe ookal, van 'n briljante skrywer se donker biegsessie.

Dersu Uzala

"Dersu Uzala" van Akira Kurosawa lyk ook maar asof dit deur 'n klomp staatsamptenare gemaak is. Dis 'n "buddy movie" wat afspeel in daardie plekke waarheen Stalin jou gestuur het as jy handuit geruk het. Die vriendskap tussen 'n militêre verkenner en 'n Goldi handel oor hoe twee mense van uiteenlopende ervaring en agtergrond tot vriendskap in staat is wanneer hulle saam die onverbiddelikheid van die natuur moet trotseer. Kurosawa vertel sy verhaal in 141 minute. Hy kon dit in die gebruiklike 90 minute gedoen het. Daar is een verstommende toneel waar die twee in 'n sneeustorm vasgevang word wat die eerste helfte die moeite werd maak en enkele tonele in die tweede helfte.

"Die Amerikaanse rolprentwese is gegrond op die skoonheid van akteurs, hulle persoonlike aantrekkingskrag en op die idealisering van die mens." Só het 'n Russiese rolprentkritikus een van die wesenlike verskille tussen Amerikaanse en Russiese prente van die jare twintig en dertig beskryf.

The Commissar

Hoewel "Die Kommissaris" nie vry te spreek is van sentimentaliteit, "holocaust kitsch", voor die hand liggende simboliek en oordrewe idealisme nie, is dit, wat styl betref, so na aan Eisenstein as wat 'n mens in die negentigs kan kom. Dié verhaal van 'n swanger vroue-offisier in die Rooi Leër van die twintigs wat skuiling kry by 'n Joodse gesin.

Little Vera

Om die stillistiese dorheid en inhoudelike sinisme van "Klein Vera" te vergelyk met "Die Kommissaris" se swierige ekspressionisme en oorweldigende beeldspraak, is miskien 'n insiggewende aanduiding dat die Russe nou meer belang stel in voorligting as in kuns.

Hoogtepunte

Die hoogtepunte van die fees tot dusver was:

* **Drugstore Cowboy**, 'n vreemdsoortige, humoristiese en visueel vernuwende moraliteitsverhaal van die leier van 'n dwelmbende - gespeel deur Matt Dillon - wat "bekeer" word nadat een van sy bendelede aan 'n oordosis sterf.

* **Roger & Me**, 'n vermaaklike dokumentêre prent oor hoe die regisseur, Michael Moore, die president van General Motors in Flint, Michigan, agtervolg in 'n poging om sy kommentaar te kry oor die sluiting van die fabriek.

* **Bill Forsythe se Breaking In** is opsigself 'n vermaaklike prent, maar in die lig van sy verlede - "Gregory's Girl", "Local Hero" en "Housekeeping" - is dit teleurstellend. Die teenwoordigheid van Casey Siemaszko maak dit egter die moeite werd.

* **Confidence** is die Hongaarse regisseur Istvan Szabo se 1979-prent. Dit is 'n intiemer prent as die skitterende "Mephisto" en "Hanussen", maar geensins minder ingewikkeld nie. Die temas van vertroue en verraad word boeiende deur middel van 'n liefdesverhaal tydens die nazi-besetting van Hongarye afgespeel.

* **A Story of Women** is Claude Chabrol se jongste. Isabelle Huppert spel die laaste vrou wat ter dood veroordeel is in Frankryk... sy het aborsies uitgevoer tydens die Tweede Wêreldoorlog. Chabrol is 'n meesterlike verteller en sy hantering van die omstrede issue van aborsie is gebalanseerd. Huppert skitter in die rol van die vrou wie se moraliteit gesetel is in haar naïewiteit eerder as boosaardigheid.

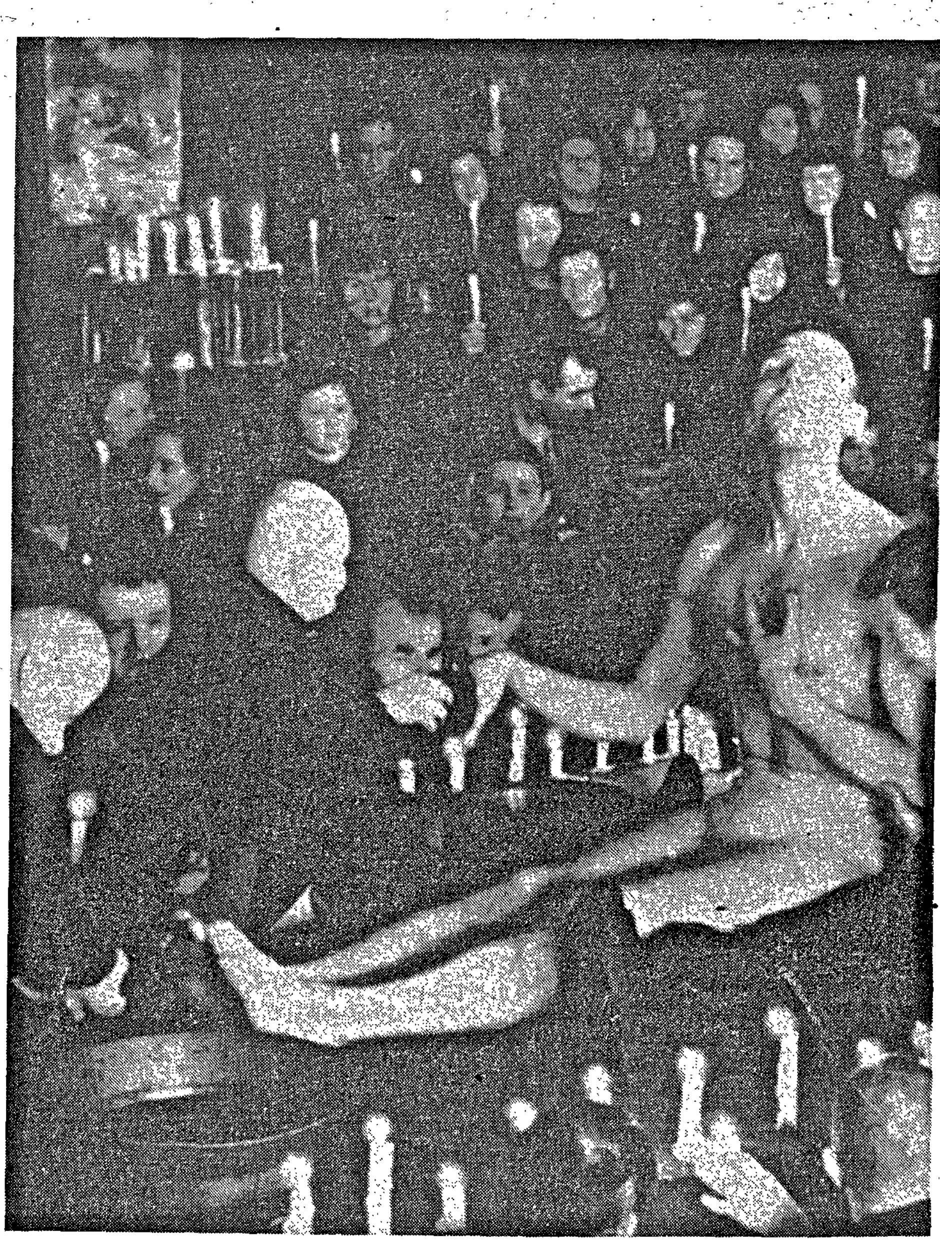

'n Toneel uit Konstantin Lopusjanski se 'Besoek aan 'n museum'

HAPPY JACK deur John Godber met Joyce Dalton en Charles Comyn. Regie: John Carson. In die Baxter-Ateljee.

STILLE NAG deur Deon Opperman met Eghard van der Hoven, Wilna Snyman, Albert Maritz, Gert van Niekerk, Bruce Fields en Kim de Beer. Regie en beligting: Deon Opperman. In die Nico Malan-Teater.

BLITZBREEKER AND THE CHICKEN FROM HELL deur Ian Fraser met Jonathan Pienaar, Willie Fritz en 'n hoender. Regie: Norman Coombes. In die Noco Malan-Arena.

Twee liefdesverhale *en 'n helshoender*

ARNOLD BLUMER

"HAPPY JACK" is 'n liefdesverhaal, sê die advertensie, tussen Jack Munroe, 'n berg van 'n Yorkshire-mynwerker en sy petieterige vrou Liz. Hierdie verhaal word in kort sketse en flitse, deurweef met narratiewe verbindingsstukke in die derde persoon, op 'n skraps ingeklede verhoog oor 'n bietjie meer as 'n uur versprei (met 'n oorbodige pouse van 20 minute tussenin). Dit gaan oor 'n doodgewone verhouding met sy stryerye, die eerste presentjie in 'n bioskoop (die toneel is nogal kostelik), saam gaan vakansie hou en dies meer. Dus niks besonders nie.

Ook die opvoering was niks besonders nie, kon nie eintlik wees nie met so 'n middelmatige teks as basis wat poog om 'n oppervlakkige weergawe van die realiteit in die verhouding 1:1 aan te bied. Realiteit lê egter onder die oppervlak, en dus jammer dat nog stuk nog opvoering in daardie rigting gedelf het.

Nogtans het veral die oueres in die gehoor hulleself in hierdie oppervlakweerkaatsing herken en daarvan gehou.

* 'n Heel ander liefdesverhaal, gemeng met 'n goeie porsie haat, is Deon Opperman se "Stille Nag". Hier gaan dit om die liefde vir 'n "volk" soos uiteenlopend uitgedruk deur twee broers uit dieselfde gesin. "Volk" staan hier in aanhalingstekens, want hierdie entiteit het homself oor die afgelope jare ook as nasie, staat en selfs regering gesien. Terselfdertyd is dit die "volk" waarna die simboolgesin Van der Hoven verwys wat op Kersaand en Kersdag in die ouerhuis bymekaarkom.

Drie vrae het tydens en na die opvoering by my opgeduik:

1. Wat sou die reaksie van 'n gehoor sê nou maar in Boksburg wees teenoor 'n opvoering van hierdie stuk?

2. Loop 'n stuk wat op aktuele politieke gebeure staatmaak nie gevaar nie om juis deur daardie gebeure verbygesteek te word in 'n situasie waar die politieke koördinante vinniger verander as wat die dramaturge kan byhou?

3. Wat is die verskil tussen cliché en realisme?

Vraag 1 en 2 spruit voort uit die Kaapse openingsaandgehoor se reaksie op die AWB-broer Adriaan (Albert Maritz) se tirade oor die volk en vaderland: hulle het gelag asof die broer se heilige ontsteltenis oor sy verraaier-broer Gerhard (Gert van Niekerk) se kant-kies vir die onderdruktes reeds iets van die verlede is. Vraag 3 het te doen met die tema van die verlore seun wat op Kersaand terugkeer huis toe na 'n vredeliewende vader en 'n versoenende moeder. Die konflik tussen die twee broers kon net sowel plaasgevind het in 'n gesin in die vyftigerjare verdeel tussen Natte en Sappe, of in Duitsland tussen Nazi's en anti-fascists of in Chili tussen demokrate en militariste. Die vraag wat hierdie stuk spesifiek Afrikaans/ Suid-Afrikaans maak, word deur hierdie opvoering vir my net onbevredigend beantwoord. Miskien is die rede daarvoor dat die dramaturg nie sê hoekom die twee broers so uiteenlopend ontwikkel het nie. Andersyds: miskien is dit juis die clichémagtigheid wat vir die dramaturg 'n kenmerk is van Afrikaanse gesinne (en ek hoor reeds diegene brom wat dink Johannes Kerkorrel is 'n satanis).

Ek weet ook nie so mooi wat die dramaturgiese funksie van die vertraagde derde broer Daantjie (Bruce Fields) is nie. Is dit net om ook skuld op die skouers van Gerhard te kan pak, want dis hy wat verantwoordelik is vir Daantjie se vertraagdheid? Of is Daantjie die spreekwoordelike geraamte in die gesin/"volk" se linnekas? Of die kruis wat elke huis glo moet dra? Of dalk 'n nuwe uitgawe van die Siener in die Suburbs wat nou met engele gesels? Of vervul hy al hierdie funksies saam?

Nietemin dink ek Opperman het hier iets beet, alhoewel hy dit m.i. nie ver genoeg voer nie. Om die ontstaan van geweld binne 'n gesin/"volk" net tot uiteenlopende politieke sienswyses terug te voer, is nie voldoende nie. Dieselfde geld vir die verbrokkeling van die eenheid van die gesin. Wat makeer is redes vir die onvermoë van die gesin/"volk" om uiteenlopende standpunte te kan akkommodeer.

Die toeskouers se staande ovasie dui egter aan dat die opvoering onder die dramaturg se regie 'n sukses was. Ek sou egter gewens het dat Eghard van der Hoven 'n kragtiger pa gespeel het, want dit sou duideliker maak hoe hy dit regkry om sy twee korrelkopseuns te beheer.

Of is dit juis sy onvermoë om kragdadig op te tree wat die situasie handuit laat ruk? Wilna Snyman speel met net die regte hoeveelheid temerigheid 'n ma wat voorgee dat sy nie een van haar kinders wil voortrek nie. Gert van Niekerk is die ietwat valerige verloopte broer wat nie kom skoorsoek nie, maar as iemand op sy tone trap dan trap hy hard terug. Kim de Beer speel Antoinette wat wonderbaarlik ontwikkel van die skugter onderdanige vrou van Adriaan tot 'n selfstandige mens wat met 'n ontploffing in opstand kom teen haar man se treitering. Die vertraagdheid van Daantjie sou ek graag anders gespeel wou sien as wat Bruce fields dit doen. Kinderagtige gedrag by 'n volwasse man hoef nie noodwendig daardeur uitdrukking te vind dat hy soos 'n skoolseun oor die verhoog trippel, met 'n hoërige seunsstemmetjie praat en selfs kerk toe 'n kortbroek dra nie.

Die kragtoer van die aand word egter gelewer deur Albert Maritz wat die regse bullebak Adriaan so oortuigend speel dat ek na die opvoering huiwerig was om hand te skud met hom: netnou is sy siekte aansteeklik.

Ten spyte van die kritiek of juis omdat dit tot kritiese denke aanleiding gee, was dit 'n opwindende teateraand vir my, en ek hoop Kaapse teatergangers pak die Nico Malan-Teater vol tydens die speelvak van die stuk.

* 'n Ander stuk wat die tema "geweld" behandel, is Ian Fraser se "Blitzbreeker and the Chicken from Hell", maar uit die perspektief gesien van 'n sub-kultuur soos verpersoonlik deur die breker Blikkies (Jonathan Pienaar) wat sy intrek neem by die middelklasburger Phillip (Willie Fritz) sonder dat baie duidelik word hoekom. Blikkies kom uit die weermag, hy dra twee gewere saam met hom rond, 'n hoender wat kan vleis vreet en grom soos 'n wolfhond en hy rook boom. Buitendien gee hy nie 'n dêm om wat mense van hom dink nie. Phillip daarenteen raak verbouereerd as die deurklokkie lui terwyl hy deur 'n pornotydskrif blaai. Blikkies leer nou vir Phillip om die lewe te geniet veral deur middel van gedokterde lemoene wat se "lewens"-sap met 'n spuitnaald uitgesuig word. En dan is daar ook die "perception altering substance" wat maak dat die twee hulle woonkamer met lemmetjiesdraad toespan en 'n gewaande of werklike aanval buite met hulle gewere probeer afweer. Einde.

Die regisseur noem hierdie stuk in die program bevrydingsteater. Ander programaantekeninge praat van regerings wat wette oortree en daardeur anargie aanmoedig (Brandels), van oorloë sonder doel en wette (Camus) en van intellektuele wat vergeet dat mense meer saak maak as konsepte (Johnson). Hiermee word sleutels verskaf tot redes vir wat op die verhoog aangaan, maar ongelukkig verwys die stuk self nie daarna nie.

Die opvoering is eintlik Jonathan Pienaar s'n. Met 'n ongelooflike liggaamlike pronk, loop en lê hy die verhoog vol. Daar is min akteurs wat hulle liggaam en gesig so veelsydig ontplooi soos Pienaar. Ek sal hom graag wil sien in 'n Dario Fo-stuk. Willie Fritz vertoon taamlik blekerig teenoor hom, maar miskien is hy juis daarom vir die rol gekies. Dis nie 'n opvoering vir mense wat van tradisionele teater hou nie, maar ouens wat van 'n meer byderwetse aanslag hou, sal dit genoeglik vind.

dié week by die
MARK-TEATER

MARK-TEATER
Maan - Vry: 8nm. Sa: 5.45nm & 9.15nm
TOWNSHIP FEVER
- DIE MUSIEKONTPLOFFING deur MBONGENI NGEMA -

UPSTAIRS-TEATER
Vanessa Cooke is THE BELLE OF AMHERST- deur William Luce - Regie deur Robert Whitehead.
Ma tot Vry: 8.15nm, Sa 6.15nm & 9.15nm
"Stralend, roerend, innemend"

DIE LAAGER
THE GOOD SOLDIER SVEJK - REGIE deur NEIL McCARTHY - Ma tot Vr: 8.15nm Sa: 6.15 en 9.15nm

WAREHOUSE BY DIE MARK
BLUES IN THE NIGHT - regie deur Cole Cameron Di tot Vr: 7nm vir 8.30nm. Saterdag: 6nm So: 7.45nm vir 8.30nm.

KIPPIES BY DIE MARK
Di tot So: 9nm
Don Tshomela - 832-1646

MARKGALERYE
Groot Galery
Foto-uitstalling deur Paul Weinberg en Jenny Gordon: open 18 April
Telefoon 832-1641
Bespreek by enige Computicket, tel 28-3040
Johannesburgse Vlooimark: Elke Saterdag van 9.00 vm tot 4.00 nm
Nuwe mark in Pimstraat van 9.00 vm tot 4.00 nm.
Sondae by die Mary Fitzgeraldplein van 9.00 vm tot 4.00 nm.

Nou kan u sonder vrees verdwaal

VICTOR MUNNIK skryf oor TV

AL ooit verdwaal in 'n lowerryke suburb, gestop en pad gevra by die ou wat tussen die geroofde broodbome lê en werk en dan sê hy hy weet nie watter straat waar is nie?

Wel nou is daar geletterdheid! Comrade Zirkie van die Kaap sê geletterdheid kan nie waarborg dat mense ooit Tolstoi sal kan lees nie, maar hulle sal binne 20 ure kan leer straatname lees en kan sien wat kos die produkte in die supermark.

Met warm bolletjies

So van supermark gepraat, ek was by toe Antenna die beste warmkruisbolletjies gaan soek het.

Spar het vinnig uitgesak, aangesien hulle bolletjies pap was aan die onderkant. Ook die OK, versiersuikerloos, het uitgeval.

Checkers was derde. Woollies tweede, want al is daar nie genoeg speserye nie (daar is wel baie-baie vrugte in) hulle ruik so lekker. Janee, verduidelik die proepaneel, 'n mens wil mos met Pase met 'n bord welriekende warm bolletjies tafel toe kom.

En snor

'n Mens takseer TV-gaste dikwels op die baadjie. Toe ek bv die ander aand prof Koors se wippende snor sien, het ek geweet wat hy oor oop skole gaan sê. (Ek was ook nie verras toe hy ewe hardebaard sy en sy witspierwit ouers se intellek in die spel plaas om net nie die argument met dr Teresia King te verloor nie.)

Prof "Vryheid" Van der Vyver se haarstyl het my egter net verwar totdat hy laat waai het:

"In 'n geletterdheidsprogram soek ek die taal van verandering. Geletterdheid wat die bande van onderdanigheid, vrese en vooroordele sal verwyder. Wat in mense die begeerte en vermoë om vry te wees sal losmaak."

Wel ja, dit sal natuurlik nie net 20 uur vat nie.

En hart

Ek het ook die nuwe groen wa van Sas en Sol betwyfel. Seker maar omdat 'n mens nie veel waarheid in 'n korporatiewe advertensie verwag nie.

Maar die klomp nesmuiste in die masjien en hul militante gevleuelde, kaptein Superskoon, is besig om in my hart te kruip. Dit was Sol se vraag aan Vuurhoutjie van der Vinkmes "praat u Afrikaans?" wat die deur oopgemaak het.

Ja die ander, sal ek sê meer burgerlike, voëltjie en sy reptieltjiemaatjie op die Nuustak vra ook die vraag aan Afrikaners met leftie-harte, nè. Dis nou as hulle vroeg genoeg wakker word.

En koes

Lanklaas so 'n breë glimlag gesien soos hoofminister B langs baas Frikkie op die herehuis se trappe... wonder wat hy nou weer reggekry het. Intussen gaan skuil ek maar, soos ander bevoorregte Pangalanders, in TV2 se wonderlike jazz-programme.

Ek sien die Pretorianers het ook nou 'n jazzklub, waar hulle kan gaan luister na onder andere die Inkspots. Seker om vir die nuwe impi dertienjarige regse volkshelletjies te koes.

THE SIGNS OF STRUGGLE AND THE STRUGGLE FOR SIGNS

PERSONAL & POLITICAL GRAFFITTI BY CAPE TOWNS ANARCHISTS ... AND REACTIONARY AGENTS IN THE CULTURAL STRUGGLE

NICOLAAS VERGUNST

Culture is like jam, the less you have the more you spread it around

Unknown

IN 1968 a student scrawled this existential epigram on a wall in Paris: God is alive, he just doesn't want to get involved.

In 1975 almost a decade later, another activist advanced this thesis by wittily writing on a wall in London: God is not dead. He's alive and working on a much less ambitious project.

In 1986, more recently, someone else wrote in Cape Town: God isn't dead, but living in exile.

What do we make of these three statements? How, if at all, are such examples of urban mural culture related?

On the one hand, it may appear that God has either pulled out or been pushed out of human affairs. Farewell faithful few, fringe freaks and faraway fraternity, adieu!

But on the other hand, such utterances may refer to the human condition in a wider political context, rather than to a divine being in a narrow theological sense.

Yet how are these statements related? What of their respective relevance to particular problems and concerns in societies? Are such forms of cultural expression, though reflective of specific social situations, divorced from events or experiences in other parts of the world?

Is student resistance during the late 1960's in France, dissidence within reactionary and liberal movements in the mid 1970's in England, or political protest during the State of Emergency in South Africa of the 1980's and 1990's a simple question of isolated struggles?

Emerge and see

Gardens

The answer, even if there is only one, seems to be much more complicated. But how will we ever know?

For instance, does the graffito Hell Sucks, originally written on American GI helmets during the Vietnam War, refer to the war in Angola? Does Nuremberg cometh refer to post-war trials and tribulations of fascists in Southern Africa as with nazis in Western Europe after the Second World War?

Will we ever know for sure what motivation and association lies behind graffiti? Probably never. Graffiti is usually anonymously made, though publicly displayed. It is written by night to be read by day. If erased from public sight, it still endures in popular memory.

Here today, gone tomorrow! But little time left to borrow

Constantia

Graffiti, unlike the newspaper's daily billboards, mediates messages that counter the 'consensus' news of the day. Those who can't (or choose not to) speak through TV or radio channels are addressing their audiences on public walls. What we may not (or prefer not to) read in the newspapers we see around us as graffiti. The nameless are not voiceless. For instance; We say no to apartheid!

Why join the army when you can get stoned at home!

Observatory

Graffiti, very much like the Chinese wall newspapers, also informs and comments on events and experiences such as: women = 52% of population - oppressed by male domination and apartheid. Another is: Hospital (and all) racism is a sick practice! (following an official statement that the new building at Groote Schuur Hospital would segregate patients according to racial classification).

Or, responding to national elections:

Don't vote - end racist rule now. Observatory.

Vote now Pay later!. Oranjezicht.

If voting changed anything they'd make it illegal. Newlands.

Furthermore, mural messages mobilise mass unity. For example: Remember June 16 or Remember Trojan Horse killings Oct 85 or 1986 - the year of Umkhonto we Sizwe or Stayaway 1st May or Women unite for people's power - Aug 9. Then there are the regular salutations of political movements, congresses, alliance organisations and unions: Viva the women's struggle or Viva Sayco or Viva UDF or Viva Cosatu - Aluta Continua.

Certainly collective calls can be reflective of popular political positions on racism and sexism or exploitation and militarisation. What about calls for freedom? For instance: Free KAPDI - we need guns or for freedom - Dial AK 47 or Freedom (instead of power) through the barrel of a gun, man! (an adaption of Mao's truism on power by force).

A nation that loves martyrdom cannot be enslaved!

Observatory

Or what about the sentiments behind these seasonal greetings? Detain Father Christmas, he isn't concerned or All I want for Christmas is a bazuka! or Celebrate this Xmas with a molotov cocktail or Have a black Christmas and a revolutionary New Year!

Are such utterances rendered in a personal capacity or with any political affiliation? Even so, there are many who seem to have little, if any, sense of accountability to political structures concerning policy or tactics: MP's burn nicely (necklace) or B.O.T.H.A. - burn out the head assassin or I've a headache!

In fact, it may well be that (for state security reasons) existing graffiti is subdued or subverted by reationary agents. The obscenely personal and the politically non-sensical have, of late, become more apparent. However, both sides can play the game - and there are no rules: Hang all ANC (later changed to AWB) scum with piano wire (a perverse reference to Mussolini's mutilated corpse by anti-fascist rioteers).

So statements are constantly erased or adapted/adjusted to suit an oppositional point of view: End Conscription Campaign became Every Coward's Choice which could change again to Each Comrade's Conscience.

Sometimes blatant and obvious or otherwise ambiguous and obscure - but with graffiti we can never be too sure. WH wrote: Dredd says girls are funny (based on the American sci-fi comic showing the exploits of Judge Dredd and his judiciary-cum-police rule. (A futuristic state where repression and murder without detention is the order of the day - or rather night!)

WHY JOIN THE ARMY WHEN YOU CAN GET STONED AT HOME!

Dredd says girls are funny

Gardens

Besides the alterations, some graffiti gremlins even comment on their opposition's efforts: schmuck - be careful, it doesn't rhyme!

There are many other signs, specific to certain areas, that refer to past and present brotherhoods. The 'mob and gangster' war between these rival groups is reflected by territorial possession of sites for their graffiti: abbreviated signs appear all around. The first letters of the Impossible Ones or the Cape Town Scorpions on one wall, while the Mongrels, Sexy Boys or (amongst several others) the Young Americans write up their initials around the corner.

IOS	CTS	MG	SB
Salt River	Woodstock	Hanover Park	Retreat

Besides the overt political or 'criminal' opposition, there are also altruistic and alternative anarchistic aphorisms - drawn symbols appear alongside written axioms.

WSA	RULES	SAVE
Vredehoek	Observatory	Salt River

Cryptic and coded:

BROTHERS UNIGHT	~Δ9THC	PLANET EARTH
Gardens	Gardens	Tamboerskloof

Interestingly, though drawn form the past, these symbols remain relevant.

Talking about the past, how's this for the future: You're living in the past (written up around a municipal park in an elite white residential area). Or this: Nostalgia isn't what it was in the past! As for the present:

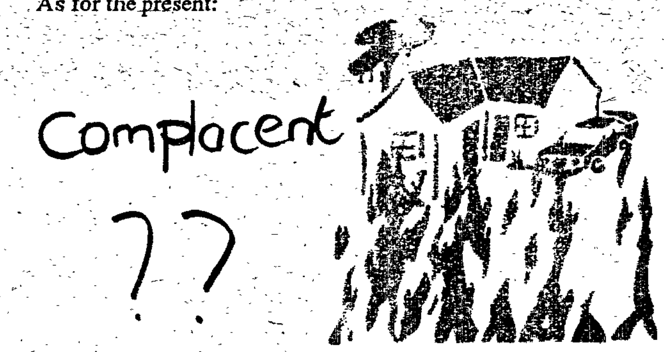

Vredehoek

Some just get it right - or wrong? How about, Take a step in the right direction or Fight the right or Who's left? Right or left their techniques and methods have advanced. Today they are better equipped and more organised. Many artists use spray paint and cut-out stencils, while some employ 'squads' to do the job.

It is evident that private and personal platitudes in remote and obscure sites have been overtaken by the overtly political statements in more accessible public places - parking lots, traffic intersections, freeway bridges, shop corners, station toilets, bus stops or on subway and suburban walls.

Surely this is indicative of the repression and the resistance in our society? Specifically, the present press restrictions and the stringent control of the media by the State is combatted - besides other more structural forms of protest - by the proliferation of posters, banners, stickers, T-shirts and, of course, by graffiti itself.

Thus too graffiti has become a site of struggle, but it is also part of the struggle for signification. The national 'war on the walls' asserts appropriated perceptions of reality. As such, graffiti in Cape Town or elsewhere, reproduces and reinforces the ideological values, interests and practices exercised by or between, different and divided cultures.

PS: A Cape Town City Council spokesman, Mr Ted Doman, is reported (The Argus, Friday, December 18, 1987) to have said that the general public does not approve of graffiti. "However, the situation is that because we don't have vast amounts of staffers we do not go out looking for walls to repaint. We do however act on complaints."

Furthermore, a police liaison officer for the Western Cape Lieutenant Attie Laubscher, said it was normally "not the police's job" to remove graffiti, but members of the SAP did however ask the public to remove 'offensive and objectionable' slogans from their properties.

TEATER

JOHANNESBURG

Mbongeni Ngema se TOWNSHIP FEVER is tans by die Markteater te sien. Elke aand om 8nm. Tel: (011) 832-1641.

By die Laager, Markteater is THE GOOD SOLDIER SVEJK onder regie van Neil McCarthy te sien. Elke aand om 8.30. Tel: (011) 832-1641.

WE'LL MEET AGAIN is terug by die Soundstage in Midrand, omdat die mense dit so wil hê, sê hulle. Met Dianne Chandler. Tel: (011) 805-1845.

Vanessa Cooke kan in THE BELLE OF AMHERST by die Mark se Upstairs-teater om 8nm gesien word. Tel: (011) 832-1641.

BLUES IN THE NIGHT met Mara Louw, Natalie Gamsu, Lionel Petersen en Felicia Marion is by die Warehouse, Markteater elke aand om 8.30. Tel: (011) 832-1641.

By die Alexanderteater is Richard Loring in JOSEPH AND THE AMAZING TECHNICOLOR DREAMCOAT te sien.

ROMANCE ROMANCE met Kate Normington en Mark Richardson is by die André Huguenet-Teater te sien. Tel: (011) 725-6300.

Bill Flynn en Jana Cilliers tree in THE MAINTENACE MAN by die Alhambra-Teater op.

PRETORIA

TRUK opera se DER ROSENKAVALIER met Carla Pohl and Regina Klepper in die Stadsteater.

ROODEPOORT

Mario Schies se NEMESIS met Patrick Mynhardt is elke aan om 8-uur in die Stadsteater te sien. Tel: (011) 672-2217.

KAAPSTAD

Baxter-Teater, Mainstraat: Hoofteater: Pieter-Dirk Uys met A KISS ON YOUR KOEKSISTER is tot 14 April te sien. Tel: (021) 685-7880.

Nico Malan, Strandgebied; STILLE NAG in die Teater. Tot 21 April. Tel: (021) 21-5470.

In die Operahuis is dit SLEEPING BEAUTY. Tot 19 Mei. Tel: (021) 21-5470.

Die Totem-Meneghelli-Kunssaal, Jeppestraat 209, stal kunswerke van die Himbas uit en ander Afrika-kunswerke uit.

NU METRO THEATRES

NOW SHOWING · 12-19 April. BOOK AT COMPUTICKET

HYDE PARK METRO 447-3091 1-6
TANGO & CASH Sylvester Stallone, Kurt Russell (2-15) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SEX, LIES AND VIDEOTAPE James Spader, Andie MacDowell (2-18) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30
STANDARD BANK JHB INTERNATIONAL FILM FESTIVAL See "WHAT'S ON" for details DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.00
WE'RE NO ANGELS Robert DeNiro, Sean Penn (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

NU METRO CITY 1-8 (Formerly Ster City) Cnr. CLAIM/PLEIN ST. 337-3033/23-5871 Safe parking at Jack Mincer
TANGO & CASH Sylvester Stallone, Kurt Russell (2-15) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
WE'RE NO ANGELS Robert DeNiro, Sean Penn (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
UNCLE BUCK John Candy, Jean Kelly (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LAMBADA SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SHIRLEY VALENTINE Pauline Collins, Tom Conti (2-16) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
WITHOUT A CLUE Michael Caine, Ben Kingsley (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30

BALFOUR PARK METRO 887-8548
TANGO & CASH Sylvester Stallone, Kurt Russell (2-15) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
WE'RE NO ANGELS Robert DeNiro, Sean Penn (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

ALBERTON METRO 907-2362
TANGO & CASH Sylvester Stallone, Kurt Russell (2-15) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
WE'RE NO ANGELS Robert DeNiro, Sean Penn (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

LEBA KLERKSDORP (018) 24564
WE'RE NO ANGELS Robert DeNiro, Sean Penn (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LAMBADA SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

VAAL VEREENIGING (016) 21-1339
TANGO & CASH Sylvester Stallone, Kurt Russell (2-15) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LAMBADA SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 SHIRLEY VALENTINE Pauline Collins, Tom Conti (2-16) MON-FRI 6.00, 8.30 SAT: 2.30, 6.00, 8.30
150 LAMBADA SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) MON-FRI 6.00, 8.30 SAT: 2.30, 6.00, 8.30

BEDFORDVIEW METRO 616-6828 1-6
TANGO & CASH Sylvester Stallone, Kurt Russell (2-15) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
WE'RE NO ANGELS Robert DeNiro, Sean Penn (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LAMBADA SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SHIRLEY VALENTINE Pauline Collins, Tom Conti (2-16) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SEX, LIES AND VIDEOTAPE James Spader, Andie MacDowell (2-18) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

HILLBROW METRO 724-2511 1-7 (Parking in basement)
TANGO & CASH Sylvester Stallone, Kurt Russell (2-15) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
WE'RE NO ANGELS Robert DeNiro, Sean Penn (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
SEX, LIES AND VIDEOTAPE James Spader, Andie MacDowell (2-18) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19) DAILY 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30
LAMBADA SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
WITHOUT A CLUE Michael Caine, Ben Kingsley (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

RANDBURG METRO 787-0340
WE'RE NO ANGELS Robert DeNiro, Sean Penn (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

7 ARTS NORWOOD 483-1680
STANDARD BANK JHB INTERNATIONAL FILM FESTIVAL See "WHAT'S ON" for details DAILY 2.00, 5.45, 8.00, 10.00

SHARE THEATRES 494-1137 1-8 ALL ADMISSIONS R2,50
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
TANGO & CASH Sylvester Stallone, Kurt Russell (2-15) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LAMBADA SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
LEAN ON ME Beverly Todd, Robert Guillaume (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
HONEY I SHRUNK THE KIDS PLUS! Roger Rabbit in 'Tummy Trouble' (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
BACKFIRE Karen Allen (2-18) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
DEATH FLASH Arthur Jeremy May (2-14) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
FIGHTER Richard Norten (2-12) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

MEGACITY METRO MMABATHO (0140) 2-3553
MON-SAT 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00 SUNDAY: 12.15, 2.45, 5.15, 7.45, 10.00
HARLEM NIGHTS Eddie Murphy, Richard Pryor (2-19)
LAMBADA SET THE NIGHT ON FIRE (A)
UNCLE BUCK John Candy, Jean Kelly (A)
BORN ON THE FOURTH OF JULY Tom Cruise, Willem Dafoe (2-19)

CINE MMABATHO SUN HOTEL (0140) 2-1144 EXT. 2830
NOW SHOWING: Sylvester Stallone LOCK UP Action (2-18)

NU METRO THEATRES PRETORIA

Now Showing 12-19 April

OSCAR 341-7682 Jeppe Street, Sunnyside
Born on the Fourth of July Oscar Winner – Best Director – Oliver Stone (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30

METRO 44-9867 Esselen Street, Sunnyside
We're No Angels Action (A) Robert DeNiro, Sean Penn DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

VILLAGE 44-6096
1 sex, lies and videotape Award Winning Sex Drama (2-18) James Spader, Andie MacDowell DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 Harlem Nights Action Comedy (2-19) Eddie Murphy, Richard Pryor DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

MENLYNPARK 47-4568/348-8611 Atterbury Rd., Menlyn Park
1 Tango & Cash Action Thriller (2-15) Sylvester Stallone, Kurt Russell DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 We're No Angels Action (A) Robert DeNiro, Sean Penn DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

MIDRAND CONSTANTIA (011) 805-4266
400 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) MON-FRI 6.00, 8.30 SAT: 2.30, 6.00, 8.30
150 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) MON-FRI 6.00, 8.30 SAT: 2.30, 6.00, 8.30

NELSPRUIT METRO The Promenade (01311) 25767
1 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year! (A) DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 Lethal Weapon 2 Action Thriller (2-18) Mel Gibson, Danny Glover DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 PET SEMATARY Stephen King Thriller (2-18) Dale Midkiff, Denise Crosby DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

BOOK AT COMPUTICKET

MUSIEK

JOHANNESBURG

Rumours, Rockey Straat: Woensdag: Louis Levy, Donderdag: Stan Jones (klavier) en Art Kelly (bas). Hull tree ook Sondae saam met Gil Anderson (tromme) op.
Radium Beer Hall, Louis Bothalaan: Sondae: The Fat Sound Big Band tree hier op. Bel om uit te vind watter Sondae: (011) 728-3866.
Fat Cats, Rosebank: Maandag: Fly By Night. Dinsdag: African Jazz Pioneers. Woensdag: The Jive. Donderdag: Dan Hill en Archie Silansky. Sondag: Moderne Jazz.
Kippies, Mark-Teater, Newtown: Township-jazz se voorstedelike tuiste. (Toe op Maandae, die res van die week oop van sewe-uur - en naweke van vyf-uur - tot laat.) THAYIMA tree tans hier op.
The Junction, h/v Breë- en Claimstraat: "Ouer" rock en new wave met 'n aparte vertrek vir "live" groepe, 'n daktuin en video- en poolkamer. Welkome afleiding van die disko-twak op ander plekke. Chris Prior is soms Saterdagaande die platejoggies. Vir "denkende" jollers.
Rumours, Rockeystraat: 'n Tipiese Rockeystraatse lataand-"joint" vir mense wat soms werk en van jazz hou.
Late Nite Duke's, Melville: Laatnag-alternatief vir middel-stedelinge. Oop van vyfuur smiddags tot baie laat saans en Saterdae vir middagete. Etes word sewe dae van die week tot laataand bedien.
Club Manzattan, Moletsane, Soweto: Hoër-inkomstegroep disko. Oop van 11 nm. Maandae en Dinsdae is toegang gratis. Twee gratis biere op aande wanneer toegang gevra word. Alle soorte musiek.
Blues, Marshallstraat 165: Wesens van die noordelike voorstede (ouderdom tussen 25 en 35) se uithangplek. Disko-musiek, flitsende ligte, spieëls, mense met grimering... daai soort van ding.

KAAPSTAD

BASE: Bayete tree die hele naweek en volgende week hier op.

NU METRO THEATRES

NOW SHOWING 12-19 April

STUTTAFORDS METRO 26-1818 TOWN SQUARE
1 Tango & Cash Action Thriller (2-15) Sylvester Stallone, Kurt Russell DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 We're No Angels Action (A) Robert DeNiro, Sean Penn DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Harlem Nights Action Comedy (2-19) Eddie Murphy, Richard Pryor DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

FISH HOEK METRO 82-2404 TOWN SQUARE, MAIN STREET
1 Tango & Cash Action Thriller (2-15) Sylvester Stallone, Kurt Russell DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 We're No Angels Action (A) Robert DeNiro, Sean Penn DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

SEA POINT METRO 434-7951 MAIN ROAD
1 Tango & Cash Action Thriller (2-15) Sylvester Stallone, Kurt Russell DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 We're No Angels Action (A) Robert DeNiro, Sean Penn DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Shirley Valentine Oscar Nomination: Best Actress (2-16) Pauline Collins, Tom Conti DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 Born on the Fourth of July Oscar Winner – Best Director – Oliver Stone (2-19) Tom Cruise, Willem Dafoe DAILY: 10.00, 2.15, 5.15, 7.45, 10.30

BRACKENFELL METRO 901-8100 CHECKERS WAREHOUSE CENTRE
1 Tango & Cash Action Thriller (2-15) Sylvester Stallone, Kurt Russell DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
2 We're No Angels Action (A) Robert DeNiro, Sean Penn DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
3 Lambada SET THE NIGHT ON FIRE The Hottest Dance Movie of the Year (A) J. Eddie Peck, Melora Hardin DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00
4 Harlem Nights Action Comedy (2-19) Eddie Murphy, Richard Pryor DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

OSCAR Adderley St. 45-2585
The Dawning Season Ends Soon (A) Jean Simmons, Anthony Hopkins DAILY: 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

MITCHELL'S PLAIN 32-2040
1 Dead On Arrival Crime Thriller (2-16) Dennis Quaid, Meg Ryan PLUS Tango & Cash Action Thriller (2-15) Sylvester Stallone, Kurt Russell MON-FRI 9.30, 2.00, 7.30 SAT: 11.00, 3.30, 8.00
2 SET THE NIGHT ON FIRE (A) PLUS American Ninja III Karate Action - Steve James (A) MON-FRI 9.30, 2.00, 7.30 SAT: 11.00, 3.30, 8.00 ALSO Midnight Show April 13 into 14 THE KILLER + SHANGHI MASSACRE

RONDEBOSCH METRO 685-4569
Tango & Cash Action Thriller (2-15) Sylvester Stallone, Kurt Russell DAILY 9.45, 12.15, 2.30, 5.15, 7.45, 10.00

BOOK AT COMPUTICKET EXCEPT MITCHELL'S PLAIN

GALERYE

JOHANNESBURG

Natalie Knight-galery, Hyde Park: Uitstalling van beeldhouwerke uit hout en klip deur Laurence Chait. Van 22 April tot 9 Mei.

Gallery on the Market, Newtown: Uitstalling van werk deur Gael Neke, Maggie Dunbar von Wezel en Andrew Lindsay. Tot 25 April.

Gertrude Posel-galery (Wits): Uitstalling getitel "Women Choose Women". Tot 14 April.

Karen McKerron-galery, Bryanston: Uitstalling deur Mark Midgley. Tot 18 April. Uitstalling van werke deur Reggi Bardavid en Sheila Nowers open 22 April. Tot 9 Mei.

Fig-galery, Junction: "Breaking the Wall" is 'n uitstalling deur verskeie kunstenaars. Tot middel April.

Totem-Meneghelli-galery, Johannesburg: Uitstalling van werke deur die Himbas van Kaokoland, Namibië. Tot 23 April.

Gallery 21, Johannesburg: Nuutste skilderye en grafiese werke deur Lallitha Jawahirilal van Londen. Tot 27 April.

African Magic: Inheemse handwerk en kunsartikels. Ongewoon en outentiek. Rockeystraat 20, Bellevue, Johannesburg, en Milkwoodsentrum 9a, Plettenbergbaai.

Zona. Naïewe Afrika-kuns en -appliek; inheemse handwerk en kuns. Grantlaan 64, Norwood, Johannesburg. Uitstalling deur Samson Mudzunga.

KAAPSTAD

Baxter-Galery: Groepuitstalling van voëls deur verskeie kunstenaars. Tot 5 Mei.

Art Scene, Seepunt: Sketse deur Catherine Holley, handgeblaasde glas deur Liz Lacey. Tot 13 April. Daarna volg 'n uitstalling van beeldhouwerke.

Gallery 709, Adderleystraat: Uitstalling getitled Contemporary Trends II open binnekort. Intussen is daar die galeryversameling wat beeldhouwerke en skilderye deur plaaslike en internasionale kunstenaars insluit, onder andere: Robin Mann, Pieter van der Westhuizen, Naama Nothmann, Ann Linsell-Stewart, Lukas van Vuuren en Robert Slingsby en andere.

Kunskamer, Bergstraat 14: Suid-Afrikaanse kunstenaars soos Pierneef, Maud Sumner, Maggie Laubser, Irma Stern, Preller, Welz, Kibel, Caldecott en Boonzaaier.

Gallery International, St Georges-sentrum: Algemene uitstalling.

FILMS

*****Voortreflik
****Sterk aanbeveel
***Sien gerus
**So-so
*Vermy as jy nugter is
Prente sonder sterretjies is nog nie beoordeel nie

***** CINEMA PARADISO - 'n Skreeusnaakse en ontroerende storie oor vriendskap en 'n huldeblyk aan "verbode" soene in ou flieks. Met die briljante kinderster Salvatore Cascio en die veteraan Philippe Noiret.

**** BORN ON THE 4TH OF JULY - Tom Cruise lewer glo uitmuntende spel in dié fliek oor 'n Viëtnamese oorlogslagoffer wat ná die oorlog terugkeer na 'n Amerika wat nie meer van hom hou nie.

**** THE SANDWICH YEARS - 'n Fliek oor 'n jong Joodse seun se vriendskap met 'n Franse rykmanskind.

**** SEX, LIES AND VIDEOTAPE - Andie McDowell speel die rol van 'n ongelukkige huisvrou en James Spader speel 'n soort hippie met seksuele probleme in die wonderlike fliek wat 'n Palm D'Or by die Cannes-filmfees ingepalm het.

**** SHIRLEY VALENTINE - 'n Huisvrou los die skottelgoed vir 'n minuut of twee en vat die pad Griekeland toe waar sy verlief raak op die lewe. Met Pauline Collins.

**** MY LEFT FOOT - Met Daniel Day Lewis in die hoofrol as 'n parapleglese skrywer en kunstenaar in die fliek wat vir verskeie toekennings benoem is.

**** SEA OF LOVE - Al Pacino en Ellen Barkin vertolk die hoofrolle in die speur/ liefdesdrama oor 'n polisieman wat op 'n pragtige verdagte verlief raak en voor 'n moeilike besluit te staan kom.

*** DRIVING MISS DAISY - 'n Fliek oor 'n oiuerige dame wat noodgedwonge vir haar 'n motorbestuurder moet aanskaf.

*** WHEN HARRY MET SALLY - 'n Fliek oor twee vriende wat verlief raak, en nie kan besluit wat om daaromtrent te doen nie.

*** STEEL MAGNOLIAS - 'n Fliek vol bekende gesigte oor 'n klompie 'Southern Belles' se lewens en krisisse, veral dié van 'n ma en dogter wat uitstekend deur Sally Field en Julia Roberst vertolk word.

*** DANNY, THE CHAMPION OF THE WORLD - Raold Dahl se avontuurverhaal oor Danny (Samuel Irons), sy pa (Jeremy Irons) en hulle stryd teen 'n nare boef wat hulle grond wil koop. Ook met Cyril Cusack.

*** PARENTHOOD - Beslis 'n fliek vir niemand anders as die wat kinders in hulle besit het en nog vir die volgende paar jaar gaan hê nie. Glo goed. Met Steve Martin.

** OLD GRINGO - Jane Fonda, Jimmy Smits en Gregory Peck vertolk die hoofrolle in 'n fliek oor liefde, revolusie en die kulturele verskille en botsings tussen Amerika en Mexico.

** HOMEBOY - Mickey Rourke speel die hoofrol in die aksiefliek oor 'n bokser wat sy hart verloor.

** AN INNOCENT MAN - Tom Selleck is die onskuldige man wat in die tronk beland met 'n vrou wat absoluut in sy onskuld glo en die twee se stryd om te bewys dat hy onskuldig is. Die man IS onskuldig!

* GLORY - 'n Sentimentele fliek oor die eerste swart Amerikaanse regiment. Met Matthew Broderick en Denzel Washington.

HARLEM NIGHTS - Eddie Murphy en Richard Prior speel in die aksiekomedie wat partykeer nogal snaaks kan wees.

BEST OF THE BEST - 'n Fliek oor 'n 'karate-outjie' wat deel is van 'n Amerikaanse span wat teen 'n klomp Koreanse karate outjies te staan kom. Glo nie te sleg nie. (Daar is 'n vry-oomblik of twee in).

WITHOUT A CLUE - Michael Caine en Ben Kingsley is Sherlock Holmes en Dr John Watson in 'n oulike en baie snaakse fliek.

CLEAN AND SOBER - Batman (Michael Keaton) sonder sy make-up in 'n storie oor mense met drank en dwelmprobleme.

LAMBADA (altwee) - Kyk uit vir die volgende vyf in die volgende jaar.

LOOK WHO'S TALKING - John Travolta in 'n baie snaakse en die eerste suksesvolle fliek in 'n baie lang tyd oor 'n meisie en 'n kind.

TANGO AND CASH - Sylvester Stallone en Kurt Russell is twee polisiemanne wat nie van mekaar hou nie en die fliek gaan basies oor die twee wat toe nou saamgegooi word om 'n saak op te los. BAIE aksie.

"A Private Life", gegrond op 'n ware Suid-Afrikaanse verhaal, speel in die tyd van die Ontugwet af toe mense vervolg is as hulle oor die "kleurgrens" heen omgang gehad het. Die verhaal van Jack (Bill Flynn, links), 'n wit polisieman en Stella (Jana Cilliers), 'n bruin vrou wat in die jare vyftig op mekaar verlief geraak het en hulle "huwelik" dekades lank in die geheim aan die gang moes hou, is geregisseer deur oud-Suid-Afrikaner Francis Gerard. Dit begin vandag in Ster-Kinekor-Teaters draai.

Kaapstad

STER-KINEKOR BLUE ROUTE CINE Mall 1•2•3•4•5•6
• TOKAI •
TELEPHONE 75-3030

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
SYLVESTER STALLONE • KURT RUSSELL
TANGO AND CASH
Two L.A. Cops – Non Stop Explosive Action (2-16)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
He's Hip, Slick and only 3 months old – Super Comedy (2-12)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
DRIVING MISS DAISY
MORGAN FREEMAN • JESSICA TANDY • DAN AYKROYD (All)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
STEEL MAGNOLIAS
WONDERFUL AWARD-WINNING COMEDY (All)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
• IF IT GOT ANY HOTTER – IT WOULDN'T BE DANCING!!! •
LAMBADA! THE FORBIDDEN DANCE
• FEEL THE HEAT ON THE BIG SCREEN (P.G. 2-10)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30 and 5.30 pm ONLY
★ Ideal All-New Animated Holiday Fun ★
ALL DOGS GO TO HEAVEN
A MUST FOR EVERYONE

NIGHTLY: at 8.00 and 10.15 pm ONLY
PAULINE COLLINS • TOM CONTI
SHIRLEY VALENTINE
THE ADVENTURE OF A LIFETIME – FROM THE MAKERS OF "EDUCATING RITA" (2-16)

Maynard Mall Wynberg
MAIN ROAD, TEL. 761-0131
DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
ROBERT DE NERO • SEAN PENN
WE'RE NO ANGELS
HILLARIOUS HEAVENLY COMEDY (ALL)

DAILY 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
He's Hip, Slick and only 3 months old – Super Comedy (2-12)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
SYLVESTER STALLONE • KURT RUSSELL
TANGO AND CASH
Two L.A. Cops – Non Stop Explosive Action (2-16)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
ERIC ROBERTS • JAMES EARL JONES
BEST OF THE BEST
TERRIFIC ACTION ADVENTURE — (P.G. 2-8)

Protea Claremont
MAIN ROAD, TEL. 61-7979
DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
★ THIS YEARS' PRIZE WINNING ★
★ DELIGHTFUL COMEDY ★
DRIVING MISS DAISY
MORGAN FREEMAN • JESSICA TANDY • DAN AYKROYD (All)

DAILY 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
He's Hip, Slick and only 3 months old – Super Comedy (2-12)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
PAULINE COLLINS • TOM CONTI
SHIRLEY VALENTINE
THE ADVENTURE OF A LIFETIME – FROM THE MAKERS OF "EDUCATING RITA" (2-16)

Constantia Rosebank
MAIN ROAD, TEL. 686-6649
DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
• HIGHLY ACCLAIMED!
WINNER BEST FILM CANNES FESTIVAL
SALAAM BOMBAY!
WITH SUB TITLES (2-12)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
★ OSCAR WINNER ★
DANIEL DAY LEWIS
MY LEFT FOOT
THE TRUE STORY OF CHRISTY BROWN
A Brilliant Film – Not to be missed (P.G. 2-12)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30 and 8.00 pm ONLY
DOLLY PARTON • SALLY FIELD
SHIRLEY MACLANE • JULIE ROBERTS
STEEL MAGNOLIAS (All)

NIGHTLY: at 5.30 and 10.15 pm ONLY
OSCAR WINNING AWARD
• BEST FOREIGN FILM •
CINEMA PARADISO
ITALIAN DRAMA Sub-Titled (All)

Golden Acre
CITY, TEL. 25-2720
DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
LAMBADA! THE FORBIDDEN DANCE
• FEEL THE HEAT ON THE BIG SCREEN (P.G. 2-10)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
He's Hip, Slick and only 3 months old – Super Comedy (2-12)

DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
BEST OF THE BEST
TERRIFIC ACTION ADVENTURE — (P.G. 2-8)

Monte Carlo
FORESHORE, TEL. 25-3052
THURS: 10.30 am, 2.30, 5.30, 8.30, 10.15 pm
SAT/MON: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
★ THIS YEARS' PRIZE WINNING ★
★ DELIGHTFUL COMEDY ★
DRIVING MISS DAISY (All)

THURS: 10.30 am and 2.30 pm ONLY
SAT/MON: 9.45 am, 12.00 and 2.30 pm ONLY
★ Ideal All-New Animated Holiday Fun ★
ALL DOGS GO TO HEAVEN (All)

THURS/SAT: 5.30, 8.00 and 10.15 pm
MON. 5.30 and 8.30 pm
TUES-THURS: 10.30 am, 2.30, 5.30, 8.30 pm
STEEL MAGNOLIAS
WONDERFUL AWARD-WINNING COMEDY (All)

Tyger Valley
Tyger Valley Centre, Bellville Tel. 948-6710
DAILY: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
SYLVESTER STALLONE • KURT RUSSELL
TANGO AND CASH
Two L.A. Cops – Non Stop Explosive Action (2-16)

DAILY 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
JOHN TRAVOLTA • KIRSTIE ALLEY
LOOK WHO'S TALKING
Super Comedy (2-12)

DAILY 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
STEEL MAGNOLIAS
WONDERFUL AWARD-WINNING COMEDY (All)

DAILY: 9.45 am and 12.00 noon ONLY
★ Ideal All-New Animated Holiday Fun ★
ALL DOGS GO TO HEAVEN (All)
DAILY: 2.30, 5.30, 8.00 and 10.15 pm
DRIVING MISS DAISY (All)

Kine Parow
Sanlam Centre, Parow Tel. 92-5126
THURS/SAT 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
MON-THURS: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.30 pm
ROBERT DE NERO • SEAN PENN
WE'RE NO ANGELS
HILLARIOUS HEAVENLY COMEDY (ALL)

THURS/SAT: 9.45, 12.00, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15pm
MON-THURS: 9.45am, 12.00, 2.30, 5.30, 8.30pm
• IF IT GOT ANY HOTTER – IT WOULDN'T BE DANCING!!! •
LAMBADA! THE FORBIDDEN DANCE
• FEEL THE HEAT ON THE BIG SCREEN (P.G. 2-10)

Somerset West
TEL. (024) 51-5581
THURS: 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 pm
SAT/MON: 10.30 am, 2.00, 4.30, 6.45, 9.00 pm
LOOK WHO'S TALKING
– Super Comedy (2-12)

MIDNIGHT SHOW CINE 1
FRIDAY 13th INTO SATURDAY 14th
BEST OF THE BEST (P.G. 2-8)

THURS: 2.30, 7.00 and 9.15
SAT/MON: 11.00 am, 2.30, 7.00, 9.15 pm
ERIC ROBERTS • JAMES EARL JONES
BEST OF THE BEST
TERRIFIC ACTION ADVENTURE — (P.G. 2-8)
NIGHTLY: Thurs/Sat & Mon: at 4.45 pm ONLY
JEREMY IRONS AND SAMUEL IRONS AS DANNY
DANNY THE CHAMPION OF THE WORLD
DELIGHTFUL AND NOSTALGIC DRAMA

MIDNIGHT SHOW CINE 2
FRIDAY 13th INTO SATURDAY 14th pm
CHINA O'BREIN (P.G. 2-12)

Stellenbosch
TEL. (02231) 4464
THURS: 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 pm
SAT/MON: 11.00 am, 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 pm
★ THIS YEARS' PRIZE WINNING ★
★ DELIGHTFUL COMEDY ★
DRIVING MISS DAISY
MORGAN FREEMAN • JESSICA TANDY • DAN AYKROYD (All)

THURS: 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 pm
SAT/MON: 10.30 am, 2.00, 4.30, 7.00, 9.15 pm
TANGO AND CASH
Two L.A. Cops – Non Stop Explosive Action (2-16)

THURS: 2.00, 4.15, 6.30, 8.45 pm
SAT/MON: 11.00, 2.00, 4.15, 6.30, 8.45
ROBERT DE NERO • SEAN PENN
WE'RE NO ANGELS
HILLARIOUS HEAVENLY COMEDY (ALL)

THURS: 2.00, 4.30 and 9.15 pm
SAT/MON: 10.30 am, 2.00, 4.30 and 9.15 pm
LAMBADA! THE FORBIDDEN DANCE
• FEEL THE HEAT ON THE BIG SCREEN (P.G. 2-10)
NIGHTLY: 7.00 pm ONLY
MY LEFT FOOT (P.G. 2-12)

STER-KINEKOR 12 APR – 19 APR
VROEË BESPREKINGS BY COMPUTICKET
NAVRAE (011) 331-9991 – ALMAL WELKOM

ROLPRENTE

PRETORIA COMPUTICKET NAVRAE (012) 322-7460

SENTRAAL

KINE ENTERTAINMENT CENTRE 331-3841/2
Maan-Don. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
Vry Sat: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
WE'RE NO ANGELS (A)
'N AKSIE KOMEDIE MET ROBERT DE NIRO EN SEAN PENN!
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
'N NUWE AVONTUUR STROKIESPRENT!
TANGO & CASH (2-15)
MET KURT RUSSEL EN SYLVESTER STALLONE!
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DRIVING MISS DAISY (A)
BEST OF THE BEST (VV2-8)
HARLEM NIGHTS (2-19)
Daagliks: 10.00, 2.30, 5.15, 7.45, 10.30 nm
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19)
WENNER VAN 2 OSCARS!
VOLGENDE AANBIEDINGS
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)
27 Apr – CRY FREEDOM (2-19)
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR BY VOORSTE INGANG NA KINE CENTRE

KINE HILLBROW 1-3 725-3134
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
VOLGENDE AANBIEDINGS
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)

NOORD

CRESTA RANDBURG 476-3802
Daagliks: 9.30, 11.15, 1.00, 2.45, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
'N NUWE AVONTUUR STROKIESPRENT DEUR DIE REGISSEUR VAN "AN AMERICAN TAIL"!
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
VOLGENDE AANBIEDINGS
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)

KINE RANDBURG 1 & 2 787-5446
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TANGO & CASH (2-15)
KURT RUSSEL EN SYLVESTER STALLONE IN DIE OPWINDENDE AKSIE AVONTUUR!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30 nm
THE LAND BEFORE TIME (A)
Daagliks 5.30, 7.45, 10.00 nm
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
VOLGENDE AANBIEDING
11 Mei – ALWAYS (A)

NORTHCLIFF 1 & 2 782-6816
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30 nm
THE LAND BEFORE TIME (A)
Daagliks. 5.30, 7.45, 10.00 nm
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS!
VOLGENDE AANBIEDINGS
27 Apr – CRY FREEDOM (2-19)

SANDTON CITY 1-9 783-4430/1
Daagliks 9.30, 11.15, 1.00, 2.45, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
'N NUWE AVONTUUR STROKIESPRENT DEUR DIE REGISSEUR VAN "AN AMERICAN TAIL"!
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.15 nm
TANGO & CASH (2-15)
KURT RUSSEL EN SYLVESTER STALLONE IN DIE OPWINDENDE AKSIE AVONTUUR!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
'N TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY!
STEEL MAGNOLIAS (A)
'N ROERENDE KOMEDIE!
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
'N LAGWEKKENDE KOMEDIE MET PAULINE COLLINS!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS INSLUITEND BESTE ROLPRENT & BESTE AKTRISE – JESSICA TANDY!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
SPANNING, AKSIE EN OPWINDING IN DIE TRADISIE VAN "KICKBOXER"! MET ERIC ROBERTS!
WHEN HARRY MET SALLY (2-12)
MET BILLY CRYSTAL & MEG RYAN!
VOLGENDE AANBIEDINGS
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)
27 Apr – CRY FREEDOM (2-19)
4 Mei – FIELD OF DREAMS (A)

SK DIE MEKKA VAN GEHALTE FILMS
Pensioenarls konsessies slegs geldig Maan tot Don om 10.00 vm, 12.15 & 2.30 nm by Constantia en The Mall
VOLGENDE AANBIEDINGS
GETTING IT RIGHT
THE VENUS TRAP
CRY FREEDOM
MANIKA, MANIKA
A HANDFUL OF DUST
THE NATIVE WHO CAUSED ALL THE TROUBLE
TRIO BELLE POUR TOI

THE MALL ROSEBANK 880-2866/7
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
MY LEFT FOOT (VV2-12)
WENNER VAN 2 OSCARS!
Daagliks 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
AUTUMN MILK (A)
(DUITSE DIALOOG – Engelse Subtitels)
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
DANNY, THE CHAMPION OF THE WORLD (A)
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.30 nm
CINEMA PARADISO (A)
(ITALIAANSE DIALOOG – Engelse byskrifte)
WENNER VAN DIE OSCAR VIR BESTE BUITELANDSE ROLPRENT!
Daagliks 9.45, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.30 nm
STEEL MAGNOLIAS (A)

CONSTANTIA ROSEBANK 788-4300
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
MET PAULINE COLLINS!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
A PRIVATE LIFE (2-16)
Onderdak parkering beskikbaar by ingang agter Constantia-sentrum

OOS

EASTGATE 1-8 622-3617/8
Daagliks 9.30, 11.15, 1.00, 2.45, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
'N NUWE AVONTUUR STROKIESPRENT DEUR DIE REGISSEUR VAN "AN AMERICAN TAIL"!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
'N TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
SPANNING, AKSIE EN OPWINDING IN DIE TRADISIE VAN "KICKBOXER"! MET ERIC ROBERTS!
STEEL MAGNOLIAS (A)
'N ROERENDE KOMEDIE!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS INSLUITEND BESTE ROLPRENT & BESTE AKTRISE – JESSICA TANDY!
VOLGENDE AANBIEDINGS
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)
27 Apr – CRY FREEDOM (2-19)
4 Mei – FIELD OF DREAMS (A)
11 Mei – ROOFTOPS (2-15)
11 Mei – ALWAYS (A)

KEMPTON PARK 1 & 2 975-5023
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TANGO & CASH (2-15)
KURT RUSSEL EN SYLVESTER STALLONE IN DIE OPWINDENDE AKSIE AVONTUUR!
UNCLE BUCK (A)
DIE LAGWEKKENDE KOMEDIE MET JOHN CANDY!
VOLGENDE AANBIEDING
11 Mei – ALWAYS (A)

CONSTANTIA BENONI 422-3305
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DIE TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY! MEER AS $130 MILJOEN GEMAAK IN DIE VSA!
ONDERDAK PARKERING BESKIKBAAR BY BENONI PLAZA
VOLGENDE AANBIEDING
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)

PALMSPRINGS 1 & 2 56-3223
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TANGO & CASH (2-15)
KURT RUSSEL EN SYLVESTER STALLONE IN DIE OPWINDENDE AKSIE AVONTUUR!
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
VOLGENDE AANBIEDING
11 Mei – ALWAYS (A)

POTCH

KINE POTCHEFSTROOM 930378
Daagliks 9.30, 11.15, 1.00, 2.45, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
'N NUWE AVONTUUR STROKIESPRENT DEUR DIE REGISSEUR VAN "AN AMERICAN TAIL"!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
'N TREFFER KOMEDIE MET JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
SPANNING, AKSIE EN OPWINDING IN DIE TRADISIE VAN "KICKBOXER"! MET ERIC ROBERTS!

WES

WESTGATE 1-8 764-2530
Daagliks. 9.30, 11.15, 1.00, 2.45, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
'N NUWE AVONTUUR STROKIESPRENT!
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 8.00, 10.15 nm
TANGO & CASH (2-15)
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
VOLGENDE AANBIEDING
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)

KINE FLORA 1 & 2 472-1658
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TANGO & CASH (2-15)
Daagliks. 9.30, 11.15, 1.00, 2.45 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
Daagliks. 5.30, 7.45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
VOLGENDE AANBIEDING
11 Mei – ROOFTOPS (2-15)

CINE HIGHGATE 1-8 474-2013
Kaartjies: Volwassenes R5,80. Skollere R3,80
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
WE'RE NO ANGELS (A)
'N AKSIE KOMEDIE MET ROBERT DE NIRO EN SEAN PENN!
TANGO & CASH (2-15)
Kindervertoning: Sat 14 Apr 10.00 & 12.15
TOP GUN (A)
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
BEST OF THE BEST (VV2-8)
VOLGENDE AANBIEDING
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)

KINE KRUGERSDORP 665-5330
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
Daagliks 9.30, 11.15, 1.00, 2.45, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)

VAAL △

RIVERSQUARE VEREENIGING 016-46928
Daagliks 9.30, 11.15, 1.00, 2.45, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
'N NUWE AVONTUUR STROKIESPRENT!
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
VOLGENDE AANBIEDING
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)

KINE VANDERBIJLPARK 016-330072
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TANGO & CASH (2-15)
Daagliks 10.00, 12.15, 2.30 nm
THE LAND BEFORE TIME (A)
Daagliks 5.30, 7.45, 10.00 nm
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
VOLGENDE AANBIEDING
11 Mei – ROOFTOPS

PRETORIA

STERLAND 1-8 341-7568/9
Daagliks. 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
TANGO & CASH (2-15)
KURT RUSSEL EN SYLVESTER STALLONE IN DIE OPWINDENDE AKSIE AVONTUUR!
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
BEST OF THE BEST (VV2-8)
Daagliks: 10.00, 2.30, 10.00 nm
AN INNOCENT MAN (2-10)
Daagliks. 12.15, 5.30, 7.45 nm
MY LEFT FOOT (VV2-12)
WHEN HARRY MET SALLY (2-12)
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
Daagliks: 9.45, 12.15, 2.30, 5.20, 8.00, 10.30 nm
GLORY (2-14)
VOLGENDE AANBIEDINGS
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)
11 Mei – ROOFTOPS (2-15)

SUNNYPARK 1-3 44-4069
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
'N NUWE AVONTUUR STROKIESPRENT DEUR DIE REGISSEUR VAN "AN AMERICAN TAIL"!
Daagliks: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
DRIVING MISS DAISY (A)
WENNER VAN 4 OSCARS!
STEEL MAGNOLIAS (A)
VOLGENDE AANBIEDING
4 Mei – FIELD OF DREAMS (A)

TRANSVALIA 26-8387
Maan Vry 2.30, 5.30, 8.00 nm
Sat 10.00, 2.30, 5.30, 8.00 nm
SHIRLEY VALENTINE (2-16)
Daagliks 5.30 nm
CINEMA PARADISO (A)
17–19 Apr 10.00, 12.15 & 2.30 nm
KINDERFILMFEES
Skakel asseblief teater vir besonderhede

VERWOERDBURGSTAD 663-2034
Maan Don: 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45 nm
Vry-Sat 10.00, 12.15, 2.30, 5.30, 7.45, 10.00 nm
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY IN DIE PRET KOMEDIE!
TANGO & CASH (2-15)
VOLGENDE AANBIEDING
20 Apr – THE WAR OF THE ROSES (2-17)

ICE-RINK 44-5253
PUBLIEK SKAATS
MAANDAE – SATERDAE
1ste Sessie: 10.00-12.30 nm
2de Sessie: 2.00-5.00 nm
Son. 2.00-5.00 nm – 7.30-10.30 nm

Sun City Teaters 014651-21174
WORD TANS VERTOON: OOP 7 DAE PER WEEK
CINE 3
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19)
PARENTHOOD (2-14)
THE LAND BEFORE TIME (A)
CINE 1
THE OTHER SIDE OF JULIE (Volwasse)
MIRANDA (Volwasse)
CINE 2
THE MISTRESS (Volwasse)
SCREW LOOSE (Volwasse)

SK STER-KINEKOR 12 Apr – 19 Apr INRYE
'N FEES VAN FAMILIE ROLPRENTE BY DIE INRYE!
SLEGS R12 PER MOTOR, KOMBI OF LDV
VERTONING BEGIN 7.15 nm

TOP STAR (STAD) 412-1843/493-5877
2DE GROOT WEEK! DIE TREFFER KOMEDIE!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
Middernag Vertoning Son 15 Apr: BEST OF THE BEST KICKBOXER
20 Apr: WAR OF THE ROSES

VELSKOEN (RANDBURG) 412-1843/793-2812
SYLVESTER STALLONE & KURT RUSSEL SAAM IN DIE OPWINDENDE AKSIE-AVONTUUR!
TANGO & CASH (2-15)
PINK CADILLAC (A)
20 Apr: LOOK WHO'S TALKING

ATLAS (BRENTWOOD PARK) 816-1444/973-1017
SYLVESTER STALLONE & KURT RUSSEL!
TANGO & CASH (2-15)
HONEY, I SHRUNK THE KIDS (A)
Middernag Vertoning Son 15 Apr: BEST OF THE BEST/KICKBOXER
20 Apr ALL DOGS GO TO HEAVEN

STADIUM (MALVERN) 816-1444/615-1131
TWEE GROOT STERRE SAAM - EDDIE MURPHY EN RICHARD PRYOR IN DIE LAGWEKKENDE KOMEDIE!
HARLEM NIGHTS (2-19)
POLTERGEIST 3 (2-14)

5-STAR (HONEYDEW) 412-1843/795-1963
SUPER KOMEDIE EN AKSIE DUBBEL VIR DIE HELE FAMILIE!
HONEY, I SHRUNK THE KIDS (A)
TURNER & HOOCH (A)
20 Apr WAR OF THE ROSES/LOVERBOY

KEMPTON PARK 816-1444/976-4905
'N PRET KOMEDIE DUBBEL VIR DIE HELE FAMILIE! MOET DIT NIE MISLOOP NIE!
THE GODS MUST BE CRAZY 2 (A)
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A)
20 Apr. TANGO & CASH

GERMISTON 816-1444/902-1607/8
DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
GREAT BALLS OF FIRE (A)
20 Apr: LOOK WHO'S TALKING

VEREENIGING 816-1444/12-3211
THE GODS MUST BE CRAZY 2 (A)
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A)
Middernag Vertoning Son 15 Apr: BEST OF THE BEST/BRUTAL GLORY

STERLIG (ROODEPOORT) 412-1843/764-2488
SHE'S OUT OF CONTROL (VV2-10)
WORTH WINNING (2-12)
Middernag Vertoning Son 15 Apr: LOOK WHO'S TALKING WORTH WINNING
20 Apr. STEEL MAGNOLIAS/ WHEN HARRY MET SALLY

BRAKPAN 816-1444/915-3907
DIE PRET DUBBEL WAT SA STORMLOOP! BRING DIE HELE FAMILIE!
THE GODS MUST BE CRAZY 2 (A)
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A)
20 Apr. SEA OF LOVE/BLACK RAIN

SPEEDYS (SOUTH HILLS) 816-1444/613-4129
ALL DOGS GO TO HEAVEN (A)
THE ADVENTURES OF BARON MUNCHAUSEN (A)
20 Apr THE GODS MUST BE CRAZY/ OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER

MEIRINGSPARK (KLERKSDORP) (018) 81060
TURNER & HOOCH (A)
HONEY, I SHRUNK THE KIDS (A)
Middernag Vertoning Son 15 Apr: BEST OF THE BEST BRUTAL GLORY
20 Apr: BEST OF THE BEST/BRUTAL GLORY

HILLFOX (FLORIDA) 412-1843/679-1212
BRING DIE HELE FAMILIE!
THE GODS MUST BE CRAZY 2 (A)
OH SCHUCKS, IT'S SCHUSTER (A)
20 Apr. TURNER & HOOCH/ HONEY, I SHRUNK THE KIDS

SPRINGBOK (SPRINGS) 816-1444/813-4139
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
STEEL MAGNOLIAS (A)
Middernag Vertoning Son 15 Apr: TANGO & CASH RUNNING ON EMPTY
20 Apr BEST OF THE BEST

PANORAMA (MONDEOR) 412-1843/682-3411
SALLY FIELD, DOLLY PARTON, SHIRLEY MacLAINE EN JULIA ROBERTS IN DIE KOMEDIE DRAMA!
STEEL MAGNOLIAS (A)
THE ABYSS (A)
20 Apr: LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE

KINANDER (EVANDER) 816-1444/24117
TURNER & HOOCH (A)
YOUNG EINSTEIN (A)
Middernag Vertoning Son 15 Apr: CHINA O'BRIEN A NIGHTMARE ON ELM STREET 4
20 Apr: THE GODS MUST BE CRAZY 2

KRUGERSDORP 953-1959
'N OPWINDENDE AKSIE BELAAIDE DUBBEL VERTONING!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
KICKBOXER (2-14)
20 Apr: TANGO & CASH

NIGEL 816-1444/739-5816
TWEE AKSIE BELAAIDE DRAMAS!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
KICKBOXER (2-14)
20 Apr HONEY, I SHRUNK THE KIDS/ YOUNG EINSTEIN

SK STER-KINEKOR PRETORIA INRYE
Skakel asb. Ster-Kinekor Navrae 44-5253 vir besonderhede

LYNNWOOD 87-1633
JOHN TRAVOLTA EN KIRSTIE ALLEY IN DIE PRET KOMEDIE!
LOOK WHO'S TALKING (2-12)
THE WOO WOO KID (VV2-10)

SWARTKOPS 374-4902
DIS HIER! DIE VUURWARM DANS FILM VAN DIE JAAR!
LAMBADA – THE FORBIDDEN DANCE (VV2-10)
LOVERBOY (2-14)
Middernag Vertoning Son 15 Apr COR (2-18)
TWO MOON JUNCTION (2-19)

WONDERBOOM 57-1108
KURT RUSSEL EN SYLVESTER STALLONE IN DIE OPWINDENDE AKSIE AVONTUUR!
TANGO & CASH (2-15)
DEAD BANG (2-19)

UITSPAN 7-2515
WENNER VAN 2 OSCARS! MET TOM CRUISE EN WILLEM DAFOE!
BORN ON THE FOURTH OF JULY (2-19)
CHILD'S PLAY (2-16)

JAKARANDA 54-9115 9
SPANNING EN AKSIE IN DIE TRADISIE VAN "KICKBOXER"! MET ERIC ROBERTS!
BEST OF THE BEST (VV2-8)
KICKBOXER (2-14)

WITBANK 01351-81064
BILLY CRYSTAL EN MEG RYAN IN DIE ROMANTIESE KOMEDIE VAN DIE JAAR!
WHEN HARRY MET SALLY (2-12)
THE LAST WARRIOR (2-12)

RUSTENBURG 01421-29358
TOM "MAGNUM" SELLECK IN DIE AKSIE-BELAAIDE DRAMA!
AN INNOCENT MAN (2-10)
YOUNG EINSTEIN (A)

Take Alice to Wonderland.

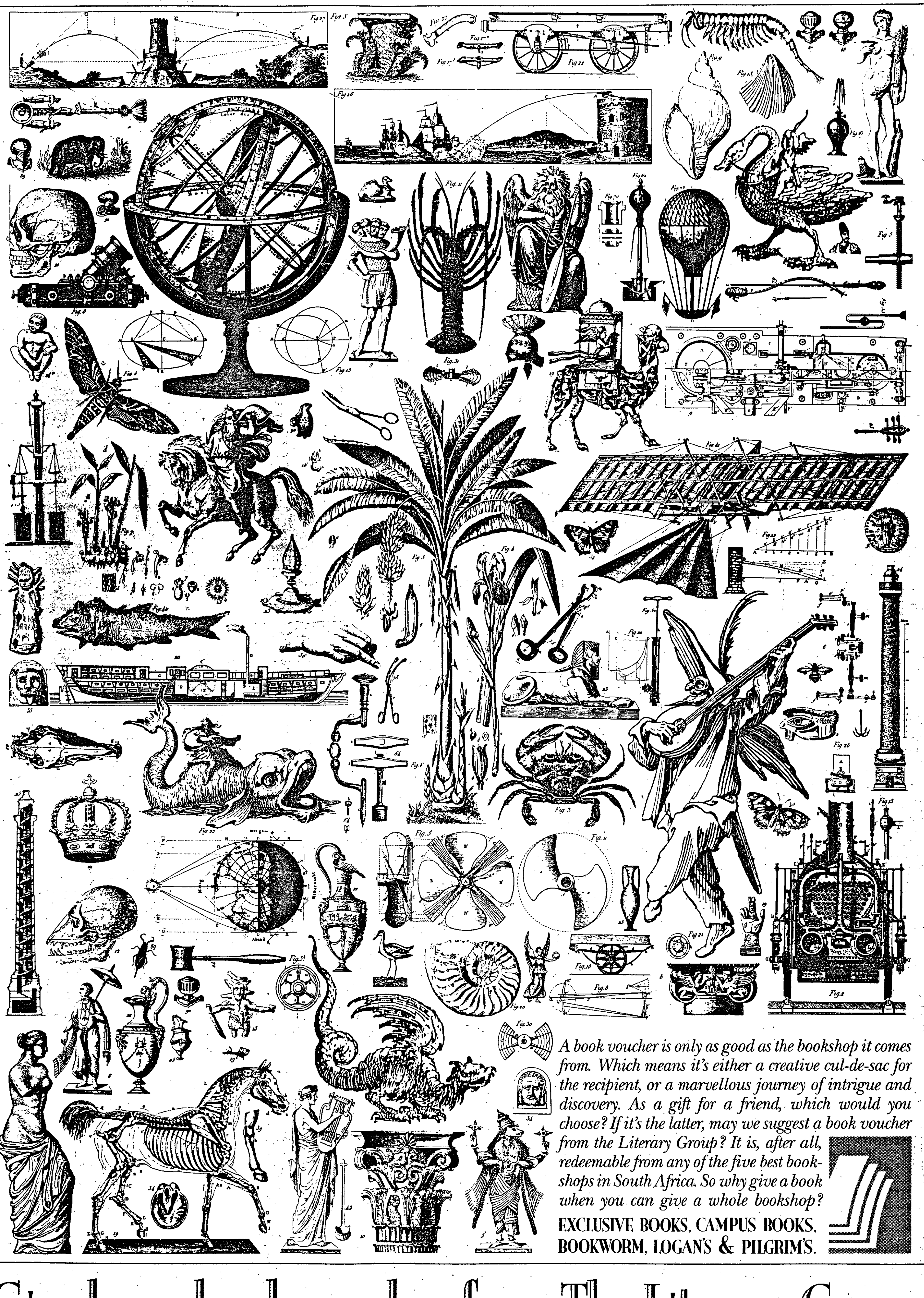

A book voucher is only as good as the bookshop it comes from. Which means it's either a creative cul-de-sac for the recipient, or a marvellous journey of intrigue and discovery. As a gift for a friend, which would you choose? If it's the latter, may we suggest a book voucher from the Literary Group? It is, after all, redeemable from any of the five best bookshops in South Africa. So why give a book when you can give a whole bookshop?

EXCLUSIVE BOOKS, CAMPUS BOOKS, BOOKWORM, LOGAN'S & PILGRIM'S.

Give her a book voucher from The Literary Group.